

TS 2512
1

ТРУДЫ ПО ВОСТОКОВѢДѢНІЮ,
издаваемые Лазаревскимъ Институтомъ Восточныхъ Языковъ
Выпускъ XXXI.

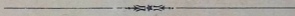

МАТЕРІАЛЫ ПО ГРУЗИНСКОЙ АГІОЛОГІИ.

По рукописямъ X вѣка.

съ предисловіемъ издалъ

А. Хахановъ.

МОСКВА,
Типографія Х. Бархударянцъ, Срѣтенка, Даевъ пер., д. № 2.
1910.

234630220
316-2010222

ТРУДЫ ПО ВОСТОКОВѢДѢНІЮ,
издаваемые Лазаревскимъ Институтомъ Восточныхъ Языковъ.
Выпускъ XXXI.

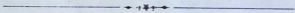

МАТЕРІАЛЫ ПО ГРУЗИНСКОЙ АГІОЛОГІИ.

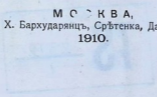
По рукописямъ X вѣка
съ предисловіемъ издалъ
А. Хахановъ.

В 42/174
4

TS 2512
4

МОСКВА,
Типографія Х. Бархударянцъ, Срѣтенка, Даевъ пер., д. № 2.
1910.

- 1) Книжки четки.
- 2) Рукописи - узбекские.

Издается по постановлению Совета Специальных Классов Лазаревского Института Восточных Языков от 5 апреля 1909 г.

TS 2512
1

Матеріалы по грузинской агиологіи.

Издаваемые вышѣ памятники грузинской агиологіи привезены были мною съ Авоны въ 1902 г. Запимался главнымъ образомъ сличеніемъ грузинской печатной библии съ ея спискомъ 978 г., хранящимся въ Иверскомъ монастырѣ, а лишь урывками могъ знакомиться съ другими его манускриптами, столь же важными для исторіи грузинской культуры. По моей просьбѣ и указанію привлечіе мое вниманіе памятники были списаны жившимъ въ келіи грузинской братіи священникомъ Алексіемъ Вакрадзе, любителемъ и знатокомъ древне-грузинской письменности. Къ моему огорченію, о. Вакрадзе скончался года два тому назадъ, и я лишился возможности выяснитъ нѣкоторые сомнѣнія, которыми мною овладѣли при печатаніи изготовленныхъ имъ списковъ. Своевременно же на Авоны, въ виду внезапнаго моего отъѣзда изъ Иверскаго монастыря, я успѣлъ сличить съ оригиналомъ лишь нѣсколько страницъ снятыхъ о. Вакрадзе копій.

Поэтому я слагаю съ себя отвѣтственность за правильность воспроизведенія текста печатаемыхъ житій. Они приводятся изъ сборника № 57, описаніе котораго дано было раньше меня проф. Н. Я. Марромъ въ его работѣ *Агиографическіе матеріалы по грузинскимъ рукописямъ Ивера*, ч. I, Спб. 1907, стр. 47: „Рукопись на пергаментѣ, въ 381 л., въ новомъ досчатомъ переплетѣ, обтянутомъ красною кожею. Размѣръ 34×38 с. Текстъ въ два столбца; каждый столбецъ 25,5×8,7 с. Письмо строчное церковное, двухъ почерковъ: однимъ почеркомъ, болѣе красивымъ, стильнымъ написаны лл. 3—256, менѣе увѣреннымъ, менѣе ровнымъ лл. 1b—2a и лл. 257—383. Въ столбцахъ, писанныхъ стильнымъ почеркомъ, по 29—30 строкъ, въ другихъ по 29—31. Заглавія и отчасти первыя буквы статей киноварью; текстъ черными чернилами, въ первой части (лл. 356) потускнѣвшими. Пагинація обычная по тетрадямъ въ 8 листовъ грузинскими инициальными церковными буквами. Въ началѣ

недостаёт 4 листовъ, въ серединѣ—двухъ. Инициальными буквами писаны сплошь всѣ заглавія и записи, въ нѣкоторыхъ статьяхъ начальныя строки. Рукопись списана, по всей вѣроятности, съ подлинника, писаннаго инициальными буквами. Время X-й вѣкъ. Писецъ первой части, быть можетъ, Георгій⁴.

Двадцать седьмое (л. 159b—166a) мѣсто въ этомъ сборникѣ занимаетъ житіе св. Θεодора, новаго стратиота. Проф. Марръ приводитъ заглавіе и начало его: შიშველ კვნიაკესა ღლეხა შაფათისა საკსენებელი წ დისა და ღვაწლითი შემახლისა იგესი ექქაიტელ ახლად სტრატიატად მოყვანებულისაჲ, ცხავრებდაჲ და სიმხნე მისი и переводить: „На первой недѣлѣ поста, въ день субботній. Память св. и побѣдоноснаго Θεодора Евхаитскаго *Тирона*. Житіе и доблесть его“.

Переводъ сдѣланъ неточно и вноситъ путаницу въ рѣшеніе вопроса, о какомъ Θεодорѣ идетъ рѣчь: о Стратилатѣ или Тиронѣ. Незвѣстно, по какимъ соображеніямъ проф. Марръ дополнилъ грузинскій текстъ въ переводѣ на русскій языкъ словомъ—*Тиронъ* и пропустилъ слова—*новый стратиотъ*.

Буквальный переводъ вышенаведеннаго заглавія гласить: „На первой недѣлѣ, въ день субботній. Память святаго и побѣдоноснаго Θεодора Евхаитскаго, *новымъ стратиотомъ* явленнаго (собств. приведеннаго) житіе и доблесть его“. Такимъ образомъ, возникаетъ вопросъ, кому посвящено житіе: Θεодору Тирону или Θεодору Стратилату, а ихъ не слѣдуетъ смѣшивать между собою, какъ это часто дѣлается; тѣмъ болѣе можно было, казалось бы, устранить это смѣшеніе, что въ названномъ грузинскомъ спискѣ не имѣется слова *Тиронъ*, а вмѣсто него стоитъ Стратіотъ¹⁾.

На грузинскомъ языкѣ существуетъ житіе и того и другого Θεодора.

Житіе св. Θεодора Стратилата извѣстно въ грузинской письменности въ старинныхъ ея памятникахъ. Въ *Описаніи* рукописей тифлискаго церковнаго музея (Тифл., 1903) обозначено оно подъ №№ 382 и 388, а жи-

¹⁾ Кстати исправимъ и другую неточность проф. Марра въ тѣхъ же *Автографическихъ матеріалахъ по грузин. рукописямъ Иверы*; на стр. 4 онъ по поводу житія Баграта (Панкратія) Тавроманійскаго говоритъ: „греческій текстъ подлиннаго сочиненія Евагрія, жизнеописателя Баграта или Панкратія, считается утеряннымъ“. Между тѣмъ, акад. А. Н. Веселовскій использовалъ греческое отреченное житіе въ изслѣдованіи „Эпизодъ о Таврѣ и Меніи въ апокрифическомъ житіи св. Панкратія“ (Сборн. отд. русск. яз. и сл. т. 40, Спб. 1886). Ср. *Багратъ, еп. Тавромен., грузинскій текстъ по рукописи XI в., изд. А. Хахановымъ*. (М. 1904).

mie sv. Theodora Tyrana приводится в сборникахъ подь №№ 272 и 518. Пѣснопѣвья въ честь св. Theodora Стратилата имѣется въ сборникѣ подь № 851. Похвала (слово) Григорія Нисскаго мученику Theodorу Тирону, начинающаяся *յեմբա լիյեմբա ճա խմբիյեմբա իմբա* (= *ἡμεῖς ὁ τοῦ Χριστοῦ λαός*, Grigorii Nysseni, t. II), отмѣчена въ рукописяхъ подь №№ 382 и 388. Мученичество Theodora Стратилата отнесено къ 8 юня и начинается словами: *յն թից ճաննասլցքն* (= *Ὡσπερ φαίνει ὁ ἥλιος τοῖς ἕρῶσιν* или *quomodo resplendet sol iis, qui vident¹⁾*). Такими же словами начинается въ сборникѣ № 199 „Мученическая смерть великомученика Theodora“ по ошибкѣ отнесена издателемъ каталога къ 8 юлю, а не къ 8 юня, какъ приурочена въ ркп. № 382 и 388²⁾). Относительно даты памяти Theodora Тирона и какъ его житіе начинается въ каталогѣ, къ сожалѣнію, свидѣній не имѣется. Въ сборникѣ № 500 житій церковнаго музея приводится особо *чудо* св. великомученика Theodora. Чудо заключается въ слѣдующемъ. Юліанъ отступникъ воздвигъ гоненіе на христіанъ. Видя мужественное терпѣніе мучимыхъ христіанъ и опасаясь обращеніе язычниковъ ко Христу, царь замыслилъ тайно осквернить христіанъ. Онъ велѣлъ константинопольскому градоначальнику ежедневно въ продолженіе первой седмицы, когда христіане соблюдаютъ особенную чистоту, осквернять принасы, продаваемые на торжищахъ кровью идольскихъ жертвъ. По повелѣнію Божьему къ константинопольскому архіепископу Евдоксію явился на яву св. Theodorъ и сказалъ объявить всемъ христіанамъ не покупать яствъ на торжищахъ, ибо они осквернены идоложертвенной кровью, а бѣднымъ людямъ, имѣющимъ недостатокъ въ домашнихъ запасахъ, дать колитво (*կալուա*)—вареная съ медомъ пшевица,—кушанье евхантакое. Епископъ это объявилъ отъ имени св. Theodora христіанамъ, которыхъ спасъ отъ вражскаго коварства. Отсюда празднованіе памяти великомученика Theodora въ субботу первой седмицы великаго поста.

Въ переводѣ св. Георгія Мтацминдели чудо начинается словами: *յեմբա յիցյեմբա ճանքա (ճալքա)*. Точно также иное начало имѣетъ мученичество св. Theodora въ спискѣ № 276 Церковнаго музея: *Երկուամբա ճա խմբիյեմբա իմբա*. Мученичество св. Theodora въ иверскомъ спискѣ начинается словами: *Թիս յիմբա ուղցն թուրիս իմբա իմբիյուլուանճրան ձմնիան*. Такимъ образомъ афонскій сборникъ

1) Anal. Bol. II. 359. *Μαρτύριον τῷ ἁγίῳ μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τῷ στρατηλάτῃ* Ср. Acta Sanctorum, t. II стр. 28.

2) *Serjij*. Ср. Полный мѣсяцесловъ Востока.

дасть начало, не совпадающее съ житіемъ ни Θεοδора Τύρονα, ни Θεοδора Стратилата по оригиналу и грузинскому его переводу.

Память св. Θεοδора (великомученика) Стратилата въ Евхантахъ по греческой менологii чествуется 8 февраля, а по латинской 7 февраля, что отмѣчено въ *Kalendaria ecclesiae universae* (t. VI стр. 117—119). Θεοδορὸς Стратилатъ и Θεοδορὸς Τύροντ различнаго происхожденiя. По *Acta Sanctorum* (t. II, VII Febr.) Θεοδορὸς Τύροντ пострадалъ при Максимiанѣ Галерiи и былъ родомъ изъ Амаσειи, а Θεοδορὸς Стратилатъ принялъ мученической вѣнецъ при Лициниi, былъ родомъ изъ Евханта, жилъ въ Гераклеѣ. Такъ, подъ 8 iюня въ *Acta Sanctorum* (II, 241) читается: *Theodorus Dux Euchaitae natus ac sepultus fuit. Ita menaea VIII Iunii: ἐν Εὐχαίται μὲν γεγενῶς καὶ τὸ γένος ἔχειθεν ἔλκων, ἐν Ἠρακλείᾳ δὲ τῇ κατὰ Πόντον κείμενῃ τὰς διατριβὰς ποιούμενος.* О томъ различii, какое существовало между Θεοδοромъ Стратилатомъ и Θεοδοромъ Τύροномъ, справка дана подъ 7 февраля въ *Acta Sanctoꝝ*:

S. Theodorus Dux a Tirone diversus. Utriusque natalis. Illustres uno tempore in Ponto Theodori duo extitere; sub Maximiano Gallerio, alter Amaseae, Heracleae alter sub Licinio, martyrii palmam adepti. Hic Στρατιλάτης Dux exercitus, ille Τύρων, Tiro vulgo appellatus...

Is ex Amasea civitate oriundus erat... Alter vero Theodorus, ut citata Menaea habent ad VIII Februarii ex Euchatiis genus ducens, domicilium fixerat Heracleae ad Pontum.

По вопросу чествованiя памяти св. Θεοδора Стратилата у грековъ 8 февраля, а у латинянъ 7 февраля черпаемъ свидѣнiя изъ *Kalendaria* (VIII febr.): *Sancti magni Martyris Theodori militum Ducis in Euchatis, Menelogium Graecorum τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Στρατιλάτου* Latini agunt de Theodoro Duce ad VII Febr. По армянскому житію св. Θεοδορὸς Стратилатъ — племянникъ св. Θεοдора Τύρονα, память котораго поминается въ субботу 1-ой недѣли великаго поста *Կիսկանար վարդ և վաչարանու թիվն սրբոյ* (Венец. изд., т. V, стр. 201).

Какъ было выше указано, изъ двухъ одноименныхъ святыхъ одинъ пострадалъ при Лициниi, другой во времена Максимiана. Объ этомъ же см. *Baronius not. ad VII Febr. de Theodoro ductore militum, qui Licinio imperante passus est. Alius est item (inquit) Theodorus, qui ad differentiam hujus cognomento dictus est Tyro... qui tempore Maximiani, Amaseae in Ponto passus dicitur.*

Θεοдора Τύρονα греки поминають 17 февраля и въ первую субботу великаго поста, а латиняне 9 ноября. (см. Синаксарь подъ 8 февраля о Стратилатѣ Евхантскомъ и подъ 17 февраля о Тύронѣ). Фабрицій смѣшиваетъ того и другого Θεοдора и, между прочимъ, пишетъ: *Theodo-*

ri M-ris (a) vita: Ἀλλ' οὐ πέντημος ἡμῶν ὁ καιρὸς auctor Ioannes Euchaitorum Metropolita Theodori (b) τοῦ πατρὸς (Ejusdem cum priore) παρ' ἡμῶν δ' οὖν, οὐ σπανία τὰ κατὰ: auctor idem Theodori (c) militum praefecti, five Theodori Tyronis, Martyris, Heracleae sub Imp. Licinio, primo Sabbato Ieiunii...

Страдания Θεοдора Стратилата описаны слугою его Уаромъ.

Страдания св. Θεοдора Тирона описаны очевидцемъ, ибо онъ говоритъ: видѣли мы исходящую изъ него душу въ видѣ молніи.

По издаваемому нынѣ житію св. Θεοдора память его поминается въ субботу на первой недѣлѣ великаго поста; „въ нѣкоторыхъ древнихъ мѣсяцесловахъ празднованіе сему святому 17 февраля не находится“, какъ говоритъ авторъ мѣсяцеслова *Сергій*. Пострадалъ онъ при Максиміанѣ, родомъ былъ изъ села Асхобіи и именовался Стратіотомъ. Мощи его были положены благочестивой Евсевіей въ Евхантахъ (Ἐβχάντα, то Ἐβχάντα), отсюда его прозвище Евхантскій. Происходитъ контаманация двухъ одноименныхъ святыхъ и является, вопросъ о какомъ Θεодорѣ идетъ рѣчь въ житіи. По празднованію его памяти выходить, что это Θεодоръ Тиронъ, однако родомъ онъ изъ Асхобіи, а не изъ Амасіи; по прозвищу же Стратіотъ онъ напоминаетъ Стратилата.

Относительно переводчика житія св. Θεοдора мы располагаемъ двумя противорѣчивыми свѣдѣніями. Помимо вышеназваннаго № 500 житій Тифл. церковнаго музея, гдѣ Георгій Мтацминдели считается переводчикомъ чуда св. Θεοдора, въ одномъ изъ списковъ (1565 г.) книгъ Метафраса Симеона Логофета, переведеннаго по-грузински Ефремомъ Младшимъ, приводится справка, по которой Георгій (Мтацминдели) Свигорецъ перевелъ дѣянія св. Георгія и Θεοдора и знаменія св. Θεοдора¹⁾ (Зап. Вост. Отд. Русс. Арх. Общ., т. XIX, вып. II—III, стр. 89, прим. 4, СПб. 1909). Переводчикомъ житія Θεοдора Стратилата является предшественникъ св. Георгія, именно св. Евѣимій Мтацминдели, біографъ котораго въ числѣ его трудовъ называетъ წამებდა წმინდანს ოცუჯჯარსჳ სტრატიალატისაჲ, т. е. *Мученичество св. Θεοдора Стратилата* (см. დოკუმენტების ძეგლისტის 1074 წ. ხელნაწერის აღწერისი, იბ., 1901, 29). Иверскій сборникъ житій, въ которомъ помѣщено *Мученичество св. Θεοдора Стратіота*, относится къ X в. по опредѣленію проф. Марра. Георгій Мтацминдели скончался въ 1066 г., слѣдовательно,

¹⁾ Дѣйствительно въ иверскомъ спискѣ (№ 57) житій святыхъ, изъ котораго заимствовано напечатанное ниже житіе св. Θεοдора, имѣется также *мученичество св. Георгія*, занимающее въ немъ XLV-ое мѣсто.

онъ не могъ быть переводчикомъ житія, имѣющагося въ спискѣ X в.: оно должно было явиться въ переводѣ до него. Поэтому вѣрнѣе, согласно біографу св. Евфимія, скончавшагося въ 1028 г., приписать послѣднему переводъ житія св. Θεодора Стратилата, а Георгію (вторичный?) переводъ чуда св. Θεодора Тиропа. Противорѣчіе между двумя свидѣтельствами сгладится, если допустить, что Георгій Мтацминдели не есть переводчикъ житія Θεодора, помещеннаго въ иверскомъ сборникѣ, или же сборникъ относится не къ X в., а къ XI в.

Содержаніе грузинскаго житія св. Θεодора свидѣтельствуеетъ, что черты того и другого святаго соединены въ одномъ житіѣ. Канва разсказа слѣдуетъ сначала житію Θεодора Стратилата (борьба его съ дракономъ), а потомъ переплетается съ житіемъ св. Θεодора Тиропа; описаніе наружности мученика дано согласно съ житіемъ Θεодора Стратилата, „человѣка храбраго, мужественнаго и красиваго“. (Ср. *Житія святыхъ*, излож. по руководству Четвухъ Миней св. *Димитрія Ростовскаго*, кн. VI, стр. 161, М. 1905). Однако начало житія на грузинскомъ языкѣ не соответствуетъ ни тому, ни другому житію. Чудо св. великомученика Θ. Тиропа, связанное съ обычаемъ употребленія колива въ первую субботу великаго поста, дабы избавить отъ ящерицъ, политыхъ кровью идольскихъ жертвъ, пропущенъ, но за то вставленъ эпизодъ, касающійся борьбы Θεодора Стратилата съ дракономъ. Начинается житіе такъ:

Въ субботу первой недѣли поста память святаго побѣдоноснаго Θεодора Елхатскаго, новымъ стратиотомъ явленнаго, жизни и подвиги его.

„Въ то время, когда св. апостоль Андрей прибылъ въ Амасію, рукоположилъ св. Федимоса въ епископы и, оставивъ его вмѣсто себя, отправился въ Синопію, гдѣ, извѣстно, сотворилъ онъ много чудесъ. Святой же Федимосъ рукоположилъ блаженнаго Григорія чудотворца въ епископы Неокессаріи и дѣйствовалъ такимъ образомъ: то показывался людямъ, то скрывался до начала гоненія, воздвигнутаго на вѣрующихъ, изъ которыхъ (иные) мученически пострадали“. За этимъ началомъ, не имѣющимъ параллели въ житіи ни того, ни другого Θεодора, начинается разсказъ, несомнѣнно, заимствованный изъ житія св. Θεодора Стратилата и относящійся къ гоненію царя Лицинія или Ликинія? (307—324) на христіанъ и къ борьбѣ Стратилата со змѣемъ или дракономъ (ჯგდბა).

По повелѣнію царя преслѣдованію подверглись не тѣ, которые исповѣдали тайно новую вѣру, а лишь явно пренебрегающіе идолами.

Въ то время родился отъ христіанскихъ родителей въ деревнѣ Асхобіи. По смерти матери онъ остался малолѣтнимъ ребенкомъ и былъ воспитанъ отцомъ. Святой непорочно возрасталъ, чудный на видъ (съ черными волосами) и славный мужествомъ. Не пожелалъ

онъ быть стратіотомъ при царскомъ дворѣ, объявивъ себя стратіотомъ І. Христа. Ожидали, что онъ раскается въ этомъ рѣшеніи при наступленіи трудныхъ обстоятельствъ. Случилось такъ, что разъ онъ проходилъ мимо владѣнія вдовы Евсевіи и въ виду знойнаго часа пожелалъ отдохнуть въ „праціонѣ“ Евсевіи, называемомъ Евхарита, привязать коня, а самъ прилесть въ тѣни дерева. Евсевіи (ср. отсюда Anal. Vol., II, стр. 361—2), увидѣвъ изъ дому всадника, воззвала къ нему, что онъ находится въ томъ опасномъ мѣстѣ, гдѣ пріютился драконъ, и приглашала переждать у нея, пока спадетъ зной. Теодоръ отвѣтилъ, что онъ, полагаясь на милость Божью, не боится дракона. Евсевіа, признавъ изъ его словъ въ немъ христіанина, съ радостью пріѣхала къ нему и стала умолять его посѣтить ея домъ. Въ это время показался драконъ, Евсевіа убила, а Теодоръ, совершивъ крестное знаменіе, ударилъ копьемъ въ дракона и разѣлъ его. Съ этого времени знала благочестивая Евсевіа блаженнаго Теодора, который неустанно утѣшалъ вѣрующихъ и увеличивалъ ихъ число въ царствованіе Максиміана и Максентіа (Максимось),¹⁾ воздвигшихъ гоненіе на христіанъ.—Родиной Теодора названа Асхобія, которая соответствуетъ въ греческомъ житіи Евхантамъ. Далѣе слѣдуетъ уже мученичество святаго по житію Теодора Тиропа, съ нѣкоторыми пропусками.

*Мученичество св. Теодора*²⁾ Правители Максимось (Максиминъ) и Максиміанъ издали приказъ по всему государству преслѣдовать (отказывающихся вкусить отъ идольскихъ жертвъ) и предавать ихъ казни. Задержали и св. Теодора, новаго Стратіота, вмѣстѣ съ другими, которыхъ привели въ Мармаритонъ къ азарпету Вринкѣ (Вринка), пребывавшему въ гор. Амасіи, на берегу Понтійскаго моря. Св. Теодора стали принуждать поклониться идоламъ. Но тотъ, исполнившись Св. Духа, сказалъ имъ: Я христіанинъ и не могу поклониться поганымъ идоламъ. Вринка азарпетъ³⁾ (по-грузински აზარპეტ ვმ. აზარპეტ

¹⁾ Въ скобкахъ привожу транскрипцію имени, принятую въ русской литературѣ.

²⁾ Въ актахъ (Acta Sanctorum) таковъ порядокъ изложенія житія св. Теодора: Caput I. S. Theodori Ducis victoria de immani dracone (Quomodo resplendet sol) Caput. II. Licinii imp. idola a S. Theodoro confracta. Caput. III. S. Theodori tormenta, coedes, sepultura, miracula.

Aliv. vita auctore Bonito Subdiacono 30—37. Prologus auctoris: Quidam a inertes Sanctorum Martyrum passiones describentes. Caput I. S. Theodori de dracone victoria Euchaitarum conversio. Cap. II Licinii imp. Heracliam adventus ejus idola a S. Theodoro confracta Cap. II S. Theodori tormenta, mors, miracula.

³⁾ Арменизмы: азарпетъ (=препозитъ, начальникъ), авандагиръ, зорва и др.

Երգ) обѣщать ему сокровища и назначеніе стратіотомъ, если онъ признаетъ ихъ боговъ. Но св. Ѳеодоръ сказалъ: Я стратіотъ моего Господа и Сына Его и не подобаетъ быть стратіотомъ иного. Посидіосъ (Посидоній) стратіотъ спросилъ его: у Господа твоего есть Сынъ? Св. Ѳеодоръ отвѣтилъ: Да, есть Сынъ, Слово истины, чрезъ Которого все сотворилъ. На вопросъ Посидіоса, можно ли Его познать, св. Ѳеодоръ отвѣтилъ утвердительно, что ничто не препятствуетъ оставить мракъ и обратиться къ свѣту. По распоряженію Вринки, оставили св. Ѳеодора на нѣкоторое время, чтобы дать ему поразмыслить. Въ дни, данныя для размысленія, св. Ѳеодоръ все молился. Къ тому же отвели въ тюрьму еще новыхъ лицъ, сторонниковъ св. Ѳеодора, которыхъ онъ наставлялъ не отрекаться отъ Христа. Улучивъ удобный моментъ, онъ ночью зажегъ храмъ идоловъ и за это схватили его и привели на судъ къ Понпліосу (игемону Публію), требуя его наказанія за непочтеніе къ богамъ и нарушеніе повелѣнія непобѣдимыхъ на землѣ царей. Понпліосъ велѣлъ Вринкѣ привести къ нему св. Ѳеодора. Послѣ объясненія между Понпліосомъ и Вринкой, приступилъ судья къ дѣлу и сказалъ св. Ѳеодору: вмѣсто того, чтобы служить и принести кадило богамъ, ты подложилъ огонь? св. Ѳеодоръ отвѣтилъ: я не отрицаю того, что сдѣлалъ и что за боги тѣ, которые опаляются огнемъ? Разгнѣвался судья и велѣлъ бить его, говоря: ты не внялъ моимъ словамъ, такъ принудимъ тебя исполнить многими мученіями. Св. Ѳеодоръ отвѣтилъ: не боюсь тебя и твоихъ мученій, даже самыхъ страшныхъ, ибо уповаю на жизнь вѣчную, и Господь мой Христосъ, незримый тобою, спасетъ меня отъ мученій. Тогда велѣлъ судья разгнѣванный, словно левъ, со скрежетомъ зубовъ, бросить его въ тюрьму, чтобы погибнуть ему отъ голода. Но бл. Ѳеодора подкрѣпляла благодать Духа Святого. Ночью ему явился Господь и сказалъ ему: Ѳеодоръ, не бойся, ибо Я съ тобою, не принимай нищи и питья отъ людей, ибо ты имѣешь жизнь вѣчную на небесахъ. Господь за симъ вознесся, а Ѳеодоръ сталъ вослѣвять псалмы. Стража слышала это изъ отверстія запертой тюрьмы и увидѣла народъ, одѣтый въ бѣлое одѣжаніе, поющій вмѣстѣ съ Ѳеодоромъ. Донесли объ этомъ судья — игумену — и тотъ пришелъ къ дверямъ запертой тюрьмы, откуда слышался голосъ пѣснопѣвній. Онъ подумалъ, что христіане проникли въ тюрьму и поютъ псалмы совмѣстно съ Ѳеодоромъ, но когда онъ вошелъ во внутрь тюрьмы, никого не видалъ, за исключеніемъ вѣрнаго раба Божьяго; со страхомъ онъ удалился вмѣстѣ съ прибывшими, велѣлъ запереть двери тюрьмы и подавать Ѳеодору понемногу воды и хлѣба. Но святой мужъ отвергъ предложенія, полагающія на питаніе отъ вѣчнаго Бога. На утро велѣлъ судья привести св. Ѳеодора, снова предлагая ему почести, но св. Ѳеодоръ

отвѣтить, что если даже истерзають его тѣло огнемъ и мечемъ и предадутъ его звѣрямъ, онъ не отступитъ отъ своего Бога. Тогда, по совѣщаніи съ азарапетомъ, судья велѣлъ привязать его къ дереву и рвать его тѣло до костей. Но св. Ѳеодоръ ничего не отвѣчалъ, а славилъ Бога псалмами. Судья изумился терпѣнію Ѳеодора и укорилъ его за вѣру въ Человѣка, жизнь Котораго кончилась смертью. Не взирая на муки, Ѳеодоръ все не соглашался поклониться бездушнымъ камнямъ вмѣсто живого Бога. За то, что онъ не оставилъ Христа, пострадавшаго при Пилатѣ, судья приговорилъ его къ смертной казни и, написавъ объ этомъ рѣшеніе, велѣлъ предать огню св. Ѳеодора. Народъ быстро собралъ дрова и зажегъ костеръ. Св. Ѳеодоръ самъ снялъ одѣяніе и обувь. Когда его привязали къ колесу арбы, чтобы бросить въ огонь, св. Ѳеодоръ скрестивъ руки, возвелъ очи къ небу, молился Богу, Творцу вселенной, Отцу І. Христа, давшему жизнь, благодарилъ, что ему пришлось пострадать во имя Его. „Господи, — говорилъ онъ, — даруй помощь призывающему мое имя, спаси его отъ грозящей опасности, пошли влагу для исцѣленія. Да очистится отъ скверны читающій житіе недостойнаго Ѳеодора! сказавъ это, возвелъ онъ очи къ небу и увидѣлъ воина Клеона, котораго онъ звалъ поспѣдовать въ огонь за нимъ, чтобы быть вмѣстѣ въ небесной жизни, какъ они были неразлучны въ этой грѣшной жизни. Благодарилъ онъ и славилъ Бога, давшаго претерпѣть эти муки. При словѣ его „аминь“ разожгли костеръ, но случилось чудо: пламя обвилось сводомъ и плоть святого не горѣла, но исходило благовоные словно отъ испеченнаго хлѣба. При словѣ аминь онъ испустилъ духъ, и видѣли мы¹⁾ исходящую изъ него душу въ видѣ молніи „и возносящуюся къ небу“. Благодетельная Евсевія выпросила мощи св. Ѳеодора, виномъ и елеемъ набальзамировала, саваномъ покрыла и положила въ раку и принесла въ деревню Евхайты, построила надъ нимъ церковь (ՆՁԵՆՏՅԱԿՈՒՄ) и ежегодно совершала память его. — Такимъ образомъ, ниже приведенное житіе св. Ѳеодора представляетъ сліянiе эпизодовъ двухъ житій одноименныхъ мучениковъ: Тирона и Стратилата.

За житіемъ св. Ѳеодора Стратилата — Тирона идетъ мученичество свв. Сукавейцевъ изъ того же сборника № 57, гл. XI, стр. 140. Проф. Марръ (Ж. М. Н. Ш., 1899 г., № 3, стр. 17) говоритъ: мученичество сукаветскихъ подвизниковъ — точный переводъ армянскаго текста, изданнаго въ XIX т. (Сопері һайканані, Венеція. 1854). Впрочемъ, армянскій текстъ въ дан-

¹⁾ См. *Сергія*.. Полный мѣсяцесловъ, подъ 17 февраля.

номъ случаѣ представлень съ недостаткомъ: по крайней мѣрѣ, въ печатномъ текстѣ сравнительно съ грузинскимъ переводомъ недостаетъ почти четырехъ страницъ въ форматѣ названнаго армянскаго изданія въ самомъ началѣ и всего эпизода, гдѣ рѣчь идетъ о монахѣ святыхъ въ связи съ легендарнымъ видѣніемъ дара Константина. Грузинскій переводъ затрагиваетъ вопросъ объ *Исторіи Арменіи Моисея Хоренскаго*.

Апрѣля 16. Мученичество св. мучениковъ Сукавейцевъ. Открывается это житіе, написанное Антоніемъ, повѣствованіемъ, о легионѣ непобѣдимомъ, который, какъ добрыя овцы, достигли во имя Христа съ сѣверныхъ вратъ Осетіи страны армянской, чтобы быть первыми на попріищѣ духовной побѣды и первоувѣстниками небснаго призванія всѣхъ тѣхъ святыхъ, которые впоследствии появились въ странѣ армянской (Сохметіи). „Желательно, чтобы мудрый человекъ сумѣлъ рассказать истинную исторію ихъ подвиговъ. Какъ мнѣ извѣстно отъ вѣрныхъ рассказчиковъ и внигъ духовныхъ, повѣствующихъ исторію и судьбу Арменіи, эти блаженные были изъ числа и рода военачальниковъ, почтенныхъ царями Осетіи, славныхъ и мужественныхъ въ странѣ противъ враговъ и честныхъ въ службѣ предъ царями, въ виду чего были призваны царемъ сопровождать царицу Сатенеке“. Прибыли они въ Арменію, и, познавъ свѣтъ священной заповѣди, просіяли душою и въ сердца ихъ проникъ тотъ огонь, для распространенія котораго пришелъ едиnorodный Сынъ Божій, обрѣли неоцѣненный жемчугъ, ибо встрѣтились съ ученикомъ ученика апостола Фаддея и приняли свѣтъ ученія о св. Троицѣ. Исполнившись св. Духа, тотчасъ сочли за прахъ всю земную славу и рвеніемъ прониклись къ великимъ пророкамъ Ильѣ и Іоанну. Пренебрегли они страхомъ предъ тираномъ и удалились въ пустыню съ стапомъ своимъ на гору, называемую Сукавейтъ. И устроили жилища въ земныхъ ямахъ и похоронили себя ради любви Христовой; жили какъ безплотные, уподобившись овцамъ, покрытымъ шерстью, своимъ же видомъ страшны были людямъ. И такъ эти блаженные провели 44 года на той горѣ, пока не наступилъ часъ ихъ жертвы, какъ говоритъ апостоль. Отважные мужи, прибывшіе чрезъ осетинскія ворота вмѣстѣ съ царицей армянской Сатенеке и обращенные святыми учениками апостола Фаддея, соединились во главѣ св. Оске, что зна-

1) *Н. Марро* (Агиографическіе матеріалы по грузинскимъ рукописямъ Ивера, ч. I, стр. 63, СПб. 1900 г.) отмѣчаетъ этотъ памятникъ, но не приводитъ даже его начало, согласно заявленію, сдѣланному на стр. 47: „Отъ житій и мученичествъ, приготовленныхъ къ изданію въ этой работѣ объ армянскомъ вліяніи или особю, въ нижеслѣдующемъ описаніи приводятся лишь заглавія въ русскомъ переводѣ“.

чить по-грузински золото, и были назначены наблюдателями за порядкомъ. Отъ нихъ многіе получили наставленіе въ христіанскомъ ученіи спасенія и приняли крещеніе. Жили они на горѣ Сукаванъ, названной такъ по имени вождя ихъ Сукіа. Арменіи же, оставшейся безъ царя, по смерти Артавана, стала въ это время угрожать Персіи. Видя бѣдственное положеніе Арменіи, св. Кодратъ призывалъ св. Сукіа къ совмѣстной молитвѣ о ниспосланіи мира. По молитвѣ ихъ шахъ персидскій вернулся обратно. Братья возрадовались водворившемуся спокойствію. Св. Полиектъ въ ту же ночь видѣлъ во снѣ льва, идущаго противъ отшельниковъ. Братья съ теплой молитвой обратились къ Богу о спасеніи и разошлись по веліямъ. Св. Сукіа¹⁾ видѣлъ видѣніе, что шахъ персидскій Шапу скончался и на престолъ вступилъ Дидіанозъ. „Онъ пойдетъ на насъ, но вы будьте тверды“⁴⁴. Прошло нѣсколько лѣтъ. Царю овсовъ (осетинъ) Дидіазну (?) допеслаи, что въ Арменіи поселились его царскіе мужи, покорные лишь волѣ Бога. Тогда царь отрядилъ людей, чтобы принудить свв. отшельниковъ придти къ нему, въ противномъ случаѣ предать ихъ смерти. Прибывшіе къ нимъ были поражены суровостью ихъ жизни. Глава посланнаго отряда Варлаа вступилъ въ бесѣду съ Сукіасомъ, который заявилъ, что онъ съ братіей принадлежитъ знатному роду и живутъ милостью Божьей, прежде онъ назывался Баракадра, а послѣ просвѣтленія повимъ ученіемъ именуется Сукіасъ. На замѣчаніе Варлаа, что Сукіасъ похожъ на воина, святой мужъ отвѣтилъ, что онъ изъ числа коньеносцевъ Шапу. Варлаа сталъ его склонять къ мысли покориться царю, обѣщая прежнія почести. Но Сукіасъ отвѣтилъ, что онъ рабъ своего Господа. По поводу удивленія Варлаа, что Сукіасъ изъ свободнаго, знатнаго человѣка пожелалъ стать въ ряды рабовъ, св. мужъ отвѣтилъ, что еслибы Варлаа звалъ его Господа, то и онъ поработился бы ему. Напрасно Варлаа обѣщаніемъ почестей пытался уговорить св. Сукіаса съ братіей. Они твердили одно и то же, что ждутъ награды лишь отъ Бога, Творца вселенной. Насильникъ тогда вознамѣрился ихъ казнить. Ожидая желанной смерти, братья выпросили разрѣшенія помолиться Спасителю, принявшему для людей крестное страданіе, дабы невидимой силой побѣдить гонителей за неповѣданіе имени его. Услышь, Господи, молитву нашу, какъ услышалъ пророка Ілью, Даніила, Сусанну, трехъ отроковъ для прославленія имени Твоего. Насильникъ былъ изумленъ кроткой молитвой свв. мужей, по окончаніи которой онъ велѣлъ предать ихъ огню. Но тѣ не смутились и продолжали славить Бога. Тогда онъ велѣлъ снять съ нихъ одѣяніе. Предъ

¹⁾ Имя это транскрибируется то Сукіа, то Сукіасъ; двояко же пишется имя еще одного святого: Полиектъ и Полиектесъ.

смертнымъ часомъ они вновь усердно взмолились къ Богу о дарованіи ихъ останкамъ благодатной силы для вѣрующихъ. Такъ приняли мученическій вѣнецъ Сукіасъ, Лукіане, Полиектесъ, Костратосъ, Идіокъ, Свиріонъ, Менасъ, Фопа, Свиржіосъ, Доментріосъ, Андріаносъ, Зосіміосъ, Викторъ, Фалаліосъ, Іордане, Анастасіосъ, Оевдотіосъ, Іакобъ, Оевдосіосъ. Насильникъ-же вернулся въ свою страну и донесъ царю обо всемъ. Останки мучениковъ оставались безъ погребенія, ибо это было время безвѣрія. Но по вступленіи на престолъ Константина и построеніи повсюду церквей явился ангелъ царю Константину съ повелѣніемъ отъ Бога отправиться въ Сомхетію и, разсыпавъ останки свв. мучениковъ, предать ихъ землѣ тамъ, гдѣ приняли страданіе. Константинъ исполнилъ вышнее повелѣніе, положилъ ихъ мощи въ раку и установилъ чествованіе ихъ памяти. И было много исцѣленій отъ нихъ и по-нынѣ чествуются ихъ имена.

„Поминайте и меня Антона, удостоеннаго Господомъ найти въ лѣтописяхъ и описать житіе ихъ“.

Далѣе мы помѣстили мученичество Св. Романоза изъ того же аеонскаго (иверскаго) сборника № 57, занимающее въ немъ 49-е мѣсто. Списокъ этого житія имѣется въ Тифлисскомъ церковномъ музеѣ и приводится въ сборникѣ X в. подъ № 95, но конецъ его (8 листовъ) утерянъ.

1-ог мая Мученичество св. Романоза новаго мученика, замученнаго въ царствованіе поклонника дьявола царя Махди (въ текстъ Մախճա) написанное блаженнымъ Стефаномъ Дамаскинѣмъ, однимъ изъ отцовъ Лавры святого отца нашего Саввы.

„Въ годы Константина, царя невѣрнаго, который по внушенію дьявола возобновилъ гоненіе и поношеніе иконъ святыхъ и не мало взволновалъ церкви Христа, Господа нашего“... подвергались преслѣдованію люди благочестивые и монашествующіе. Былъ тогда св. Романозъ изъ племени галатовъ, сынъ благочестивыхъ родителей, воспитанный въ благочестіи. Когда онъ возрость, то слышалъ ученіе священнаго писанія и такъ увлекся мыслью о царствѣ небесномъ, что покинулъ міръ и вступилъ въ монастырь Томантіонъ, построенный на берегу озера, по срединѣ котораго расположенъ былъ женскій монастырь. Въ монастырѣ Томантіонскомъ св. Романозъ съ дѣтства постригся въ монахи, усвоилъ псалмы Давида и иноческій образъ жизни, полюбилъ чтеніе духовныхъ книгъ, служилъ отцамъ усердно, раньше всѣхъ шелъ въ церковь и послѣднимъ уходилъ, умерщвляя вожделѣнія плоти постомъ, трудомъ и бдѣніемъ. Чуждаясь славы и высокоумія, онъ исполнился смиренія и кротости

Сына Божія. Вслѣдствіе гордости Адамъ потерялъ рай, а терпѣиємъ и кротостью Іовъ приобрѣлъ имя доброе, ставъ образомъ смиренія, равно апостолы и мученики кротко склоняли головы свои. Св. Романозъ желалъ быть имъ подобнымъ и алкалъ смерти во имя Христа. Онъ былъ любимъ въ монастырѣ за свои добродѣтели. Въ женской же обители жила въ это время благочестивая царица Анѳоа, любившая св. Романоза, о которомъ ей свыше было дано его знать о грядущемъ его назначеніи. Разъ когда она послала его съ однимъ старцемъ въ Римъ, врагъ челоѣка навелъ на него и спутника—старца разбойниковъ—сарацинъ, которые плѣнили ихъ и привели въ Вавилонъ, тотъ же Багдадъ, къ царю Абдалѣ Абуджапару. Онъ велѣлъ ихъ заковать въ кандалы и бросить въ темницу. Старецъ по истеченіи нѣсколькихъ дней скончался, Романозъ же, оставшійся одинъ, еще болѣе сталъ тиготиться пребываніемъ среди нечестивыхъ людей. Смиренно перенося постигшее бѣдствіе, онъ просилъ Бога утѣшенія. Господь послалъ ему вмѣсто преставившагося старца утѣшителями двухъ иноковъ изъ византійцевъ—Іоанна и Симеона, оба они были въ санѣ діакона. Они покинули мірскую славу и столичный шумъ и избрали узкій путь къ достиженію радости. Достигли они Селевкии, мѣстности, именуемой Парджаги, взяли нго Христово и постриглись въ монахи. Это было время царствования Константина, воздвигшаго гоненіе на монаховъ и повелѣвшаго истребить иконы. Кто продолжалъ поклоняться иконамъ, о тѣхъ доносили царю. Изгоняя иконы Спасителя, Пресв. Богородицы и святыхъ, царь повелѣлъ поклоняться своему изображенію, а упорствующихъ исполнить это требованіе предавать казни: отрубалъ имъ части тѣла, выкалывалъ глаза, топилъ въ морѣ, убивалъ. Многіе, соблазненные благами міра, не могли устоять, но монахи и святители смѣло обличали царя, варварски преслѣдующаго ихъ. Нѣкоторыхъ изъ нихъ онъ сослалъ, другихъ предалъ мукамъ, но многіе снимали санъ въ страхъ и вступали въ бракъ. Смертную чашу принялъ отъ него патріархъ Константинъ. Въ виду всего этого названные иноки—Іоаннъ и Симеонъ—бросили предѣлы владѣній царя Константина и отправились на Востокъ. Дошли до одной крѣпости сарацинъ, гдѣ они вопреки данному обѣщанію были задержаны. Сарацины же послѣ вторженія въ страну грековъ взяли въ плѣнъ „эристава“ Георгія и увѣдомили объ этомъ своего правителя эмира „мумли“. 1) Георгія

1) Мумли можетъ соответствовать **مُمْلِي**, что означаетъ диктующій, но это значеніе здѣсь не подходитъ; скорѣе „эмиръ мумли“ это искаженное **المؤمنين** **رَأْمِي**, т. е. повелитель правовѣрныхъ,—титულъ халифа.

вмѣстѣ съ Іоанномъ и Симеономъ отправили къ эмиру,—по дорогѣ у нихъ зашла рѣчь объ иконахъ. Георгій называлъ поклоняющихся иконамъ идолопоклонниками и носилъ противниковъ царя Константина. Іоаннъ и Симеонъ кротко увѣщевали его. Пренія ихъ не прекратились, когда они прибыли въ гор. Багдадъ и представили ихъ намѣстнику халифа Рабію. Монахи стали доказывать, что они инокъ; указывая на длинныя бороды, а не воины, что задержавшіе ихъ нарушили обѣщаніе. Рабія велѣлъ ихъ заключить въ темницу, гдѣ сидѣлъ и Романозъ, очень обрадовавшійся ихъ появленію. Съ тѣхъ поръ они стали для друга друга утѣшителями, проводя время въ общей молитвѣ. Сдѣлали себѣ шатеръ, въ которомъ пребывали вдали отъ прочихъ плѣнниковъ,—въ числѣ коихъ находились и Георгій (вождь),—они славословили Бога, говоря: во имя твоего, Господи, примемъ смерть и не устранимся зла, ибо Ты съ нами. Радовались они, что они стали участниками его страданій. Бывшіе съ ними плѣнники удивлялись ихъ стойкости и силѣ упованія на Бога. Исполнились на нихъ слова писанія: такъ да свѣтитъ свѣтъ вашъ предъ людьми, чтобы они видѣли ваши добрыя дѣла... Въ евангеліи сказано: блажены вы, когда будутъ поносить васъ и гнать всячески, неправедно злословить мени; радуйтесь и веселитесь, ибо велика награда ваша на небесахъ. Врагъ человѣка внушилъ вождю Георгію возбудить заключенныхъ грековъ противъ свв. отцевъ, объявивъ ихъ противниками царя, какъ почитателей иконъ и идолопоклонниковъ. За это гналъ самъ царь Константинъ благочестивыхъ людей, въ особенности избравшихъ ангельскій образъ жизни и иноческій чинъ. Онъ желалъ искоренить схиму монашескую и всюду ее преслѣдовать. Но царь забылъ, что онъ дѣйствовалъ противъ Іоанна Крестителя, ибо схима находится подъ его покровительствомъ. Вспомнимъ, какъ пѣвій патріархъ, наставляя въ Іерусалимѣ одного монаха и, желая его предъ всѣми его осрамить, вопреки просьбѣ друзей его, снялъ съ него клобукъ и схиму и надѣлъ ихъ на свинью. Разгнѣвался на этотъ поступокъ Іоаннъ Креститель, явился къ патріарху и сказалъ ему: ты осрамилъ схиму мою и я буду судиться съ тобою на Христовомъ судѣ. Патріархъ опечалился и построилъ въ прекрасный храмъ во избавленіе отъ своего грѣха. Но Іоаннъ Креститель не виалъ моленію и возвѣстилъ, что итъ ему прощенія до предстоанія на судъ Божій.

Иконоборцы при содѣйствіи вождя Георгія вознамѣрились и желали желаніемъ погубить благочестивыхъ отцевъ. Былъ вмѣстѣ съ ними въ заключеніи одинъ юноша изъ сарацинъ, знающій греческій языкъ. Узнавъ о зломъ умыслѣ противъ свв. братьевъ, онъ сообщилъ объ этомъ единовѣрцамъ, которые просили его преслѣдить за злоумышлен-

никами и сообщить имъ своевременно. И тогда приготовились въ три вѣстины⁴ убить свв. отцевъ, сарацннѣмъ громкимъ голосомъ дать своимъ звать согласно условію. Тѣ бросились на помощь и въ борьбѣ стали братьевъ отъ убійць. За одно съ сарацннами были многіе изъ христіанъ — сирійцевъ и праджуи (галлы?). Возникшая вражда между заключенными замерла благодаря мольбамъ христіанина, начальника тюрьмы.

Въ городѣ жилъ одинъ благочестивый старецъ, который старался облегчить страданія заключенныхъ братьевъ. Ему разрѣшили взять ихъ къ себѣ домой, но представить обратно по первому требованію, въ противномъ случаѣ угрожала ему смертная казнь.

Въ домѣ его братья молились за него и за всѣхъ христіанъ. Къ этому времени скончался эмиръ и престоль его занялъ Махди, на судъ котораго представили пять монаховъ, взятыхъ съ острова Кипра; изъ нихъ трое были аморейцы, двое же изъ другихъ мѣстъ. Они были сосланы на островъ Кипръ царемъ Константиномъ — иконоборцемъ. Когда они были приведены въ Вавилонъ, тотъ же Багдадъ, то заключили въ выше указанную темницу, а затѣмъ упомянутымъ благочестивымъ старцемъ также были взяты къ себѣ въ домъ. Всѣхъ свв. отцевъ стало у него 8. Они проводили время въ молитвѣ, а между ними блистала какъ солнце св. Романозъ. Онъ служилъ имъ кротко, согласно словамъ Спасителя: кто желаетъ быть большимъ, да будетъ слугою вамъ. Но врагъ служителей Бога изъ ненависти вновь вознамѣрился погубить ихъ и нашелъ новый путь. Онъ отыскалъ новаго Іуду предателя, монаха Іакова, отрекшагося отъ Христа и жаждавшаго пріобрѣсти милость эмира „мумли“. Этотъ жалкій отщепенецъ слышалъ о плѣкомъ Романозѣ „Эмелци“,¹⁾ прибывшаго въ Грецію, и предположилъ, что этотъ Романозъ и св. Романозъ одно и то же лицо. Онъ пришелъ къ эмиру и донесъ, что въ его государствѣ находится явившійся изъ Греціи шпіонъ, по имени Романозъ эмелцели. Шель третій годъ его правленія. Эмиръ повѣрилъ словамъ монаха Іакова и велѣлъ привести къ себѣ Романоза. Представленный на судъ Романозъ отвѣтствовалъ, что онъ грекъ, никогда шпіономъ не былъ и не жилъ въ Емеци и никогда Сирію не видалъ раньше до взятія его въ плѣнъ изъ родины. Тогда на очную ставку въ нимъ привели монаха Іакова для обличенія св. мужа. Последній, видя, что все ужъ готово для наказанія Романоза, поблѣднѣлъ и слово замерло у него на устахъ. Эмиръ разгнѣвался на Іакова, дерзнувшаго оклеветать невиннаго человѣка. Тотъ сталъ отравды-

¹⁾ Пишется то „эмелци“, то „эмелцели“. Эмеци=Эмесса (Емісс) حمص (съ твердымъ С) въ сѣверной Сиріи, по направленію къ Месопотаміи.

ваться тѣмъ, что слышалъ о Романозѣ въ дѣтствѣ и не знаетъ въ точности его. Эмиръ велѣлъ отвести Романоза въ темницу до выясненія истины.

По истеченіи нѣсколькихъ дней эмиръ отправился на богомолье въ Иерусалимъ. Онъ прибылъ изъ Багдада въ Барданиъ и пожелалъ вторично допросить Романоза. Его представили связаннаго веревкой и стали принуждать признать себя шпиономъ. Романозъ вновь заявилъ, что онъ грекъ и шпиономъ никогда не былъ. Въ гнѣвъ эмиръ возразилъ, что у него есть человѣкъ, который докажетъ, что обвиняемый спріецъ. Романозъ отвѣтилъ, что если и найдется такой человѣкъ, то онъ скажетъ лишь неправду. Въ ярости тогда эмиръ вскочилъ съ своего мѣста и бросился на него какъ звѣрь, чтобы проглотить агнца Христова, снявъ съ него до пояса монашескую мантию. Мягкими словами пытался св. Романозъ остановить разбушевавшагося эмира. Последній заявилъ, что возьметъ съ собою Романоза въ Иудею, гдѣ онъ представитъ его учинителей и тогда онъ будетъ убитъ, какъ живой и коварный человѣкъ. Эмиръ прибылъ въ Раку, т. е. въ городъ Джизри, построенный его отцемъ. Здѣсь явился ему выходецъ изъ Греціи, которые, оставивъ христіанскую вѣру изъ страха предъ смертью, перешли въ вѣру сарацинъ. Видя св. Романоза, усердно молящагося, им овладѣло раскаяніе, что предпочли переходящую жизнь жизни вѣчной. Они пришли со слезами на глазахъ къ Романозу, каея въ грѣхахъ, и просили указать, что имъ дѣлать. Романозъ упрекнулъ ихъ въ легкомысліи и сталъ наставлять ихъ вернуться вновь къ Богу животворящему, Который спасетъ ихъ отъ смерти. Донесли объ этомъ стражники эмиру. Тотъ призвалъ Романоза и разгнѣвался на него, что онъ соблазняетъ сарацинъ къ переходу въ христіанство. Романозъ отвѣтилъ, что онъ связанъ и находится подъ охраною стражи, самъ никуда пойти не можетъ, но если кто къ нему приходитъ, онъ не отказываетъ въ наставленіи. Эмиръ тогда велѣлъ четыремъ воинамъ взять Романоза и бить его безпощадно коровьей жилой поочередно при участіи 15 лицъ. Тѣло его изранили, кровью святаго мужа оросилась земля, а онъ только молился, и въ изнеможеніи упалъ безъ чувствъ. Потомъ, когда онъ пришелъ въ сознаніе, стали его склонять вновь покориться и измѣнить вѣру, обѣщая за это почести, а также средства для врачеванія ранъ, въ противномъ случаѣ угрожали страшными пытками. На это отвѣтилъ св. Романозъ, что ни во что ставить обѣщанныя ему почести и ни за какія блага онъ не отступитъ отъ Христа. „Дѣлай теперь, что ты хочешь“, закончилъ онъ свою рѣчь. Мучитель однако продолжалъ то увѣщевать, то угрожать, но все напрасно. Тогда велѣлъ онъ привести

палача. Романозъ наклонилъ голову и палачъ снялъ саблею съ него голову, а тѣло его бросили въ ближайшую рѣку. Господь явилъ при этомъ чудо: тѣло святаго мужа не погрузилось въ воду, а поплыло по волнамъ, соединившись съ приближившейся къ нему обрубленною головой. Такъплыли остатки св. Романоза до древняго города *Рака*. Здѣсь выволокли его тѣло и доставили въ церковь, а на другой день опустили въ находившуюся тамъ могилу святыхъ.

Скончался св. Романозъ 1 мая, въ понедѣльникъ, въ 9 часовъ.

Мученическая кончина св. Романа относится къ VIII в. Упомянутый въ его житіи Махди правилъ съ 781 — 786 гг. Городъ *Рака* (𐌸𐌹𐌿𐌺𐌹), здѣсь названный, извѣстенъ на Евфратѣ, въ Месопотаміи; арабскому его именованію Джазира соответствуетъ грузинское *ქაჯიჯა* *ჯაჯა* *საბა* (см. Географическій Словарь—Geographisches Wörterbuch *Jacq. S.*, II B., S. 802). „Царь исмаилитовъ“ требуетъ разъясненія. Исмаилиты составляютъ особую вѣтвь шиизма; По представленію шиитовъ право на имаматъ переходить отъ отца къ сыну или, по крайней мѣрѣ, къ старшему въ родѣ. Первымъ имамомъ былъ Алій, мужъ Фатимы, дочери Пророка; вторымъ его сынъ Хасанъ, третьимъ другой его сынъ Хосейнъ, шестымъ правнукъ Хосейна Джафаръ Садыкъ († 765). У него было два сына: старшій — Мохаммедъ Исмаилъ, младшій — Муса Казымъ. Отецъ-Джафаръ лишилъ Исмаила правъ на имаматъ и объявилъ имамомъ Мусу. Часть шиитовъ однако осталась вѣрна первородству Исмаила и по смерти Джафара отказалась считать имамомъ Мусу. Такъ образовалась особая вѣтвь шиизма—исмаилитовъ.

Аббасидскій халифъ Абдула Абу—Джафаръ Альмансуръ † 775.

عبد الله ابو جعفر المنصور. Рабі'атъ (=Рабіаһ)—رَبِيعَة—одинъ изъ полководцевъ Альмансура.

Нѣсколько житій, помѣщенныхъ далѣе, касается святыхъ армянской церкви.

Мѣсяца апрѣля 9 кончина св. Саака Партева, сына Нерсеса великаго, который былъ шестымъ потомкомъ св. Григорія.

У Саака не было сына, но лишь одна дочь. Очень онъ сокрушался, что съ нимъ прекращается его родъ... Дочь выдать за Х(һ)амазаспа Мамнуена, спасета Арменіи. Она родила трехъ сыновей: Вардана, Х(һ)уманка и Х(һ)амазаспа.

По этому вопросу находим след. свидѣнія у Langlois (II, 44): Saint Sahag le Parthe n'avait pas de fils, mais une fille appelée Sahaganousch, qui fut donnée en mariage à Hamzasb, prince de Mamigonien, fils de Manuel. D'Hamzasb naquirent saint Vartan et le glorieux Hemaïg qui firent illustres dans le Christ notre Seigneur, auquel appartiennent la gloire... Такъ сообщается въ *Genéalogie de la famille de saint Gregoire*, неизвѣстнаго автора V вѣка. Сюда же относится свидѣтельство Моисея Хоренскаго (кн. III, гл. 51): у Саака „была единственная дочь имени Саакануш, выданная за Хамазаспа Мамиконяна“. О блаженномъ же Месропѣ, который былъ названъ Мантоцомъ (груз. текстъ, стр. 48), въ упомянутой генеалогіи читается: Mesrob qui fut appelé Maschtotz (page 36). Въ житіи св. Шушаники (стр. 48) дочь Саака также называется ԵճճԵՆԻՍ. Мученичество Саака Партева соприсасается, по мнѣнію проф. Марра, съ текстомъ исторіи Лазаря Парискаго, въ рукахъ котораго, вѣроятно, былъ армянскій подлинникъ грузинскаго перевода.

Мученичество св. Шушаники (21 апрѣля), дочери св. Вардана, имѣется на грузинскомъ языкѣ въ двухъ разныхъ редакціяхъ: пространной и краткой. Пространная редакція житія была напечатана М. Сабининымъ въ извѣстномъ его агиографическомъ сборникѣ ԵՅՅԵՆԻՍՅՁԵԼԵՆ ԵՃՁԵՆԻՍԵՅ (181—192 стр.), безъ указанія того списка, откуда она была имъ заимствована. По усвоенному издателемъ приему текстъ житія подновленъ и мѣстами, чувствуется, искаженъ редакторскими вставками. Краткая же редакція сохранилась въ афонскомъ сборникѣ и стала извѣстна по статьѣ проф. Марра *Изъ поездки на Афонъ* (Ж. М. Н. П., 1908, I). Почтенный авторъ этому житію посвятилъ слѣдующія строки: „Въ IX томѣ не разъ цитованный серіи Соферкѣ найкаканкѣ напечатано на армянскомъ языкѣ *Житіе святой Шушаники*, дочери армянскаго полководца Вардана, въ двухъ редакціяхъ, пространной и краткой, возбуждающей вопросъ о первенствѣ. Выясненіе этого вопроса, несомнѣнно, послѣдуетъ древній грузинскій текстъ, озаглавленный *Мученичество святой Шушаники*, дочери св. Вардана и, какъ оказалось, представляющій точный перевод армянской краткой редакціи“. Къ сожалѣнію, проф. Марръ прошелъ молчаніемъ отношеніе грузинской пространной редакціи мученичества св. Шушаники (по изд. Сабинина) къ таковой же на армянскомъ языкѣ. Зависимость же краткой грузинской редакціи отъ армянскаго текста имъ формулирована въ слѣдующихъ словахъ: „Грузинскій переводчикъ, какъ обыкновенно, до такой степени вѣрнѣ подлиннику, что безъ всякаго измѣненія передаетъ вступительную фразу армянскаго текста, касающуюся просвѣтителей Арменіи. Передаю буквально слова грузина: „Святые и блаженные вѣкіе, первые изъ нахара-

ровъ (слово нахараръ, т. е. князь удержано грузиномъ изъ армянскаго оригинала), надзиравшіе за Армeніею въ священническомъ санѣ, виновники нашего просвѣщенія, достигшіе изъ поколѣнія въ поколѣніе угодною жизнью до св. Сахака, который былъ сынъ великаго Нерсеса, сына Агавагена, сына блаженнаго Усика, сына великаго Ортапеса, сына св. Григорія⁴. „Итакъ древній грузинъ, жившій не позже начала УШ в., не стѣсняется назвать армянскихъ іерарховъ, начиная съ Григорія Просвѣтителя, виновниками“, буквально, причинами просвѣщенія „нашего“, т. е. „грузинъ“.

Исправимъ предварительно вкравшуюся въ напечатанный нами текстъ Мученичества св. Шушаники (стр. 49 строка, 10 сверху) опечатку ნეტარათა им. ნახარათა. Добросовѣстное сохраненіе переводчикомъ этого слова „нахараръ“¹⁾ и точность передачи армянскаго текста по-грузински не позволяютъ дѣлать какихъ-либо широкихъ выводовъ изъ причисленія армянскихъ іерарховъ, начиная съ Григорія Просвѣтителя, къ „виновникамъ просвѣщенія нашего“, т. е. грузинъ. Такой же зпитетъ сохраняетъ грузинскій переводчикъ за святыми греческой церкви, благоговѣнно воспроизведя оригиналъ ихъ житій.

Мученическая кончина св. Шушаники по списку, имѣющемуся въ Тифлисскомъ церковномъ музеѣ за № 95, отнесена къ 31 августа. Въ редакціи ея житія, изданнаго Сабининымъ (საქართველოს სამართავი, 181-192), имѣется другая дата, именно 17 октября: დიდარს დანადბაძი ტანგყათი მის წმ. შუშანიკისა თიყულსა აპანისასა მეტყესა თიჯსასა და დღესსა ოსმაჯათისა და მეორედ გულმა მისი აღსკებისა ზატაკსა და კუალად ტანგყადა ვანდარბისა თიყულსა აიქსრამეტსა და აღსთყლებად მისი თიყულსა აკტემბეტისა ათმჯდმეტსა, დღე ხუთმაჯათი იყო. Любопытно одно совпадающее мѣсто въ обѣихъ редакціяхъ житія на грузинскомъ языкѣ: მადლობდი წარტზავნიდეს მის ნავთისყუდლისა ეისა ქესა... და მოკიდოდეს მოავანნი და დ'ფილნი, აზნაყონნი და ყაზნანი ქუნისა ქართლისანი (См. ниже стр. 50 текста). მადლობდი წარტზავნიდეს სადგურისა მის მიმართ ქონსტესისა... აზნაყონნი დიდ-დიდნი, სეფე ქალნი, დედანი, აზნაყონნი და ყაზნანი სოჯლისა ქართლისანი მოკიდებ. ავთეოვე... (Сабининъ, н. с. стр. 191).

Юля 28. Мученичество св. Изидовида въ царствованіе Хасро, сына Каада, царя персидскаго представляеть, по словамъ проф. Марра, бук-

¹⁾ Вѣроятно, невѣрно прочитано о. Бакрадзе и слово მადლობნი (стр. 49) вмѣсто მადარნი.

важный перевод армянского подлинника, помещенного в II томъ армянскихъ житій и мученичествъ, изд. въ Венециі, въ 1874 г. Объ этомъ мученикѣ имѣется указаніе на греческомъ языкѣ; на сирійскомъ языкѣ сохранилось нѣсколько строкъ о магѣ Іезидобозидѣ. Въ грузинской литературѣ на мученичество Іезидобозиды ссылаются въ X в. католикосъ Арсеній¹. Рядъ фактовъ однако свидѣтельствуетъ, что грузинскій переводчикъ недостаточно себя уяснилъ армянскій текстъ и допустить путаницу и извращеніе въ его воспроизведеніи. Кое-гдѣ замѣчаются пропуски цѣлыхъ фразъ и отдѣльныхъ словъ.

Грузинскому Іезидбозиду соответствуетъ по-армянски Іезибозитъ.

Груз. имени թանջու (Махшотъ) соответствуетъ Մախոշ (Махоншъ), деревнѣ լճանձան-Քանարանան; въ армянскомъ подлинникѣ называется еще уѣздъ Бершануհ Բերշապուհ.

Груз. եղբուհի Сивити=арм. Սիւնիք, род. Սիւնեաց.

Համակարհ, безъ звука ւ, имѣющагося въ грузинскомъ ճիժոցոսъ объясняютъ это послѣднее; եղանակն իջնակն находятъ параллель въ Թորոզ Պերոզ.

Б. м. непонятому переводчикомъ слову լճուրպօնъ соответствуетъ Ի ճարպոյն (изъ жира): յոնակ = զուռն որովք հրամայէր, вербу, которой онъ приказывалъ (употреблять при жертвоприношеніи). Թլուղոն = գատակ, судья; ճոան = յատենի, въ судилищѣ.

Имя լճանեղ (кварандъ)=Քварիկ (Квариль)¹; „нѣкій секретарь“=ծիր թան по-армянски—оставленъ безъ перевода. Находимъ пропускъ և յանթի կոպարանովան и къ нему слѣдовало бы прибавить пропущенныя по-грузински слова „пошелъ въ тюрьму“. Также пропущена цифра 20 (псалмовъ), изученныхъ Іезидбозидомъ у Персе-ձեոակ = գարի, (секретарь?).

Имя перваго князя Нато, (=груз. ճոցոս?), называемый Дровандаванъ, второю Перотъ изъ Реуса, третій Хоябъ (= груз. ձոցո).

1) Կասոյ. Կրօնագրական. 2) Պերոզ. 3) Խոյնապ հրապարակ.

Съ помощью армянскаго текста объясняются темныя мѣста въ грузинскомъ текстѣ. Нгараракъ — յոնոցոնոն — площадь ճոցոնոն = յԱրարականէ изъ Атрпатакана, неправильное чтеніе թոցոնոն ճոցոնոն вм. թոցոնոն ճոցոնոն մոպան, глава маговъ.

Мученичество святыхъ первосвященныхъ армянскихъ Аристанеса, Орманеса, Осика, Григорія, Даніела не есть, по словамъ проф. Марра,

¹) Проф. Марръ читаетъ լճանեղ.

переводъ той пространной редакціи *Житія*, которая издана въ X томѣ (стр. 47—56) *Житій святыхъ*; не ближе стоитъ онъ и къ тексту Агаангела (Тифл., стр. 494—498)... Онъ, повсей видимости, переводъ особой армянской редакціи *мученичества*, утраченный, или, вѣроятнѣе пока не открытой, которою пользовался М. Хоренскій въ своей *Исторіи*. Прибавимъ къ этому, что совпаденіе въ изложеніи грузинскаго текста „мученичества“ и М. Хоренскаго вскрывается въ III книгѣ, гл. 2, 3, 11, 13 послѣдняго. Армянскія слова „Յարց ԹճԵՑ“ (=райхлѣба) оставлены безъ перевода. Точно также не переведено слово յջԵԲ (село) и связано оно съ տաղ, благодаря чему получило названіе *Аванатиль*, вмѣсто села *Тиль*.—Такое же значеніе имѣть для вопроса о Моисей Хоренскомъ грузинскій текстъ мученичества *Нерсеса Великаго*.

Мученичество святой Сандухты, по словамъ проф. Марра, точный переводъ армянской редакціи житія, помѣщенной въ VIII т. житій святыхъ Соверѣ (стр. 77—83). Имя ея по-грузински пишется разнo: ԿԵԵԲԵՅԵՑ, ԿԵՆԵԼԵՅԵՑ, ԿԵՆԵԼԵՅԵՑ.

Мученичество Сукавейцевъ также точный переводъ армянскаго текста въ XIX т. (33—56) вышеназванной серіи. Впрочемъ, въ печатномъ армянскомъ текстѣ сравнительно съ грузинскимъ переводомъ недостаетъ, по словамъ проф. Марра, четырехъ страницъ въ началѣ и всего эпилога, гдѣ рѣчь идетъ о мощахъ святыхъ въ связи съ легендарнымъ видѣніемъ царя Константина.

Мученичество Вардана, братьевъ его Х(н)умака, Ваһана и Саһака и съ ними 137 другихъ сподвижниковъ представляетъ особый интересъ. Проф. Марръ предпологаетъ, что армянскимъ подлинникомъ этого грузинскаго текста, пока неизвѣстнымъ, пользовался Египсе, который пятую главу своей книгѣ начинаетъ вступительными словами грузинскаго текста и пользовался имъ вообще въ различныхъ частяхъ своего труда.

Мученичество святыхъ отроковъ, двухъ братьевъ, Давида и Тиричана, не дошедшее въ армянскомъ подлинникѣ, сообщаетъ свѣдѣнія о событіи, имѣвшемъ мѣсто въ сѣверо-западной полосѣ Арменіи при Нерсесѣ I въ 348 г., когда язычество, въ лицѣ кровныхъ армянъ, думало еще бороться съ христіанствомъ. Свв. Давидъ и Тиричанъ, дѣти армянскаго князя, бѣдной вдовы по имени Тагине, овцы которой пасли ея сыновья, погибають отъ руки дяди, язычника, который, преслѣдуя своихъ племянниковъ съ корыстными цѣлями, убѣждалъ ихъ оставить христіанство. Трагическая ихъ смерть отъ руки дяди и обращеніе послѣдняго къ Спасителю, чудесно исцѣливагося отъ поразившей его за злодѣяніе слѣпоты, по молитвѣ несчастной матери, составляетъ содержаніе этого памятника.

Обилие армянских словъ, оставленныхъ безъ перевода въ грузинскомъ спискѣ, невыдержанный стиль и путанная орфографія свидѣлствуютъ, что переводъ издаваемыхъ нынѣ житій армянскихъ святыхъ, какъ и слѣдовало ожидать, былъ сдѣланъ съ армянскаго языка армяниномъ, не твердо усвоившимъ стиль и конструкцію грузинской рѣчи. Шероховатость текста усилилась еще вслѣдствіе того, что копія съ житій сдѣлана неумысла.

Повторю списанныя о. Вакрадзе житія, если даже предположимъ, что нѣкоторыя неправильности чтенія имѣются и въ самомъ иверскомъ спискѣ, во многихъ мѣстахъ возбуждаютъ сомнѣнія относительно точности воспроизведенія имъ грузинскаго текста. Такъ у него не выдержано во флексіи *ჲ*: рядомъ *სამღვდელოჲთი წესითა* (49 стр.) стоитъ *საინჲთა ცხენდითა* (ib.) Въ одномъ и томъ же памятникѣ онъ допускаетъ смѣшеніе *ვი* и *ვი*: *ოვნი* и *ოვიანი*. Смѣшиваетъ *ჟ* и *ჲ*: *ჟუჯალაი-ჲჯალაი*, *ჲჟუჯალაი*; пишетъ и *ძაგვება* и *ძაჯუჟება*. Смѣшиваетъ также *ო* и *ღ*: *ქმინგიდა* вм. ожидаемаго *ქმინგითა*, *გხედეველ* вм. *გხედევი* (?). Встрѣчается и вульгаризмъ: *ნანდევიჟე* вм. *ნამდევილჟე*. — Допускаетъ онъ одновременно *აჟენ* и *აჟინ*, кое-гдѣ внесено и многоточіе, очевидно, свидѣтельствующее о пропускѣ словъ; наконецъ, онъ сокращено писать *ძამანა და მანა და სულანა წმინდანა* начальными буквами *ძ. მ. ს. წ.* Титла онъ оставляетъ болышею частью пераскрытыми, что мною сохранено. Считаю, однако, эти памятники, списанные столь несовершенно, значительно интересными, я рѣшилъ напечатать, но прервалъ дальнѣйшее печатаніе только потому, что стало мнѣ извѣстно изъ частнаго письма о намѣреніи проф. Н. Я. Марра издать ихъ въ ближайшемъ будущемъ. Въ увѣренности, что такой специалистъ, какъ проф. Марръ, дастъ вполне совершенное ихъ изданіе, я ограничился опубликованіемъ уже отпечатанныхъ житій изъ иверскаго сборника. Въ виду вышеозначенныхъ обстоятельствъ предполагавшійся переводъ житій я замѣнилъ его изложеніемъ первыхъ *трезъ* памятниковъ и снабдилъ слѣдующіе за ними лишь общими замѣчаніями.

Изъ грузинскихъ матеріаловъ, собранныхъ мною на Афонѣ, въ Иверскомъ монастырѣ, лѣтомъ 1902 г., былъ ужъ изданъ *Багра́тъ, епископъ Тавроменійскій* (М. 1904). Нынѣ по тѣмъ же спискамъ съ иверскихъ манускриптовъ приготовлены къ печати нижеприведенныя „Житія“. Слѣдующій выпускъ, вѣроятно, будетъ посвященъ каноническимъ памятникамъ, о которыхъ я упомянулъ въ изданномъ совместно съ проф. Н. А. Заозерскимъ „Номоканонѣ Іоанна Постника въ его редакціяхъ грузинской, греческой и славянской“ (М. 1902). При этомъ

считаю долгомъ заявить, что ѣздилъ я на Авошъ по собственной инициативѣ и безъ порученія со стороны Академіи Наукъ, вопреки увѣренію проф. Алмазова, которому угодно было въ рецензій¹⁾ на вышеназванное изданіе „Номоканона Іоанна Постника“ сказать: „не можетъ не напомнить при этомъ, что въ 1900-хъ А. С. Хахановъ путешествовалъ на Авошъ по порученію Академіи Наукъ“... Проф. Алмазовъ напрасно облекъ меня порученіемъ со стороны Академіи Наукъ точно такъ же, какъ по своему усмотрѣнію поставилъ мнѣ задачи, которыхъ и не выполнилъ въ своемъ предисловіи къ грузинскому тексту Номоканона „Свѣдѣніи о св. Евѳиміи, грузинскомъ переводчикѣ Номоканона и грузинскихъ рукописяхъ каноновъ Іоанна Постника“. Въ виду того, что проф. Алмазовъ и читатели его упомянутой рецензій не ясно представляютъ мою роль въ изданіи нами, т. е. проф. Заозерскимъ и мною, „Номоканонъ Іоанна Постника“, является необходимость въ отвѣтъ проф. Алмазову сказать нѣсколько словъ.

Изданіе Номоканона было задумано проф. Московской духовной академіи Н. А. Заозерскимъ при участіи какого-либо грузина—студента академіи. Но въ виду возникшихъ затрудненій при чтеніи присланнаго проф. Заозерскому грузинскаго манускрипта С.П.Б. Академіи Наукъ, былъ привлеченъ я къ участію въ изданіи именно этого грузинскаго манускрипта, писаннаго алфавитомъ хуцури и описаннаго еще ак. Вроссе, на котораго я ссылаюсь въ спискѣ, вопреки заявленію проф. А. И. Алмазова (стр. 438). Вотъ чѣмъ объясняется, что этотъ академическій списокъ былъ положенъ въ основаніе изданія грузинскаго текста Номоканона, хотя онъ и оказался впоследствии менѣе удовлетворительнымъ сравнительно съ тѣми двумя списками Номоканона, которые во время его печатанія присланы были въ Московскую духовную академію изъ Тифлискаго церковнаго музея. Проф. Алмазовъ въ своемъ недовѣрїи относительно точности моего описанія грузинскихъ списковъ зашелъ такъ далеко, что даже усомнился въ соответствіи означенныхъ въ моемъ предисловіи списковъ Номоканона ихъ содержанію по „Описанію рукописей Тифлискаго церковнаго музея“ (Т. 1903). Однако, скептицизмъ проф. Алмазова тутъ двойнѣ неумѣстенъ: 1) описаніе списковъ церковнаго музея, перечисленныхъ у меня подъ №№ 96, 12, 229, 242, 317, 449, 699, 700 и Общества распространенія грамотности среди грузинъ за №№ 134 и 144 приведены мною согласно той препроводительной бумагѣ, которой снабдилъ епископъ Кирионъ, предсѣдатель Тифлискаго

1) Записки Новороссійскаго университета, т. 105, стр. 446, примѣч. 46.

церковнаго музея, присланные въ Московскую духовную академію два списка Номоканона для сличенія съ манускриптомъ СПБ. Академіи Наукъ; 2) рукописи церковнаго музея впоследствии вновь были перенумерованы, вслѣдствіе чего обозначеніе номерами ихъ по препроводительной бумагѣ 1901 г. разошлась съ „Описаніемъ рукописей“ музея, известнымъ проф. Алмазову въ печатномъ изданіи 1903 г. Еслибы это обстоятельство принялъ къ свѣдѣнію проф. Алмазовъ, то воздержался бы отъ чрезмѣрныхъ упрековъ по моему адресу.

Точно также достаточно было выкинуть, что роль моя ограничивалась сообщеніемъ сжатыхъ свѣдѣній о переводчикѣ Номоканона и изданіемъ грузинскаго текста безъ всякихъ претензій на его обслѣдованіе, чтобы сваять съ меня отвѣтственность за тѣ упущенія, которыя ставятъ мнѣ на видъ проф. Алмазовъ. Впрочемъ, эти упущенія проф. Алмазовымъ умножаются произвольно, ибо къ ихъ числу онъ относитъ такіа, на которыя имѣется пещерывающій отвѣтъ въ томъ же краткомъ моемъ предисловіи. Говоря о св. Евѣмїи, грузинскомъ переводчикѣ Номоканона я въ сноскѣ указываю на „Аѳонис Ивернис Монастирис Кребулл“ (Тифл., 1901), въ которомъ помѣщено его житіе, написанное инокомъ Георгіемъ. Но проф. Алмазовъ не удовлетворенъ моимъ указаніемъ и задаетъ праздный вопросъ, „издана ли это житіе или нѣтъ“. Основательно забывъ, въ какихъ предѣлахъ слѣдуетъ разсматривать мое предисловіе „Свѣдѣнія о св. Евѣмїи“, онъ ищетъ въ немъ отвѣта на тѣ пункты, которые его интересуютъ или представляются ему, лично, важными и существенными.

Евг. М. Придикъ въ присланномъ на имя Совѣта Специальныхъ Классовъ Лазаревскаго Института отзывѣ (Ж. М. Н. Пр., 1906, IX, 181—185) объ изданной мною въ „Трудахъ по востокосвѣдѣнію“ *Трапезундской хроники Михаила Панарета* (М. 1905) обрушился на вкравшіяся въ текстъ и переводъ корректурныя опечатки, число которыхъ онъ голословно опредѣляетъ круглой цифрой 300(?). Нѣтъ ничего легче критики, опирающейся на корректорскіе недосмотры, въ родѣ пропуска союза *и* между словами „животныхъ и вещей“, неправильнаго согласованія (мы—преслѣдуемое) и другихъ явныхъ опечатокъ, объясняющихся тѣмъ, что вслѣдствіе постигшей меня болѣзни работа моя, написанная неразборчивымъ почеркомъ, корректировалась въ тѣнографіи и печаталась безъ моего просмотра. Вотъ почему вкравлись такіа опечатки, какъ Лиллирии вм. Лимніи, Іона вм. Іоаннъ, монголія вм. монополія. Въ пользу же предположенія своего, что переводъ хроники сдѣланъ мною не съ греческаго, а съ нѣмецкаго языка, г. Придикъ не привелъ ни одного убѣдительнаго примѣра. Указать сюрпризы въ переводѣ съ грузинскаго онъ

предусмотрительно отказался, вѣроятно, потому, что не нашелъ поддержки со стороны авторитетныхъ для него лицъ.

Дополненія и поправки.

Въ житіи св. Феодора называется городъ *Зерой* (стр. 1); это, вѣроятно, *Зила* или *Зилэ* къ югу отъ Амасіи и къ западу отъ Токата (въ трехъ дняхъ пути отъ послѣдняго по Инджиджіан'у). „Армян. географія VII в. по Р. X. (приписывавшаяся Моисею Хоренскому; текстъ и пер. издалъ К. П. Паткановъ СПб. 1877. стр. 34 въ прилѣжаніи № 132) говоритъ о раздѣленіи при Юстиніанѣ Малой Арменіи на 3 части (XXXI Новелла, 1 гл.). „Вторая Арм. образуется изъ остальной части прежней Первой Арменіи, съ главнымъ гор. Севаной и Севастополемъ. Къ ней отходить отъ Понта Полемоніаскаго Комана; отъ Еленопонта Зела и Бриза. Всего 5 городовъ“.

Zela, τὰ *Zήλα*, ἢ *Zήλα* къ югу отъ Амасіи, упоминается Страбономъ (12, 559) См. Слов. класс. древ. *Любкера*. Юстиніаново раздѣленіе (и латинскій текстъ) можно найти въ книгѣ *Ramsay Historical Geography of Asia Minor* (L. 1890), стр. 325 (съ подстр. прим.). Греч. подлинникъ см. у Адонца, Арм. въ эпоху Юст., стр. 165 и слѣд.

მარსხაოა პირველსა კვრიაკესა ღლესა შა-
ბათსა საკსენებელი წმიდისა და ღოჯწლით
შემოსილისა თესი (თეოდორესი) ექქაიტელ
ახლად სტრატორტად მოყვანებულისა ცხოვ-
რებაჲ და სიმსნე მისი.

მათი ჟამთა ოდეს მოიწია წმიდა მოციქული ანდრია აშასიად და
წმიდასა ფედიმოსს დაასხნა კელნი ეპისკოპოსად დადაუტევა მან ნა-
ვლად ოვსა, და ოვთი შთავიდა სინოზედ, სადა იგი მთავალნი
საქმენი სასწყოლიანი დაასწოლნა, ორბელ უწყებულ არიან. ხალაო წმი-
დამან ფედიმოს კელნი დაასხნა ნეტოსა გონტოლის საკვტველი
მოქმელსა ეპისკოპოსად ნეოკესათიასა ზედა; და ესე ვითარითა წესი-
თა იქცეოდა: ოდესმე ყრუენის და გამოეცხადის კაცთა და ოდესმე
დაეფარის, ვიდრე ჟამდმე დევნულეებისა, ორბელ აღდგა მოწმენე-
თა ზედა და იწამნეს მოწამენი. ხალაო დაკსნილნი მოქმედტდეს და
შემწყნდეს და ფართლად აქვნდა საწმყნეობაჲ. და უკეთოე ვისმე
შეაყრნიან, უმცარს იქმნიან და თანა წარსდნიან. თამეთოე ბრძანება მი-
ეცა მეფისაგან, თათა არ გამოემიებდენ ეგე ვითარითა, ორბელითა ფა-
რულად აქვნდეს საწმყნეობაჲ, არამედ მათი ხალაოდა ზეკუქმდეს
ორბელნი უმიშად იყვნეს გულითა და კადნიელად ეწყნენ და ცხადად
შეყურანცხევიან ბრძანებაჲ მეფისა და მსახეოება კეთობაჲ. მათი ჟამთა
იმჟა წმიდა თეოდორე მშობელითაგან ქრისტეანეთა სოფელსა ასხეზი-
ას, ორბელ ექყსითი მილიონითი უფრო, განა უმცროსა იყო ქალაქსა ზეთო-
ასა, მეორესა სოქსითისა, ვითორცა იტყვიან ავანდაგისთა უწყება-

სა. ვითომბედ ღუდაჲ მისი მკჳყუდა და დაუშდა იგი ჩჩვლი, და აღზარ-
 და იგი მაშაშან თვისშან ნაგზალითა თესლისითა. და თაჳაშს აღარ-
 მნდა უთმაჲ იგი, განსაკვირვებელითა ცხარებითა იქცეულა საჭაბუკესა
 თვისსა, წმიდად და უბიწოდ ყოველსა შინა, თაჳელიშანცა შეიყუართ
 მან იგივე თესლი სახსრდელად მისა, და ანართს ჳაშდა თვრეთ მისა, და
 ესწმით მოაწინა სისრულესა საჭაბუკისასა და დაიძალა საჳმოჲთა წყუთთა-
 ჲთა. ხალა თმანი თავისა მისისანი შაჳ იყვნეს, მკლუ ღუღარტნის სა-
 ხედ და ხილვითა საკვირველ იყუ, და განთქმელიყო იგი სიძვნიითა.
 და ენება მისი სტრატიტუთაჲჲ კარსა სამეფოსა. ხალა მანშათაღმან
 ანა თავსიღუა ესე ყოფად. ეტყუდა მათ, ვითომბედ მე სტრატიტუ კარ
 ჳყრისა მესუფისა ქმისტეს ჩემისა მისა ღვთისა, და მათ შეუთცხუყეს
 და დაუტყვეს იგი. ესწმით განებდეს, ვითომბედ შეინანხს თვით თვისით,
 თაჳაშს დაემთხვიოს საქმე მჩქეფუთ და მთხუყუასა და წინააღმდეგობ
 ექმნეს და წინააღმდეგობა იგი საგნებელ ექმნეს. ხალა მათ ღღუთა ში-
 ნა ნეტანი თეგდარე განვლიდა საქმისა თაჳსათვსმე საგმისა თვი-
 სისა შინსტიარსა ერთსა ევსებიაჲსა ვისამე ღუღარტისა ქვრავისა
 და ემთხვა ჳაშსა სიცხისასა ოდენ და უნდა მას, თათაშა განისუყნა
 სათიბესა მას შინსტიარსა მის ევსებიაჲსა, თაჳელსა ეწოდა ექვა-
 რიტა, დააბა საჳელანი თვსი და თვით მიწვა საგთილსა ქუყემე ნერ-
 ტისასა. იხილა თაჲ ესე ევსებიაჲ სახლავით გარა თვსით და განყ-
 უართ მას ხელი და ხმა ყუთ მას და თქვა: ვ მხკედართა, ვ მხკედართა,
 ნუ ხარ ადგილსა მაგას, თამეითუ გახლავს საყოფელი ვეშაშისა და
 აშას ჳაში გამოვალს და იქცევის სათიბესა მაგას შერისა. ნუ ყვე
 გვენხს შენ, ვინა საჳელანსა შენსა, ანაბედ აღდეგ და მკუედ სახ-
 ლად ჩემდა, თათ დაგზანნე თქუარნი შენნი, და შირი იხსნა და განის-
 უყნა შეჳადღეს ოდენ და აღთაგთილდეს, წათხვიდე გზასა შენსა.
 მიუტოვ წმიდაშან თუთარე და თქვა: მე ვესაჳ წყალაბასა ღვთისა
 ჩემისასა და ანა მეშინის მე უჩინარესა მისგან ვეშაშისა და აწ ვი-
 თარ მეშინარდის საჩინარესა აშისგან გველისა. გამოჳედნ სიტყვისა-
 ებთ შენისა და მარსხოს სახელითა უფლისითა. ხალა ჳეთილად
 მსახურსა მას ევსებიაჲს ვითარცა ესმა, თამეითუ სახელსდუა ქმის-
 ტესა, გულისხმეუთ თამეითუ ქმისტეანე ათს იგი და საწმყუნარდისა
 მოდგამ მისისა და აღივსა სიხარულსითა, და სთბით მოაწინა მისა
 და უმუთ მას ხელი და ევედრებდა მას მისლვად სახლად მისსა. და

კიდრე იგი ამას იტყუადა შეის გაძარწნდა კეძანი იგი და ავტძნადა
 რაჲ ევსება, ლაღადყო და დაუტრეკა იგი და იკლტადა მადრს. ხალა
 კეძანი იგი ფიცხელ იყუა მჭრდიოა და განძისხილ ქედოა და
 მიეტრეკა ზედა საკედანსა მას ქმინვიდა ძლიურად, მასეამსა წმადმან
 იყუდღორე დაიბეჭდა ვეკართი თავითი თვისითი სასწაულად, დაძისა ლა-
 ხურთითა თავსა მას კეძანისასა და განუძე, და მუნ (თ) ქვეს მთის-
 ჰე და მთავარდა ლურწმევანსა მას მახლობლად წყალსა, და იყუ-
 ვითარცა ძელი სისხლად, თამელითა იხილეს, და მადრს უამადგან იქმნა
 მერნერება კეთილად მსახურთისა ევსებადასი ნეტარისა იყუდღორეს მ-
 მართ, ვითარცა ნაშობისა მიმართი თვისისა. ხალა წმიდა იყუდღორე ანა
 ღაცხებდადა ვეკელსა უამსა, ანამედ ნუტეკმინის ჰსეკმდა და განა-
 ძლიერებადა მორწმუნეთა მათ. და უამთა შეფობისა მამსიმანესითა და
 მანქსენტისითა იყუა ღვეწურება ქრისტეანეთა, თათა თავსიდგან თა-
 უყინსეკმდა კერძითა უკეთიურთაჲ, უკეთიურ ანა მირეკმაჲ მათი სატან-
 ჰეკელსა, მას უამსა მორეკანეს წმიდა იყუდღორე.

წამება წმიდისა იყუდღორესი. მამსიმას და მამსიმანე მთავართა
 წაჯღონეს ვეკელსა საბრძანებელსა მათსა ვეკელნი, თამელნი ჰმსა-
 ხურებდეს საღმრთოსა მას ღვთის მსახურებასა შადინებელითა საჭ-
 მელითა ჰმად, ხალა თამელნი უთრ ექმენ, სატანვეკელსა მიერენ. ხა-
 ლა თამელსა უამსა შეიბურეს წმიდა იყუდღორე, ახლად სტანტორტად
 აღმასაველითი კერძა, სხუათა თანა მთავალითა, და მორეკანეს იგი ად-
 გილსა მას, თამელსა ჰმჭვან მართმართოცნი აზრანეტისადგან ბრინკადასა,
 თამელს იგი ვედა ქალაქსა ამასიადასასა, ზღვის კიდესა ჰმტრადასასა.
 და ვითარს მიიყვანეს წმიდა იყუდღორე, აიბურეკებდეს მას ზორვად
 კერძითა. ხალა იგი თამეთიურ მორწმუნე იყუა და აღიკსა სულითა
 წმიდითა შორის კრებულსა მას და თქუა: მე ქრისტეანე ვარ და ანა
 ბრძანებულვარ ზორვად საბატელითა კერძითა. ბრინკა აზრანეტმან თქვა:
 მიიღე ვეკელი საჭურველი მენი და სტანტორტ იქმენ და უტე
 ღმერთითა და შენარხილ იყუა უძლეველითა მეფეთა თანა. წმიდამან
 იყუდღორე თქუა: მე სტანტორტ ვარ ჩემისა მეფეთისა და სხვას სტან-
 ტორტ უფად კერ კელმეწიფების. ბრინკა აზრანეტმენ თქუა: ესე ვა-
 ველნი, თამელნი წინამე დგანან ქრისტეანე ათიან. წმიდამან იყუდღორე
 თქუა: კაცად კაცადმან უწყის, ვითარს სტანტორტ არს: ხალა მე
 სტანტორტ ვარ ჩემისა მეფეთისა და სხვას მსახურბაჲ კერ კელმე-

წიფეების გარნა ყფლისა ჩემისა ზეცაოთაჲსა ღჳთისა და მისა მისი-
 სა იესუ ქრისტესა:

მასიღიდაჲს სტრატორტი მთავარმან ოქუა: ღმერთისა შენსა მქ-
 ყვისა? წმიდამან ივედღათჳ ოქუა: ჭე ყვის მქ სიტყუაჲ იგი ჭემ-
 მწიტუბისა, თამლისადან ფაველი შეიქმნა: მასიღიდაჲს სტრატორტი
 მთავარმან ოქუა: შემძლეებელ ვართოა ცნობად ამისა? წმიდამან ივედღ-
 თჳ ოქუა: ვითარ იგი წესიფა მადგა ოქულწ ღმერთმან ეცე ვითარნი
 გჳლის ხმის ფაფაჲ, თათო იცადიო იგი. მასიღიდაჲს ოქუა: ყუყუთი
 ვიცადიო იგი, ნუ გელგჳყუწიფების ღატევებად მუყფისა ჩულწისა და
 მას მსახურებად. წმიდამან ივედღათჳ ოქუა: არა თად არს ღამბბრკალე-
 ძელ ოქუად, თათამა დაფტევეთ ბნელი და მახყუდიო: ნათელსა,
 თამლისადან მრინედი ვანცხედებაჲ გაქუს წჳთი ჟამისაჲ და მადჳ-
 ღავისაოზს მეფისა ოქულწისა და შევწღამად ღვთისა ცხაველისა და
 ყფლისაჲ საყუყრთაჲს სტრატორტი ფაფად, ვითარცა ესე მე. ბრინჯა
 არსაბეტმან ოქუა: ღწოყუავთ მადას მრინედიო ღღჳთო, თათო არსა-
 ვარს იავსა ივსსა, ღამადგედეს მას ზედა, თამელი მადას შეამყნდეს.
 და ვითარ მიღეს სიტყუა ღწოებისა, დაფტევეს იგი მრინედიო ღღჳ-
 თო, და იღწწდეს გბილიო მათო. სხჳთო მთავალიო ივს მარჯლაქჳ-
 თო და შეიბწწეს. თამელინიმე სხჳანი მადჳყანი მისნი და მადჳყანეს
 ყთოიღწთას. ხალა წმიდა ივედღათჳ ყუყანა მჳყდგა მათ: არსაგბდა
 მათ გზასა ჭემმწიტუბისასა და მათმინებასა, თათო არა ყუარჳყარ
 მუყულწ ქრისტე. ხალა ვითარ იგი შეაყენეს საბწწობილსა და წმი-
 დამან ივედღათჳ ვითარ მადილა ჟამი ცალიყთებისაჲ და ტამთსა
 მას მთავართო ღმერთოთასა ცეცხლი აღჳდგა ღამქ ფაველ, და გამა-
 ყმიებდეს ვეითგანმე და შეასმენდეს. და ვითარ შეასმინეს იგი
 მხედვადეს სიტყუა მეცნიერწნი იგი. დაჳრსა შექმინა, თად იგი იქმნა.
 მამან შეიბწწეს წმიდა ივედღათჳ და მადჳყანეს მსაველისა მამალი-
 თაჲსა, ყრყენეს მას და მწქქეს ღამსაველი ესე, თამელი არსად
 სტრატორტი მადჳყანეს ქალაქსა ამას, ტამთნი იგი მთავართოაჲ
 მათ ღმერთოთაჲ დაჳჳა ცეცხლიო და აგინნა ღმერთონი ჩულწნი.
 არსევენიუთო ესე ღამადჳყანეო მენისა მადგის ღიდაღ მჳყენიყთებისა,
 თამეიო ყმძლეველიო მეფეო ბმბანებაჲ, თამელი ცანკადჳთი ივედღ-
 ბენ და მჳყუნაცხუვენ იგინი სამველსა მადენენ იგი ამის კადნი-
 ყთებისა ივს. და მსაჭჳლმან მამლითაჲ მადჳყლინა ბრინჯას არსაბეტ-

ტსა და შიგნითი იგი და წმქუა მას: შენ ცალიყება შიგნ მას, თათი ცეცხლითა დაწყოას ტაძარი იგი ღმერთითა შათი ჩუქნითა. ხალხთ მან შიგნითა და წმქუა მას: შენ ფართად ვეცხვადე შიგნს და შიგნს ღმერთთ, თათი განიხმანხას და უფრას, უფუფიოთ აწ შეყურანხეგნა ბრძანებანი შიგნითი ხათ, ვითა არა ბრძანებულანს, იქმადე. შამინ დაჯგუდა საუღათთთა შიგნითი იგი და ბრძანა შიგნებანება წმიდისა იეკლათისა. და წმქუა მას: თათიშა მამანხეთი ღმერთითა და საყუბუქელი 'შენწითე' შენ, ცეცხლი ალუდევ. წმიდა მან იეკლათი იქუა: თათ იგი ვეკე, აწ უკან ვეყოფ, მელითა ალუდევ და ქვანიცა დაიწყოეს ეკე ვითარნი აწიან ღმერთთნი იგი იქუენნი, ვითარმცა ცეცხლი შათი ეუფლა. შამინ განმისხნა შიგნითი იგი და უბრძანა ცეცხად მისი და წმქუა მას: ღმერთნი ესე სიტყუანი, თათელითა შენ გიტყუადე ესე გექმეს ჩემდა-შათ, აწ შთავალითა სატანგეკელითა შენგანდევ და ბლიკთად მამანთ ბრძანებანსა შეუფიასა. წმიდა მან იეკლათი წმქუა: აწცა შენ დატეხმანხილთ თვნიანთ ჭეშმანთებანსა: და აწცა სატანგეკელითა შენითა თვს მემანის შენ, დაღათითი უსამინელითად განმხადნე. სასაქება საუკუნთადესა ცხვრებანსა იგი მღვრთე მემეს ტანგეკისა მისგან, თათელითა შენგან გამოკრეცხვი: ხალხთ შიგნითი მან და წმქუა მას: უფრ და ცალით იქმე სატანგეკელისა მისგან. წმიდა მან იეკლათი წმქუა მას: აწ აწიან ჩემდა ტანგეკანი შენნი სატანგეკელ, თათითი უფალი ჩემი და შეუფრ ჩემი ქრისტი წინაშე ზითის ზით დაბეგნეს შენ სატანგეკელითაგან შენითა, თათელითა იგი შენ აწცა მხედავ ითელითა შათი სულითათა. შამინ განმისხნა შიგნითი იგი კბილითა მის თვს, ვითარცა ღმერთი და უბრძანა მისი საწმერთბილედ შეტეცხად და დაბეჭდვად კართი საწმერთბილისა მის და დაუტყუა იგი მურ შინა, თათი შამშილითა მათუდესა. ხალხთ წმიდა იეკლათი სულითა მათ წმიდისა იხმანდებდა. მას დამწესა გამოკრეცხად უფალი და წმქუა მას: იეკლათი, ნუ გემანინ, თათითი შენ შენითა ვართ, და ნუ მიიღებ საჭმელსა, ნუცა სასუბელსა კარითაგან, თათითი აწცა ცხვრებანსა შენა უხმწინელი ცათა შინა ჩემითა. და ვითარცა ესე იქუა, ამაღლდა უფალი მისგან. ხალხთ წმიდა მან იეკლათი იწუა ფსალმუნებად და იხმანდებდა წინაშე უფლისა და მიუტეცხად მას ეთი შრავალი. ხალხთ მცველნი იგი საწმერთბილისანი აღდგეს და მიწბილადეს კართთა საწმერთბილისათა და იხილეს კართი საწმერთბილისა და კრძალული: და იმენდეს საწმერთბილი

და იხილეს ერთი მთავალი სხეუტაკითა მხსილნი და ფსალმუნებდეს
 წმიდისა იეკდლორეს იანა. ხოლო მათ შვექმინა და უთხრეს მსაჯულსა
 მას. და აღდგა მსაჯული იგი სმბით მივიდა კარსა საზურბილისასა,
 და იხილა კართი დაჟმული და კმაჲ ფსალმუნებისა წმიდისა იეკდლო-
 რეს იანა ესმად. და დადგინნა სხვანი ორნი ჭყურვილნი გარემოჲს
 საზურბილესა მას ცჳად ეგრე ევრანა, ნუ უყუფე ქრისტანენი მხსრუ-
 ლათიან წმიდისა იეკდლორეს იანა. და ვითარ შინა შვექადეს, ათავინ
 ზოვეს ვარნა მანაჲ იგი ღვივისაჲ, ხოლო მარტოჲ დაკრძალულს
 ძელსა შინა. ხოლო იგინი შეიბურნა შიშმან დიდმან და ძრწალამან
 და დაწკმეს კართი საზურბილისა მის და წარვიდეს. და უბრძანა მსაჯ-
 ულმან მან სასწაოთიოა მცირედ მცირედ მიცემად ჰური და წყვიო
 წმ. მცირედ სუმაჲ წყლისა იეკდლორესი. ხოლო წმიდამან მან და სარწ-
 მურმან მართალმან, ვითარცა წყნლათს მართალი სარწმუნო-
 ბითა ცხობდეს: ათა ინება მან მიღებაჲ ჰურისაჲ მის და იქჳა:
 თამეოჲ მხსრდის მე უფალი იგი ჩემი და მეუფეს საუყურთა. და
 ვითარცა განიონა, უბრძანა მსაჯულმან მან მოუვანებაჲ წმიდისა
 იეკდლორესი და ჰრქჳა მას: გრწმენინ ჩემი ივირეთ ტანჯვისა უტე
 გუფუცები ღმერთითა უცველითა აღსე აღსე მივეწეთ ოთხოთაჲ უფრთა
 კვლმწიფობასა ჩემისთა, თათა მღდლოთ მთავარ იუთ და ზატიალსე-
 ბაჲ უფორთეს უცველითასა მიღო და თანე მთასუდრე ჩემდა იუთ წი-
 ნაშე ჩემსა, ხოლო წმიდამან იეკდლორეს აღიხილნა იუალნი იუსნი
 ზეცად და იქჳა: დაღათოჲ გარტნი ჩემნი დადენენე ცეცხლითა და
 უცველნი ასანი ჩემნი სატანჯველითა მთავალფერთითა და მხვლითა
 განწყურენე და მკეცათა მიმცე მე ვიდრემდეს იუთსა საშემინველი
 ცხვრთა ჩემთა, ათა სადა უვარ ვუთ სახელი უფლისა ჩემისა იესუ
 ქრისტესი. ხოლო მსაჯულმან ზნახუაჲ აზნაშეტისა მას იანა და
 უბრძანა დამოკიდება მისი ძელსა და სუეტაჲ. ხოლო მტარვალნი
 იგი მისნი ევადენ სუეტადეს მას, ვიდრე გამოჩნდეს მუალნი მის-
 ნი. ხოლო წმიდამან იეკდლორე ათა თაჲ მიუგო მას. ათამედ უფ-
 რთეს ფსალმუნებდა და იტუადა: ვაკურთხო უფალი უცველსა ჳამ-
 სა მართლის ქებაჲ მისი ზითსა ჩვენსა. ხოლო კანანსა მას ფრად
 დაუკვირდა ესე ვითარსი მოიძინებაჲ წმიდისა იეკდლორესი: მსაჯულ-
 მან მან მიუგო დაწმქჳა წმიდასა მას მარწამესა ქრისტესა: ათა
 გრცხუნისა უფუერუნესსა უცველითა კაციაჲსთა, თამეოჲ კაცისა

მიპაირობს გაქვს სახალხო, თამბაქოს ცხვეთებზე მისი სიკეთედილითა დაღუ-
 სრულა და ეგრძის ითვი მისი დიდსა ტანჯვასა მისცა. ხალხა წმი-
 დამან თუკლათუ ჰორქუა: ესე სინტხვილი ყოველინი, თამბაქოსი ხადიან
 სხველსა უფალიანსა თანადა. დაუთველინივე ეტუოდექს მხაჯულისა
 მას: ანა ეგრეთ ევე განწყოყენ ტანჯვლითა. ხალხა მხაჯული იგი
 ქადგისა მიერ ჰვითხვიდა მას და თქუა: უგე აწ უკუყოყათა დაღუ-
 სრულა. ხალხა წმიდა იგი მარამე კადნიერ იქმნა და ჰორქუა კათანსა
 მას: უყოღმთოცხესა ყოველითა კაცთასთა და ყოველითა უსჯულთაქმითა
 სხველსა, შვილო ეშმაკისთა, ნანდვილუვე ღირს ხათ შენ მსახურებად
 მხლამისა მის, თამბაქოდა შეგეწვევის შენ. ანა გუშინისა ღვთისა,
 თამბაქომან შენ ესე მთავრება მთავადლა, თამბაქოუ მის მიერ შეფენი
 მეფობან და კათანნი იხურთბენ ქულქანასა. და აწ შენ მამოყლება მე
 დატევებად ღვთისა ცხველისა და ქუათა უსულთათა თაუყინისცემად.
 ხალხა მხაჯულმან მან დიდითა ზნახვიითა მიუგო და ჰორქუა: თან
 გნებუქს ჩულწიანთა ყოფთა, ანუ ქონიტლს შენისა თანა. ხალხა წმი-
 დამან მარამემან დიდითა სინთაყოლითა მიუგო და ჰორქუა მას: მე ქონი-
 ტლს ჩემისა თანა ვიუჯ დავან. და ვითან ვერ შექმლბელს იუთა ვანდაქცე-
 ვად ტანჯვლითა სანწმენთბისაგან დიდითა მთაბინებითა წმიდისა
 თუკლათლსითა, მამინდა ბმბან სიკეთელი მისთა და წიგნისა დაწქათა
 ესრესი მისთა: თუკლათლს უთჩქმნა კელმწიფეთა და მეფეთა და ჰორქმენ
 იესუ ქონიტლს, თამბაქო ვლუთს ყოყა მანტელის მელატლს ზე ჰყოთათა-
 მათ, ვითათცა ესე მესმის ჩულწნ და ბმბან მისი ცეცხლსა მიცემა.
 ხალხა ერმან მან მეთს შეკთბეს შეშა სავაჭროთათან და აბანთათ
 და სწოთათი მიუყვანეს წმიდა იგი მარამს დაღვლისა მას, სადაცა
 იუთა განმზადებელს ცეცხლი იგი. ხალხა წმიდამან თუკლათლს განი-
 ბანტყო სამხსელი თვისი და განიკნა სანტყელითა თავითი თუ-
 სით, ხაძლითა წანთბანტყელითა: მითველად ამას ჰყოლდა კაცად კა-
 ცადისა მთწმუნისა თვის, თათამცა წოთათი დაღუ მითბილდექს: და თ-
 ვლისა მისსა შექსებდექს. თამბაქოუ მითველადვე წამებასა ყოველინივე
 მივილდექს და შექსადდექს მას და მუნქუესვე დადექს იგი უთმის თაუა-
 სა, თათა ცეცხლსა შეადღან იგი. და ვითან დაშმწყალუვიდექს იგინი,
 თქვა მათ: მარადეთი მე, თათა თამბაქომან მთამცა მე მთაბინება ცეც-
 ხლსა შინა, მანცა მთამცეს მე თვისნიერ დაშმწყალუვისა დაღვთთამ
 უთმის თაულისა მას ზედა. ხალხა მათანა დაშმწყალუქს იგი, ანამვე

და ხალხი ჰქონეს. ხალხი წმიდაძან თევდორს დაიწერა გლეხთა მუ-
ბლისა ივსისა და კელნი დაისხნა უკუდმართი ზუთგხა ზუდა სახედ კრული-
ბისა, და შეუთყოლი იყუ იგი ვითარცა ვერძი განჩინებულად დიდისა გან
სამწესსა ესა განმზადებულად შეწირვად თვლინა. აღიხალხა წმიდაძან
თევდორს თუალნი ხეცად და თქუა: აფალო ღმერთთა ყოვლისა
მშვეთბელო, საყუათლოისა და კუთობეყოლის მისა შენისა იესუ ქრის-
ტსსა მამა, თამლისა მიუთ მივიღეთი ცხავრება, ღმერთთა ძალითა
და ყოვლისა დაბადებულისა და ყოველითა მართალითა, თამელინი
ცხაველი არიან წინაშე შენსა. გაკუთობევე შენ, თამეთიუ ღირსსმევე
მე ამის დღესა მიღებად ნაწილსა მართალითა და მარტვილისა სა-
სუფეველს ქრისტსს შენისა აღსადგომელად ცხავრებისა საყუთ-
ბისა, სულითა და ხორციითა უხმწნელად სულითა წმიდითა, თამლისა
მიუთ შევიწინოვი დღეს წინაშე შენს მსხუთმლად ზოხილად, სულიად
სულიწელად შეწირულიად, ვითარცა მიწველადვე განმზადე და წინა-
ახსნათ გამოაჩინე და მსცან უხუშმან და ზემშამტმან ღმერთმან,
ამისთვს გაქო და გაკუთობო შენ ზეცისა მღდელით მამლითისა მიუთ
იესუ ქრისტსსა საყუათლოისა მისა შენისა. აფალო მამე მადლი
მუალთა ჩემთა, თათა ყოველი კაცი, თამელი იხილვიდე ჩუენებას
სამინელსა და მამისხენას სახელი ჩემი და მზადადის მას შემწედ
მას. აფალო ღმერთთა ცათა და ქულწინისა, მამე მადლი მუალ-
თა ჩემთა და სახელსა ჩემსა, თათა ყოველი, თამელი დგეს სამგელ-
სა შინა სამინელსა და მამისხენას სიმდაბლესე ჩემი, ყვე განთავის-
ყოვლება თვინეთ ჭითისა და განსადგელისა. აფალო ღმერთთა ისმინე
ლოცვისა ჩემისა და თამე მამლითმდეს ცა, თათა წვიმოს ქვეყანასა
ზედა და მამისხენას მუნ მდგომრსმან წამება ესე ჩემი, ნუ მავალნი
მუნ წამეთ სამინელი მას ადგილსა, არამედ ცუთი შენ მიუთ მშვი-
დობისა იყვენ საყუთნებულად მათა. აფალო ღმერთთა ისმინე ვედრებისა
ჩემისა, თამელი ყოვლითა გულითა გვეკედრები შენ, ისმინე აფალო
მდაბლისა ამის, თამელი გვეკედრები შენ და მამე მადლი, თამელი
ახსენებდეს წამებასა ცადვილისა თევდორსსა და ნუ იყოფინ შე-
ვრამ სულითა მართთა და ნუყადო კეთობრება ასათა მართთა, და-
ნუყად სხუად წულიყობა, თამელი არს მტერთისა გან, არამედ მამუტ-
კენ ცადვანი მათნი, ვითარცა სახიეთმან და მამყალიმან აფალომან.
შენ მხალომან უწინა, თამეთიუ ვართ და სახელი არიან და შენ თა-

კადმან იცნო ალაგნი კაცობანი: და უწყვი აფალოა მადიოთნი მტყონი
 მათი, შემოსნე ქუეშე ფეწვთა მათთა აღრე და ნუ იყოფენ ბნელ
 და ბიწი მათთანა ვეკელი, თომელი იგიოიხვიდექს წამებანსა ცოდ-
 ვილისა იეკდონსსა. და ესე ვითარცა იქუა, აღიხილნა იყოლნი
 ივისნი ეთსა მას შთანის და იხილა კლოენისწ მდგეამთსწ, თომელი
 ახლად მყოვანებულ იუა მკედრად. დადადეუა წმიდან მყოვდონსწ
 და ზნეუა კლოენიკეს: გელი შენ, იწთაფე მემდგეამად ჩემსა თანა შე-
 მახლვად ცეცხლსა ამას, თამეიუ ვითარცა ცხვრებანსა ამას ხონნი-
 ლებინსანა არა განმართებულ ვიუკენიო, ეგრეცა ზეცისანსა მას ცხვ-
 რებანსა ნუშეა განვემართებოი უთოიეთთას და კუადად ილოცვიდა
 და იქუა: აფალოა იესუ ქონსტსწ მყოვამდგეამელია დევისა და კაც-
 თიან, გმადლობ შენ, თამეიუ დიანს შეუ მუ მყოვად დუაწლისა ამას
 და გადიდე შენ ერთბამად მამიო კუთოიხვილიო, თამეიუ შენი არს
 დიდება და სიმტკიცსწ სულიო: წმიდიოუთოი ამიერთიგან სამართანი-
 სად აკუნიოი აკუნიმდეუ ამინ. და ვითარცა აღასთულია ამწნი იგი,
 მამინდა მესაკუმილსთა მათი კაცდა ალაგ ხნეს საკუმილი იგი. ხლოა
 ჩუწნ დიდი საკრთველებად ვიხილიო, თომელია მყოვემადლა ხილ-
 ვად იგი და თომელინი დავიბარხენიო: იხთობად, თამეიუ ცეცხლი
 იგი, ვითარცა კამათა იქმნა და ვითარცა აფრთა ნიავისადგან გართეა
 მას ზლოდედ მოედვა და იუა შთანის საკუმილისა მას ვითარ გართ-
 ცნი დაიწუებოდეს, ათამედ ვითარცა ზუთი შეიცხვებოდა და
 სულნელებად დიდი ჩუწნდა მოიწეადა და აღსასთულსა ადენ იქუა
 ამინ და აღმყოტევა სული. და ვითარცა ელვად ვიხილიო და აღ-
 ვებდა სული წმიდისა იეკდონსსა შეკად. ევებდას ვისმე ეთქუა
 დედაკაცსა მდიდარსა და ცხობდებოდა იგი დუთის მსახუტებანსა ში-
 ხა. მათოიხვიან მან მყოლნი წმიდისა მამანისა იეკდონსსანი. დუნა-
 თა და ზეითთა შემეონნა წმიდანი იგი მყოლნი მისნი და ამტენაკსა
 წმიდასა წანტნატნნა და დადა იგი დუესკუძასა და მთლია იგი
 დაბად ივისა ევქაიტად და აღამენა მას ზედა სამართვლოად და ა-
 ღასთულიებდა საკენებელსა მისსა სადიდეპლად დუთისა ევკლისა
 მყოვბელისა, თომლისა არს დიდება და ზატევი უკუნიოი უკუნისა-
 მდე ამინ.

თვესა: აბრილსა: 14: წამებაჲ: წმიდათა: მკუ
 წამეთა: მესუჯკაგეთაჲ: ქს: უკმეტესრი: ქო-
 ველთასა: აღიდე: მამათ: მთაგარნი: არსენი: მადი-
 დებელი: წმიდათა: შენთა: მკუწამეთაჲ:

ვერძობანი იუჯკუე მხნა კვილიად, ვითარძი თაჲ ვიდღიო.
 ნუვიოთარცა არტყონი, არამედ ვითარცა ბრძენნი ვაძღვითორღიდეო ქაძ-
 თა, ვითარცა იტყვის ნეტონი იგი მარაქული და მამწოდებელი წამბათ-
 თოთ, თათა ვანვეთნეთი დღისაგან ბრატისა ვეზიანეთი: ვსენებთო გულის
 მადგინედ ღოუწლსა მასცა წმიდათა მარაქეთასა. თათა მარაგოთო მქუ-
 ვნაძმის მიუთ და ვბოგოთ მადლი ქაძსა მქუწინებდასსა, თამქოთუ ჭტად
 ნეტონ არს თნი ღირსად ქებისა მქუწინად კართა მათი უავლად გუ-
 ლის სათქუელითა, თამქლითასა ღირსეუ ანა იუთ სოფელი ესე, კიტ-
 ყუი გუნდსა მას უძლეველსა, თამქლინი ვითარცა ცხავანნი კვილი-
 ნი დავლვად მარაწინეს ქრისტესს იუს ქუწინებითი ჩრდილოთო კათინ-
 გან ოვსეთისა ქუწინად სომხეთისა, თათა იქმენ ზინჯული მითქუ
 ანბანეხსა მას ძლეველსა სულიეთსა და წინაძსწათ მენაძელ განსა-
 მას ზეცისა ჩინებისსა, უავლთო მათი წმიდათა, თამქლინი მქმდგომად
 მათისა ვამარჩინებად იუწინეს ქუწინასა მას სომხეთისასა. და ვან
 უკუე მუვეეთობა გონებთა მქუძლას ვამოთქუმად სანინელი იგი
 თხნაბაჲ დავწლისაჲ მათისა. ხალა ვითარ მინაბიეს მთხნაძელ-
 თაგან ჭტონთა და წიგნთა ვან სულიეთთა, თამქლინი აუწუებენ ზამ-
 ბათა და ვანგებდთა სომხეთისათა. ესე ნეტონი იუწინეს გუნდისაგან
 და ტამისა სნასაღათთაძსა, და მარტოვეთული მუვეთაგან ოვსთაძსა და
 ჩინებულ და ახონად წუთბას უძლეველს მტეთთა მიმართი და ზარ-
 ცისან მსახურებდას მინა მუვეთასა, თამქლინი მარაქისისის აწოდეს
 მუვეთას მისგან თანა წათ უავლად დედოფალსა სათქუეკს. და მარ-
 წინეს სომხეთის, არამედ უფთოძს და ძალისაგან სარძთოთაძსა ი-
 უავლად უავლთი ესე, თამქოთუ ღმერთთა არს, თამქლინი მქუქმს უ-
 ვლთოთ თანა ნებასცა და მქუწინასა, ვითარცა იტყვის მარაქული.
 ამათ თაჲ იხილის ნათელი სარძთოთაძსა მენებისა, ვანბრწინადეს
 სულითა და აღეკვნა გულისაჲ მათისა სარაბუთი იგი ცეცხლი, თამ-

ლისა მიფენად შავიდა მხალოდ შობილი სიტყუაჲ ღუთისა, და შო-
 კეს მარტალიტი იგი უსასიდილო, რამეთუ მიემთხვნეს მარჯვის მო-
 წაფესა წმიდისა თადეოზ მარციჟულისასა, და მოიღეს ნათელი სათ-
 წმუნარებოთა წმიდისა სამებისათა და აღივსნეს სულითი წმიდითა და
 მუნქუესვე შეთანაძეს ნაგვეად უაველი დიდება სოფლისა, და შუთი
 აღეს დიდთა მათ წინასწარმეტყუელოთა ელიაჲსი და იოჲანსისი. და
 შეურაძესვე შინებად მძლავრისაჲ და ივლტადეს უდაბნოდ ბანაკი-
 თუთი თვისით მთასა, თამელსა ეწოდების სუკავიან, და ქმნეს სა-
 უაფელნი კუთელითა შინა ქუქუანისათა, დაჯღლნეს ცხავლიჲ ვე თავ-
 ნი მათნი სიუჟანთულისა თვის ქრისტესისა და ცხაძებოდეს, ვითარცა
 უკათარნი, ვითარმედ იქმნეს ვითარცა ცხავლიანი მატეიოს, და სა-
 შინელ იუჲ კაცთაგან ხილვა მათი. ესე ნეტარნი ესრე იუკათადეს
 თრძეცარა თთხ წელ მთასა მას ზედა, ვიდრემდის მოიწია კამბე-
 წირვისა მათისა. ვითარცა იტყვის მარციჟული: მე აწ ესერა შევი-
 წირვი და ჯამი მიქსევისა ჩემისა მოიწია. ესრესი წმიდათა მათი სმა-
 უკეს უთბიერთას ამიერდგან მიგუელის სიმათილისა იგი გუთგუნი
 თრქულისა მისიანა მარციჟულისა და უაველითა მათი თანა მარციჟულითა
 და წინასწარმეტყუელოთა, თამელითა თანა მხიარული წარვდგეო
 წინამე ბამარსა მას ქრისტესა. და ესრესი ნეტარნი ესე სთულიქმნეს
 ნუაფრითა სთულითაჲთა. რამეთუ გამოდეს ცადათიუელი სამარეული
 და ასეული. ახვანნი, თამელინი წარვიდეს კართით: თვისთისაჲთა სა-
 თუნეკ დედოფლისა თანა სომხისთ, განსწავლულინი წმიდათაგან
 კაცთა მარჯვეთაგან წმიდისა თადეოზ მარციჟულისათა შეუთბულ-
 ნი წუარითა ევფრატისათა, თამელითაჲ შირველი მათი იუჲ წმიდა
 თსკე, თამელი ითარგმანების ქართველითა თქონა მარქესე ქმნულნი,
 ამით მიეს განსწავლულინი სიტყუასა ცხავთებისასა ქრისტეს მათ
 საწმუნარებოთა და ნათელადებულნი შესამინებდეს დედედ საწმუნარ-
 ებისა და ნეტარნი იგი კაცი მათისა მის მამლუთებისთჳს ქრისტეს
 მიმართთა საწმუნარებისა თვის აღესთულადეს მეთაგან სათუნეკისთა,
 თამლისა თჳს იგინი წარმთხსილ მარვიდეს და დემკვდნეს სუკავიან-
 სა მთასა, თამელითა სახელად წინამძღუთისა მის მათისა სუქაჲსითა
 ეწოდა სუკავიან ჯეკსა ბატონეკანისასა და შინის შირ ბატონსა სო-
 ფელსა დამთბიბით ნაზატსა მთასა, მყოკავთ იქმნებოდეს ვითარცა
 კელიუთნი კარნი მახედვითა ღვთისათა, წელიწადთა მათი შამეუ მუფი-

სადა, თამბიყო ქუჩიდან სომხთაიანთა მოაჯრებზედ იყო შექმდვამათი წყლითა მათი, თამბიყო ათა აქყუნდათ: მათი მეთქვ, თამბიყო მოკვლა მქვალაშინისა და ხუასთრა მეთქვ სომხთაიანთა მეთქვასისა სხათსთათისა და შუათნი აღყდრა მამულიანთა მის შუათისტებთისა. ამისა შექმდვამად ენება წათწყმდვამ ქუჩიდანისა მის სომხთაიანთა და იტყუად: წათწყმდვამ და მთავარათ ქუჩიდანთა სომხთაიანთა და შუათნი ვაძია მამულიანთა ჩუყყულიანთა მის. ამიერთიანთა ერთისა კტება ყო ყოკვლითაქან ქუჩიდანთა და ენება წათწყმდვამ და მთავარათ ქუჩიდანთა სომხთაიანთა. ხალთა ნეტართნი იგი დტეს და გულიანთა ხმა წყოფდეს სექქესა მის, იყო ვითარმე შუათნი იძითს მეთქვმან სხათსთათმან ქუჩიდანთაქან სომხთაიანთა და მწუხანთებთას შინა იყო დიდსა და ყორვასა ქუჩიდანთა სომხთაიანთა. ხალთა ვითართ იხილეს ჭინთი იგი და გლახაქვებთა ქუჩიდანთა სომხთაიანთა წმინდათა მოწმებთა, ეტყუოდა ნეტართნი კოდორთას წმინდასა სუქიანთ: მოკვდით და ლოცვა ვუეთ, თათა მშვიდობა ყას ყუჯალმან ქუჩიდანთა ამისთვს. და ილოცვიდეს ყოკვლიანი იგი და იქეთს: წყოლოდა ყოჯოჯოლო ქუჩიდანთა ამისთვს დიდითა შენითა წყოლოდითა, თამბიყო დაღარათიყო ათს ყმყოლოცებთა ამითი: მოთის. ხალთა შენთავთალო დაძბადებულთა, შექმდვამდვამ ყოკვლითა დაძბადებულთათა და ყოკვლითა წყოლოდა და შექვებთა შენ მიეთ ათს: ვათე შათქეთი გუქლის წყოლოდისა მახული ამითიანთა კაციო მოყვარეთა და ძვთ ყუქენებულთა თყოლოდა და შენდა დიდებთა ყოკვლისთავითს. და მახვე ვაძისა მიიქცა მეთქვ სხათსთათა ქუჩიდანთაქვ ითვსა, და იქმან მშვიდობა დიდი ქუჩიდანთა სომხთაიანთა. და ვითართა იხილეს იგი წმინდათა მათი, განიხანტეს ფთინად და აღიდებდეს ღმერთისთა. ხალთა მახვე ვაძისა დაძბისასა ჩუქნებთა იხილა წმინდამან მოლოცვთა და ეტყუოდა მათათა ითვსთათ: ხალთა მეთქვებთა მე დამქესა ამას, ვითარმედ ლოქა ერთითა ვათავიდადა მჭყოთანთა ჩუქნითა და მათწითადა ვადტე ჩუქნდამდვამ და დიდითა წყოლოდითა მეთქვებთადა ჩუქნ. ხალთა ვითართა ესბა ესე ნეტართათა მათი, მეთქვლიანი დაიდტენი, ილოცვიდეს და იტყუოდეს ესთწით: თავთალო დამერთათ ჩუქნთა, თომკლმან ყწეთი ყოკვლიანთა, ნუ შექმდვამწყოყენებ ჩნ ბათათტო იგი მეთქვ, თომკლთა მოკვალთ მათათათა ხედა ღყოყისითათ და ნუ დამიტყვებთ მეთქვებთათან შენისა და სხათებთისა, თომკლთა შექმდვამდვამ ხათ ყოკვლისა ხედა და ნუ მისტყვებ სიწმინდესა შენსა ძალითათ, ღმერთითათ, თომკლთა ყოკვლისთავთა მეთქვნიათ ხათ და ყწეთნი ყოკვლიანი გულიანი მეთათა კაციანთა.

აჯგულდა მენ უწყია, თამბიოჲ მენ შიტცენიო: იაჲნი ჩუქნნი მანებად,
 თაიო ღიოს ვიქმინნი: ოტუჲუჲლიოა დლიოქჲმიაო მენიო საჲუჲნად. და
 ვიოთარცა მენიარეს ლოცუვაჲ ესე დიდებინა და კუთხოხეკისა მირეჲმიაო
 და თანა ცნებლიოა დიოხეკიაო, იქუქს ჲოჯეჲლიოაჲჲ აქენი ოჲუჲლისა
 შიშათი და განიზნინეს საჲოჯეჲლადჲჲ ოჲსა და ჩუჲუჲლიბინსაჲბთ ოი-
 თოჲუჲლად ლოცუვისა მენსინოვიდეს აჯგულისა შიშათიო. ხოლო წმი-
 დამან სუქიარს იხილა ჩუჲენებაჲ მესამესა ეჲშსა დლიასა და შექნიბნა
 მმანი ოჲვისნი და ეტუჲდა შაი: ვხედჲჲჲ ჩუჲენებისა დღეს, თამბიოჲ
 შამიუ დღისოჲლიბუჲლი ოჲჲ და დჲჲჲჲ საჲდათიო შისიო დიდინოზ
 და შოჲვლინა ჩუქნდა ოჲთანი ეთიო შებღალოჲლი სიხსლიოა და ორ-
 და განზმეჲჲჲ ჩუქნი ვიოთარცა შათოჲჲჲოა ტრეღისიოა და ვიოთარცა
 მჲგლი, თაჲ მიჲტეჲჲბინ სადგუჲსა კანოიასა და ჲენებაჲჲ შიტცენებაჲ
 და შეჲმოსწვაჲ შაიო. გათნა ოქუქს შტკიცელ იუჲენიო: და ნუ შეჲუთ-
 გუჲლდებან გუჲლი ოქუქსნი შინისაგან, თამბიოჲ შეჲმღეჲბუჲლი ათს
 ღმერთი შეჲქენად ჩუქნდა, ვიოთარცა Პოჯეჲლიოა შოასო. ესე იხილა
 ნეტარმან სუქიარს, ჲმადლოჲთინდა მშაიო, თაიო მჲნე იუჲენ Პთიოჲჲთის
 და იტუჲდეს: მჲნე იუჲენიო და მტკიცელ შუთქებდჲჲ: თაიო ჩუქნ
 Პოჯეჲლინ ღიოს შეჲენეს ღმერთიშან Პკუჲანაჲსჲნეჲლიოა შაი: თანა მუშაჲოა,
 თამბილნი ათინ ზითჲჲჲ და შოჲგიღო: ნაჲნი შინაშისა ჩუქნისა ჲე-
 ცისა მუჲჲვისაგან. ესე ვიოთარცა ესე ნეტართიო შაი: წმიდისა სუქი-
 ესგან, დლიოი დღეჲ Პჲთოჲჲს და შესმინებდეს საქმესა მუშაჲობისა
 შაიისასა, თამბილსა ჲედა მტკიცელ იუჲენეს. შამინდა სადმე Პკუჲანა-
 სჲნე სუქიარს კუჲლად შოჲსეჲნებაჲ ზითჲჲჲლიოა შაი და ეტუჲდა: იხი-
 ჲო: მმანო ჩემნო და ეთის კაცობისა შოდგამნო, თამბიოჲ ვიოთარცა და
 წუჲობასა მჲჲჲჲთასა წმიდა ადგომ ვიუჲენიო, ეგროჲოჲჲ ამას წუჲობასა
 გუჲლს შიდგინეჲჲ ვჲმანებდჲჲ: მას, თაიო ჩუქნ შოჯეჲცეს შადლი
 Პკუჲანაჲსჲნეჲლიოა შაი: თანა მუშაჲოა, თამბილნი ათინ ზითჲჲჲ: მამინ
 ეთიშან ვინმე მშაიოგან, თამბილსა სახელი Პწოდა Პოჲიოზ, ჰითჲჲ
 ნეტარმან სუქიარს: ვინაჲოგან იაჲნი ჩუქნნი მანებად ღმერთისა,
 შოჲჲღიო: თაიო გჲლისა შიმჲოჯეჲლი ვიქმინნი ბაგინიოა შაი ჲედა ბაგ-
 კანისიოა. მიუგო წმიდამან სუქიარს და ჰითჲჲ: შოასოჲჲჲ ათს მუშაჲი
 სხეჲაჲ Პძლიოქსისა ჩუქნსა და მან დამჲჲჲის იგი: დადგეს წმიდანი
 მარამენი სუჲაჲჲანსა შაიასა. და სახიოა შოჲჲათიოაჲიო ანგულოზჲბთ
 ცხადებდეს და კოთსნი წმიდაიანი იქმინეს, ვიოთარცა შხაჲსნი

ქვათანი და თბანი შათნი, ვითარცა კაცთანი შიშობილადეს და არა თაძაქუნდა, არამედ სისიკობითა ღვთისათა ცხობილადეს და აკუთობიკვდეს ღმერთისა.. და შექმდებოდეს წელითა თავდებობაჲ ალსიკობისა მას მუჟისა და მუჟს უაჯას დიდი აზნესა ავსიასა და აღსიკვება უაქონისა და ბანაკისა მისისა ივს. მაშინ ამხილებდეს მუჟისა ნეტართა შათივს: ვითარმედ გუნდობად მუჟისათა და ვინმე მკვდობილად არიან სუკავს ქუქუანასა სომხობისასა კაცნი მკენნი და სხიკლავანნი, თომელინი არა დამართილებილად არიან მხიკვად ღმერთითა მუჟისათასა. ღვეწილნი სარწმუნობისა ივს ქონსტანტინის შიშობითა დგანან შიასა სუკავს, ქუქუანასა სომხობისასა დიდითა გლახიკობითა და იწობიობითა, თომელინი სხიკვად შიასა იწობების, ვითარცა ესა მსუ უაქვლნი კაცისა მისიგან, თომელისა ერქუა სკობი. მას ჟამსა აღსიკვად მუჟიგან სხივობად ივს ივსითა კაცნი მკენნი და წარავლინან იგინი ქუქუანასა სომხობისასა აღჭყურვილნი სხივად ნებობითი სუკავენსა შიასა. ეტყუდა: უკუთობი მხიკვნი იგინი დიდითა ნიჭითა დამართილებილად მხიკვად ჩიქუნდა. ხალა უკუთობი უთრ იქმენ შინითა მხიკვლისაგან მხიკვდენითა იგინი. და მხიკვინეს გუნდნი იგა ქუქუანასა სომხობისასა, და მხიკვდეს შიასა სუკავს, სადა იუა სამკვდობილი ნეტართა ში. და იხილნეს ნეტარნი იგა და გავკვირდეს, თამბიოთი ესტობი ვითარცა სიკვდობისა მდელიკობითა იხილდობადეს და კაცთანი შათნი იუკნეს ვითარცა ქვანი დამხიკვობილნი. იწუა სიკვდობითა შიასიგან, თომელისა სხიკვად ერქუა ბარლამა. და თქუა შიასი: თამბი ხართ, თამბიოთი ვხედავ სხიკვას იქმენსა ვითარცა და ხართ მდელიკობისა მხიკვად, ვითარცა კაცნი. მიუგა წმიდამან სუქიკვად და თქუა: ბუნებობი კაცნი ვართ და კაცობად ავსიასა და უსიკვობისაგან მუჟისათასა. და უღმობობისა შათისაგან ვლტობილად არიან: და ზეკვად დამხიკვად მხიკვისა ესტობი ვიუკვობითა სხიკვობითა სიკვდობისათა, თომელინი აღმობიქუა ჩიქუნდა თომელისაგან და ღმერთისა ჩიქუნდანი: მიუგა ბარლამა და წმქუა: ადგილი ესე ჩიქვილად არს და თომელინი თომად შიასა ამას, ვითარ შექმდობილად ხარ დამკვდობად ამას ზედა ესე ვითარითა ქეკვიობითა. მიუგა წმიდამან სუქიკვად და წმქუა. ისინი მკვლად და შე გიუქუა მენ: თომელისა წმქმენეს ღმერთითა, ცხიკვობითა მხიკვდობითა ცისა და ქუქუანისა და უაქვლიკვი ნებისა მისისაგან იქეკვის მხიკვობითა და მხიკვდობითა ზედა სხიკვლისა მისისათა. წმქუა

ბატონო: თქვენი ნათესავისა ხარ შენ. ზნეობა წმიდად მან სუქიას: მე-
 რთვითა მათ გუნდითა გვრტუნის თანა მადგამ ვიყავ. მიუგეოთის
 თავებან მან და ზნეობა: თან ანს სხელი შენი. ზნეობა ნეტობან ზინ-
 ველთა ბატონად მინადა სხელი ჩემი. გათნა თანა მან მადგამ
 ცნობისა ღვთისისა სუქიას სხელიმედგა მე: ესე თვის მიუგეოთ
 ცხადებდა მადგამ. ზნეობა მან მთავრობან მან: კარად მბრძოლად
 შინ. ზნეობა ნეტობან მან: თანა ლახუთის მადგამ ვიყავ 'მანუ მე-
 ფისა. მიუგეოთ მთავრობან მან: ღამმართილი მე და მადგამ ზინველ-
 სავე მან მადგამ და ღამმედგამ მადგამსავე მან სავდამადგამს. ზნეობა
 მან ნეტობან: მე მიუგეოთ ვან მიუგეოთა ჩემისა და ჟამი ანს მან-
 ღებდა სხელიმადგამ ჩემისა. ზნეობა მთავრობან მან. ზნეობა ანს თ-
 ვლი იგი შენი, თქვენი და ხარ შენ? ზნეობა ნეტობან მან. ზნეობა-
 ღანს. ზნეობა ეთნობან მან: ახანუთებდა ღამმადგამ და მიუგეოთ
 მადგამ ხარ თავისა შენისა. ზნეობა ნეტობან უგეოთ მადგამ
 თვლი იგი ჩემი შენადგამ ღამმადგამ მიუგეოთ მანსა ანს ჩემსა, თ-
 თადგამ მიღვე შენ ნიჭი: და მიუგეოთ სიტყუანი მისნი და ფთი-
 ად თითქმინდა მან თისხეთი და ვითარცა ეყრეოთ ნეტობან მან, ვი-
 თანმედგამ თანა სანტებელანს ღამმითი სიტყუთა მისა მიმართი: მიმ-
 კთინბან მან თვისნი და ეტყუთა მათ: ჟამი მადგამსავე ანს აღსთ-
 ღებისა და სხელიმადგამ მადგამისა. ხელთა ნეტობანი იგი აღსთ-
 სისთავითა იმედებდა ფთიად და ადამებდა ღამმითსა, თანთავთ
 მადგამ ჟამი აღსთ-ღებისა და გვრტუნისან ქმნისა ქმნისტს
 მიგონ, თქვენი სწადგამ ნეტობათ მათ. ვითარცა იხილა ეთნობან
 მან მიმინბან იგინი ეთნობან ადამისა ფთიად ღამმინდა მათ და ნი-
 ჳითა დიდთა მიმინბან, უგეოთ და მართი-ღებით მადგამ-
 ცეთი ქმნებანდგამ თქმნდა. მიუგეოთ წმიდათა და ზნეობის: ნიჭისა
 მადგამელი ჩემნი ღამმითი ანს, თქვენი მადგამებდა ჩემნი ნიჭისა
 უგეოთ მანსა, თქვენი მანთავთისუფლან ჩემნი ემბანისაგან და
 სანთავთ მისთავან: ნიჭნი შენნი შენთანა იყვენენ წანსანმედგამ
 შენდა, თქვენი აღმითავთ მადგამ ჩემნდა მეფისაგან შენისა,
 თქვენი თანა 'ხიან ანს ემბანისა და მანსთ მისა მეფის შენი და
 შენდა მისთანავე. ხელთა ჩემნი მადგამითი ნიჭისა ღვთისისა, თქვენი-
 სა მიმართი ანს სანთავთა ჩემნი. ზნეობა მან მადგამებან მან: სან-
 ანს მიმართებელი ნიჭისა თქმნისა? ზნეობის ნეტობათ მათ: ნიჭის

მომკვებელი ჩუქრი ღმერთი არს, თომკლმან შექმნს ცანი და უაჯკლ-
 ნი დაბადებულნი მას შინა: იგი არს მკუფლ ჩუქრი, თომკლსა აქეს
 კკლმწიფებდა სიკუდილისა და ცხაკობისა უაჯკლითა ცხაკელითაჲ.
 თომკლისა ბმძანებითა ცანი მსწინ და ქუქუანაჲ შემწყუნდების.
 თუმბმძანებს ზღუასა და განაკობს მან, მკმწისხნის მდინარეთა და
 მუწვე კუალად იქცინ და მკმწე არა სადა შესმინიან დაჯარვად ქუ-
 ღყანისა. მკმწისხნინ მენ და თანა მზანსკალსა მენსა ემძაკსა და
 ნუ იუთჯინ ნებაჲ მენი მონათა ზედა ღვთისათა. და ესე ვითარცა
 ესა მძლავრსა მას, აღიკვთ გულის წყნობით მათ ზედა, და გულის
 ზანსხვენ, თუ ვითარბე წარგწყმიდნე იგინი. მამინ ვითარცა ცნეს
 ნეტარით, ვითარბედ მონათა ეამი აღსრულობისა მათისა ქმისტეს თვს,
 ეტყუადეს მძლავრსა მას: მაცადე ჩუქრ, თათა ვილთცათ თჯულისა
 მიმართ ღვთისა ჩუქრინისა: და მოიდმინეს მყხლნი მათნი ნეტარ-
 თა მათ. ილთცეიდეს და ესმწით იტყუადეს: თჯუალთ ღმერთთა შე-
 მოქმედთ ცნისა და ქუქუანისათ, თომკლმან არა არსისაცან შემქმნენ
 უაჯკლნი დაბადებულნი: მენ ხათ ღმერთი ჭყმძმთიტი და მამაჲ
 თჯულისა ჩუქრისა იესუ ქმისტესსა, თომკლი მთკიდა და განკარ-
 ციულდა და იგნსა სთჯული ფკმწისა მკმწ და დაჯლკისა და აღ-
 დგომისა მისისა და ხული წმინდაჲ მენი, თომკლი მენ მკმწან
 ანათლეს უაჯკლითა დაბადებულთა. მენ ხათ, თომკლმან დაძადე კა-
 ცი იგი ზმრგული და დაწყრგე მას შინა სული საბმძნისაჲ, თათა
 იმუყბდეს იგი სამთათხესა შინა თუთყუნებისა, ვითარცა ბმძანა ნე-
 ბამან, თომკლითაცან მე ჭამად მისა სამთათხესა მას ცხაკობისასა და
 თომკლითაცე არა მათხლებად ბმძანებისაცებთ მენისა და და (ა) დგანე
 იგი მთავრად უაჯკლსაცე ზედა. მყმნი აღილთ მტყმძან ზატაკისა
 თვს კაცისა ცოყუნებით განკადა იგი სამთათხისაცან, თომკლი მენ
 მენითა ქეკლის მოქმედებითა მამძადლე კაცთა და წარწყმიდეს იგი.
 ხლთ მენ კაცთომთუთარე და ტკბილთ, თომკლმან არა უჯკლმბელს
 წყეუ ქმნული მენი მთაკლინე მს მენი მხლთლთ მბძილი, თომკლს
 მთკიდა მოქმედად კაცთა ნებასა მენსა და განანათონა ნათლითა
 მენინებებისა მენისაჲთა, თომკლითა მკიუთეს დღს გამთჩინებისა
 მთხლკისა მისა მენისაჲ: აწ თჯუალთ კეთილისა მამქმედთ. მთხლკენ
 მეთათა მონათა, თომკლითა მკეგეთყმთ: მენ ყელლითა მალითა ჩუ-
 ქრითა. და გუთწმენა უტყუკკლითა აღთქმითა მენთა: თომკლი

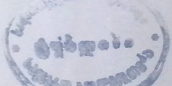
აღიყოფიე მთაყუარნიო შენთა მთაყუ ძალი მთსავთა შენთა და განამ-
 ლიონენ ბრძოლასა სახელისათჳს შენისა და ეშმაკი მძლავრითჳთ
 სირცხვლეულ იუაენ და სახელი შენი დიდებულ იუაენ მონათა
 შენთა ზედა. დამითთა სიყუართჳლისა და თჳფალთა მთწყალუბანთა,
 მთგუხედენ მთსავთა და შემთვედრებულთა შენთა. და ნუ წაშთა-
 ტუყენაენ ჩუჴნ მტერთი საქწესისა უსთთაგან შენთა: დააშდაბლე
 თჳფალთა აღმთჳლი ესე დელვაჲ, თომელი აღდგომილ ათს ჩუჴნ
 ზედა, თათა მივიწივნეთი ნავთსაყუდელთა მას მშჳლადისასა; მთმეც
 ძალი მონათა, შენთა თომელნი გესავთი შენ, თათა ვსძლიათთ უძლე-
 ველითა ძალითა შენითა და ათა ვიქმნეთი ვითარცა სახლი იგი
 ზედა ქჳშათა აღმენებულთი, თომელი დანსკეს ქართთა და წჳშათა გა-
 მთსაყდელითა: ათამედ მტკიცედ დამიცვენ ჩუჴნ ზედა კლდესა სარ-
 წმუნთაებისასა ქმნისტეს მიშათთი დიუთისა სასთაჲსა ჩუჴნისა.

Handwritten text on the left margin: 149474

Handwritten text on the left margin: TS 2512

მთგუხედენ, თჳფალთა, წყალთა შენითა მთსავთა მონათა შენ-
 თა და შენდა მთათთი შევედრებულთა და მთმეც ჩუჴნ ნიში ძლე-
 ვისა შენისაჲ შემთვედრებულთა შენდა, თათა განმთრებულ და განწმენ-
 დილ ვიუვნეთი ბრძოლასა აშას, თომელ მატონვებენ ჩუჴნ, ნუ შემი-
 ტვეინ ჩუჴნ დიუთმელი სიძწათისაჲ მართიუთ სიტყუთა თჳსითა, თათა ათა
 წაწმენდილთა იფქლი, თომელი შეიკთბეს საღმთთითთა საყნჯელითა და ნუ-
 აღმთაყენებენ ვენასსა ჩუჴნსა მასკნლ იგი მავნებელი, თათა ათა განკწწნას
 ტვეანი იგი კუთთიხევისაჲ, თომელი შეიკთბილთა საყნჯელითა მათი საყკუნიეთა
 და ნუ მისცემ შექმთად ფუთჳთა ჩუჴნთა, ათამედ განამტკიცენ
 მთწყუენითა შენითა და უძიშად დამიცვენ ჩუჴნ მტერთთაგან უსთლ-
 ვთა და ხილთლთა და აღიდლ სახელი შენი. და ვითარცა აღასთჳ-
 ლეს ლთცუჲ და თიჳყეს აშენი, განმლიეთებულ იქმნეს ზეგთდამთა-
 სადან შეწვენისა და მთხედვისა, თომელი მთილეს ნეტართთა და კუ-
 აღად მთიდრგნეს მუჯლნი, შამდლოთბდეს და აკუთთიხევედეს დამითთა
 ყოველთა მათი ზედა ნიჭთა, თომელი მთილეს თჳფლისაგან: გმადლათი
 შენ თჳფალთა, თომელი მთაყუაქციენ ჩუჴნ ჴქმშათიტსა დიუთის
 მენნიერებასა, თამეითუ დაბნელებულ ვუკენითი და განტყუანათლენ
 ჩუჴნ ნათლითა მენნიერებისა შენისაჲთა: კთჳლთა განტყუასნენ სა-
 კთველთაგან მართიუთისათა, თამეითუ კთჳლ ვიუკენითი ბნელთა შინა
 და აჩმდილთა სიყუადილთათა და ბრწუნვალუბისაჲ ნათლისა შენი-
 საჲ მთგუყუა ჩუჴნ და განტყუანათლენ ჩუჴნ სლუად ვსათა სიშათ-

TS 2512
1

ოლისა და ჭეშმარიტებისა შენისათა, აჯფალო. ისმინე აჯფალო და მოგუხებდენ მონათა შენთა ლოცვასა და ნუ ჭსცემ ადგილ ეშმაკსა: აწამედ განმადლოებენ ჩუენ ძალითა სულისა წმიდისაჲთა, თამკელი მომძიქელი ჩუენ მახლვად ადგილსა ამას და უამსა, თათა აღვასრულენეთ სწბანი ჩუენნი უბიწოებით კეთილითა აღსატყბითა მადლითა და კაცობაღვარებითა ღუთისა ჩუენისა! იესუ ქრისტესითა, თათა იდიდეს სახელი წმიდა შენი, აჯფალო ღმერთი ჩუენთა: ისმინე აჯფალო ლოცვისა ჩუენისაჲ, ვითარცა შეისმინე ლოცვაჲ ელია წინასწამეტყუელითა. ვითარცა იგი იუთ მოხსა ზედა დევნული ია-
 'ხაბელისაგან, ვითარცა აწ ესე ჩუენ დევნული ვართი უსჯულოთა მუფუთაგან, დაჯნილ ვართი საციოუთისაგან ამის სოფლისათა მოხსა ამას ზედა დაუცხრომელითა ქებითა: შენ გადადებთ ზედა მიუთხრომ ბელსა მას მადლსა შენსა, თამკელი მოაუწუე ჩუენ აჯფალო; ისმინე აჯფილო, ლოცვისა მახსავთა შენთაჲსა, ვითარცა ისმინე ლოცვაჲ დანიელისი და სუსანაჲსი და იკსნენ დანიელ ზითისაგან ლოცოთაჲსა და სუსანა ცოთითაგან მოხუცებულთა და ბოროტითა სიკუდილითა მოხსენ ზედა მდგომელნი იგი, თამკლნი გესვდეს შენ. იკსნენ მოსახნი შენი და აწ მიკსნენ ჩუენ და განმადლოებენ ძლივად მტერთისა, თამკელი ხათ ღმერთი და აჯფალი: ისმინე, აჯფალო, ლოცვისა ჩუენისაჲ, ვითარცა ისმინე ლოცვაჲ ესაჲსი და ესეკიაჲსი, თამკლნი გესვიდეს შენ და ცოთელით ითხოვდეს შენგან ძლივად (დ) მტერთათ მიმართ, თამკლნი დასოთგუნენ განლაღებულნი და ზედა აღდგომლნი და აწ განმადლოებენ ჩუენ ძლივად მტერთათ მიმართ, თათა აწ ჩუენგანი ვინმე განვაწდეს და დაკლუბული იქმნეს აღოთქმულითაგან კეთილითა შენთა, აჯფალო ღმერთთა ჩუენთა.

ისმინე, აჯფალო, ლოცვისა ჩუენისაჲ ვითარცა ისმინე ლოცვაჲ საძოთ უწძოთაჲ სიკუმილსა, თამკლითა მუფს იგი მუთარცხუვეს და სიტყუანი შენნი დანიამხნეს და გაკოთთხევედეს შენ აჯფალო ღმერთთა მამათა ჩუენთათა: მომეც ჩუენ აჯფალო, მახსავთა შენთა ძალი, თათა განვეწნეთ ჩუენ ცეცხლისა მისგან განსაცდელისა, თამკელი შიუთვეებს ჩუენ, თათა ღირს ვიქმნეთ დიდებისა შეწირვად მამისა და მისა და წმიდისა სულისა აწდა მართლისა და უკუენითი უკუენისამდე ამენ. და მძლავრნი იგი განკვთვებული იუთ ლოცვასა ზედა ნეტართასა და კუალადცა ეტუადეს ნეტარნი იგი მძლავრნი

მას: მარადე ჩუქნი, თათა კილაცათი თუჯლისა მიმართი ღყოიას ჩუქნი
 და მამინ აღასრულია ნება შენი. და იწყეს ერთობითი ნეტარ-
 თა მათ და თქუეს: შენი ვართ, თუჯლო და შენ გესხავთ და შენ
 შეგვიტრდებით. მამეც ჩუქნი, თუჯლო აღასრულებდა სმბაჲ ესე
 ჩუქნი იწმარებოთ, სადა ესე ვდგათ და ღაჲს შეკენ ჩუქნი მასი-
 კუდიდ სახელისა შენისა თუჯს დიდისა და სამინგლისა მიღებდა სას-
 უდლისა მათთანა, თამგლნი სათნო გუქუნეს შენ, და იდადა სახე-
 ლი შენი მათი მართს და იქმნეს მონაჲ დიდებისა შენისა ნეჲსითი
 სიკუდილითა მათითა და სუფუგდენ გუტუნახანნი, იშუებდენ დიდები-
 თა შენითა მიუწდომელსა მას და დაუსრულებულსა ცხვრებდასა, თამ-
 გელი თუჯლმან ათა ისილა და ყუთსა ათა ესა და გუჯლსა კაცისასა
 ათა მარჯდა, თამგელი განუშადა ღმერთთან მყოყათეთა თუჯითათუჲ.
 ვისწრაფით, თუჯლო, განსოვად კართათათან და შესოვად გუნდასა
 წმიდათა შენისასა, თათა ჩუქნი განგუანათონეს ნათლითა ღყოიებინა
 შენისაჲთა, თათა წაბმბდოფენ ჩუქნი ზეცისა აჲსთესალიმსა, სადა იგი
 შეჭკრბე თუჯულითა წმიდათა და მყოყათეთა შენითა, თამგითუ შენი
 ათს სუფუგაჲ და შენდა დიდებასა შეკსწირავთ საყუყურეთა მიმართი
 ყუყურისაჲჲ ამინ. და ვითათრა აღასრულიეს ღაცკაჲ ესე, მამინ მის-
 ცნეს თუჯნი მათნი მძლავრსა მას და ჰმთქუეს: აჲ აღასრულიე ბმბანებაჲ
 მეფისა შენისა და თანა მზთახვალისა თქუქნისა კმბაკისა. ხლო
 მძლავრნი იგი განგუტრებულუ იყო და განრისხებულუ კადნიეთებასა
 მას ზედა ნეტართასა. უბმბანა კრებულსა მას მტათკალითასა შეკრვაჲ
 მათი და გუქმაჲ კუყურთისითა. და უბმბანა მადლება ღამმართთაჲ და
 მიზურთაჲ კართათათა წმიდათასა. და თქუა აღითა ცუცხლისაჲთი დაგწყუ-
 ნე კართანი თქუენნი და აღვასრულიე ბმბანებაჲ მეფისაჲ, ვინაჲთათან
 ათა ინებეთი მასოვად ჩუქნიდა და მატრევის მადლება მეფისაჲთან. და
 მატრეებდა უსგულოჲ იგი, ვითათრა შეამწყურნა წმიდანი იგი და
 ყუფრთახლა ჰხედვიდა კადნიეთებასა მათისა გუქმასა შინა, თამგითუ
 ათად შემწარცხდეს სატანგუკელითა მათი, ათამედ აკურთხეკედეს ღმერთ-
 თასა და იტყუადეს: ღმერთო, შეწყუნასა ჩუქნსა მატყუხედენ, თუჯლო,
 შეწყუნად ჩუქნიდა ისწრაფს და შემდგომი ამისი. თუჯლო ჭირსა
 შინა მატრეხენითი შენ უხვთა წყალთბითა შენითა ნუგეშინის მეც
 ჩუქნი. თამგელსა ეტყუადა ნეტარნი სუქითს თანადგომითა მმბათ მის-
 თაჲთა და მამაკაცებმ შეიწყუნებდეს სატანგუკელითა მათი. და კუალად

განრისხნა მძლავრი იგი დიდებისა შეწირვისა თვის ღვთისა, რამეთუ ანას შექრანცხდეს სატანჯველოთა მათ და ბრძანა აღჯრ სხმა ზინთთა მათთაჲ, რათა არა იდიდებოდის ღმერთთა წმიდათა მათ მიერ. მაშინ იწყუა წმიდამან კარდატრას ფსალმუნსა ამაჲს, ვითარცა სუთინ ირგესა წყაროთა მიმართო წყალთასა ეგრე სუთინ სულისა ჩუწნსა შენდაში, ღმერთთა ჩვენთა. ჳრქუა მძლავრმა მან: რაჲ არიან ირემნი იგი, თუ მელითა სუთის წყაროთა მიმართო წყალთასა, თამლისა თუჲს ესრეთო სუთის სულსა თქუწნსა. ჳრქუა ნეტარმან კარდატრას: ვითარცა იგინი თუთა თუთთა განანცხველებენ წყლულნი მანადირეთა მიერ, ეგრეთოვე ჩუწნ გუსუთის წყლისა მისთუჲს, თამელი ვალს ცხვარებდად საყუყუნად განრინებულნი საბრგისაგან ეშმაკისა, თამელითა მანადის წყუთვიელ ვართო ღვთისა ჩუწნისა მიმართო: ძლიერისა და ცხველისათუჲს უსწაფითი განსლუვად ხორცთაგან და მიწევნად საწადელსა ჩუწნსა ქრისტესსა, თამელისა გუსუთის, თამელის თუჲს ღირსშეა ვართო იესუ ქრისტესსა აჯფლისა ჩუწნისა.

მაშინ ბრძანა განესნაჲ მათი ძვრძვრდითა მათგან სატანჯველოთა და განიზრანხვიდა თანა მხრანხვალთითო მათითო, თამელი არს ეშმაკი მახლითა აღსთულუებდა ნეტართაჲ მათ. მაშინ ვითარცა ეუწყუა ნეტართა მათ, რამეთუ მონიჲ ჟამი, მუგლნი დაიდგნეს ილაცვადეს და იტყუადეს: აჯფლოღ ღმერთთა ძალითა, თამელმან ღირს ჳევენ სრბანი ესე ჩუწნნი უბიწუებით დიდებდად უაჯვლად წმიდისა სამეზისა: ისმინე, აჯფლოღ, ღაცვისა ჩვენისა და განმადლიერენ ჩუწნ ძალითა სულისა წმიდისათა ჟამსა ამაჲს აღსთულუებისა ჩუწნისასა და უშიშად დამიცვენ ჩუწნ საციოუთთაგან მტერთისათა და შეძრწყუნებისაგან მძლავრისა და ღირს მუვენ უაჯვლნივე ჳეშმანტირთოთა აღსარებითა წამებდად შენთუჲს და მიღებდად გვრგვნისა და შეუებად მიოთხორბელსა მას ცხვარებდასა. შეისმინე აჯფლოღ ღაცვისა ჩუწნისა და მოგუხედენ ქუწყანასა ამაჲს სამხითისასა, რათა მოიქცენ თავეყუანისცემად და დიდებისა შეწირვად უაჯვლად წმიდისა სამეზისა, რამეთუ შენნი შექმნულნი არიან და შენდა შეუენის თაყუენისცემა უაჯვლოთა დაბადებულთაგან, აჯფლოღ ღმერთთა ჩვენთა. ისმინე აჯფლოღ, ღაცვაჲ მანათა შენთაჲ და მისახელისა შენისათა, რათა სადაცა დამთხრას სისხლი ჩუწნი, იყავნ მიწაჲ იგი მის ქუწყანისაჲ საყურებელ უაჯვლოთა, თამელნი სენთაგან შემუთხბილ იყვენ, რა-

ოია აღძვარებულს ქუჩებშია მან წყალობა საკუთრებულად სხეულია, თა-
მეოთხე უკუყოფილ მოვლიდა დიან ვინმე სახელითა ჩუქურთაია ჰყოფილად
საწმენდობითა და ცაქმლითა შეყვარებული საღმრთობათაგან, ანუთი
გვერდული მხურვალეობითა, ანუთი ტანჯული მტრისა მიერ შეგინე-
ბულისა ემშავისა, ანუ შეწყობული სენთაგან მრავალია და გვერ-
დობადიან შენ, აუჯალა დამითა, ადგილსა ამა დაკლვისა ჩუქურ-
თისა: შენ ისმინე და შეიწყალე და იკსნენ ყაჯღალთაგან სახეობულია
სულისა და კარცათსა, თამეოთხე შენ ხარ შემპლობელი ყაჯღალთაგან
და შენდა შეყვინის დიდება უკუნიითი უკუნიისაძვე ამქრ.

მაშინ ვამა იუთ ზეერთი მათი მიმართ და იტყუდა: თამელიცა
იოხეკეთი ერთბამად მოგვინ თქუქრ და იუკენ ადგილსა წამებისა
თქუქრისასა წყალობა წულისა ცხეკლისა და მიწა ქუქურთისა
მის საკუთრებულად საღმრთობა სამის სამეცა და ხუთისა თინეხე-
საებრ დღეითა წელიწდისათა, თამლითა იქცევის სეფელი ესე და
თქუქრ მრავალთაგან შრომათა განსუენებად და სიხარულსა, თამელი
განმშადეთი თქუქრისთს დიდითა ლუაწლითა, თამელი ზღეეს უკუნი-
სამდე და განაპლიგდეს წმიდანი იგი ზეგაბდათაგან შეწყურისა.
და იბეჭდნეს თაუნი მათნი და მიწბილდეს მასიკუდიდ მლაკურისა მის
თანა, თამელი მასწყვდნა მახვლითა და იქმნეს იგინი მკეთილსულ
ანგელთაზისა მიერ.

და შეწყდნეს სულნი თუხნი კეთილითა აღსაბეობითა კელითა ყა-
ვლად წმიდისა და ერთობისა სამებისათა. თიუქრსა იე და ესე
არს სახელები ნეტართი მათ:

ბითველი მათი წმიდაა სუქილს. ლუკიანე, ზალიცკტეს, კას-
ტრატეს, იქლიაქ, სქერთონ, მენას, ფუკა, სურკლეს, დამენტონილს,
ანდონანეს, ზახიშილს, ბიკტლს, თალელელეს, იათლანე ანასტასილს,
თეველტონს, იაკობ, თეველსილს.

და დადგურეს წმიდანი იგი მათსა ზედა სუკავსა თამეცადა
ათს წელ და იწაბდებლდეს ანათიუ ზუთითა, ანამედ მალითა ქრის-
ტესნითა. და ესრესი ახეკანთა მოწამეთა მიიღეს გურგუნნი იგი უ-
ხორწელი ქრისტესგან. ამისა შემდგომად აღიშლით მლაკურმან მან
ერთითა თუხითა და წაწმენთთა ქუქურთად თუხსა და მიუთხონა მეფესა
თუხსა, ვითარ აღესრულნეს წმიდანი იგი.

ზალთა ნაწილნი იგი მოწამეთანი და იმერნეს მათსა მას ზედა

უღიჟაწად, რამეთუ უღმრთოებასა დაეხეთა უოჯელი სოფელი და ან-
 ვინ იყო დამფლველი მათა, ვითარცა იტყუხ წინასწარმეტყუილი:
 დასიხიეს სისხლი მათი ვითარცა წყალი და ანავინ იყო მფლველი
 მათა და კუალად ვითარმედ დაასხეს მძმარები მანათა შენთა სან-
 მელად მფრინველთა ცისათა, ანამედ ძალითაგან უხილავისა დაი-
 ვებოდეს და გუინდოთგან ზეცისათა შატივ აცემებოდეს ბლევითი შე-
 მახილნი იგი მვალნი მათნი და ესრესი ბრწყინვიდეეს, ვითარცა
 ვარსკულავნი მათსა მას ზედა, ვიდრე მარსხედვადმდე მკსნელისა და
 განცხადებდა ქადაგებაჲ ჳსნისა ჩუწნისი და აღიუსებად სოფელი
 სარწმუნოებითა სანკებისათა. ვითარ მეფეს იქმნა კოსტანტინე და
 განათილდა განებდა ცნობითაჲ ჳეშმართიტებისათა და მოიწია ბრძა-
 ნებდა განცხადებულად, მათა განცხადნენ ქრისტიანენი და აღეშენ-
 ნენ ეკლესიანი უოველთა ადგილთა დიდითა გულის მოდგინებითა
 მქვანებდა ნაწილთა მარწამეთასა და მთავლითა სანკაულითა გან-
 მუენებდა სანკტივილოთა მათთა და ღირს იქმნა მოღებად მადლსა
 სარწმთოსა და დიდითა დღედ ხილავასა ანგელოზისასა, თომელომან
 აუწუის უოჯელი ბრძანებდა ღუთისა, თომელი ვეწთ ანს უოჯად-
 ამისთა დღეთა შინა ინება ღმერთიმან გამარცხადებდა ნეტართაჲ მთი
 მარწამეთაჲ და აუწუა ანგელოზისა მიერ მეფესა კოსტანტინეს ღუ-
 აწლი მოთმინებისა და უბრძანა, მათა წაწვიდეეს ქუწყანად სომხითისა
 და მიება უას ნაწილთა მათთა და დაწკრძალნეს იგინი ადგილსავე
 მას, თომელსადა აღასწოლეს სრბა იუსნი.

ჩუენიბისათვის კოსტანტინე მეფისა.

ვხედევდ ჩუენებასა შინა ანგელოზსა ღვთისასა, თომელი მეტ-
 ყოდა მე წარწვედ შენ სომხითის ბატვევანდეს მთასა სუკავეანსა, რამე-
 თუ მურ მარწამენი იწამნეს და ანთან ჳამი მთავალნი, ვინათგან ანთ
 დაფლოულო ანთან ნაწილნი მათნი და გამარცხნადეს შენ ღმერთიმან
 და შირაჲ ფიცართი ბრძენისა, თომელსა ზედა წყრთილ ანთან სანგლნი
 ახოვანთანი და მქვანობნე იგინი ერთად და უოველთაგან ნაწილთა
 მოაღო ნაწილი და მიწისაგან მის ქუწყანისა, სდა იგი დათხეყო
 ანთან სისხლნი წმინდათანი და მოიხუენ ქუწყანად შენდა და ქალა-
 ქად შენდა, და იყვნენ საკუთრებელ სენთა, თომელნი მარწყვანად ანთან
 ქუწყანასა შენსა ზედა სამას სომარდა სუთთა სარმობათა მსგავსად თი-

ხევისა მას ღლეოთა წელიწადისათა და ესე აწის სახე მიწისა მის ქუჩუანისა.

მწუანე და მჭიე, უკთიელი და კუყურცხის გული, შავი და თეთონი და ცისფერი, და მიწა იგი აწის ღაჩხუყურული. დაწყეთ თითოეული-საებზ ფურისა მათისა საღმრძათა მსგავსად, თათა იუთს საკუყურებულ საწმუყურებოთა და მეახებოთა მარაშეოთა და თხარისაებზ მათისა და ჭყოფდეს ღლეასწაყლსა დიდსა წაშებისა მათისასა წლითა წლად.

მიუგო მეფემან ანგელოზსა მას და ჳრქუა ვითარ მივიდე მე ქუჩუანასა სომხთისასა, თამეოე მეფე ვართ მე, და ვითარცა გან-კდეს ჳაშავი მისლვისა ჩემისა, შეშფოთნეს ქუჩუანა იგი ფრთად. ჳრქუა ანგელოზმან მან მეფესა: იუავენ სისყლოელს და განცუბრებაჲ ქუჩუანასა სომხთისასა და ვერ იგზმნიან მისლვა შენი.

მაშინ მეფემან კასტანტინე მახლვასა მას მეართისა წელიწადისასა წაშვიდა სიტყვისაებზ მის ანგელოზისა და ვითარცა მივიდა, ბოგნა ნაწილნი იგი მარაშეოთანი უთვლად უყენებულად მათსა ზედა სუკავეანსა, ვითარცა ეუწუა მას ანგელოზისა მიერ. და ვითარცა ჳმთავა ფიარნი იგი, თომელოსა ზედა წერთილ იუთ მათოვს, განიხათა და მაღლად და მიუწდომელითა მათ საკურველებათა ღვთისათა, და აღიღო ნაწილითა მათგან ნაწილი თამე მეტყედ და მიწისაგან-იცი ქუჩუანისა, სადა იგი წმიდანი სისხლნი მათნი დოხეულ იყვნეს და სხვანი ნაწილნი მათნი შეკრბნა ლუხკუემასა შინა ერთსა და დაფაწნეს ადგილსა ერთსა, ვითარცა ბრძანებულ იუთ მისდა და აღასწოლებდა ღლეასწაყლსა წლითი წლად ჳვანაკებიოთა სძე-ტაკებიოთა და ვარებიოთ. და თვთ იქცა ქუჩუანათეე თვსა, და აქ-ვნდეს მისთა ნაწილოთგან წმიდათასა და ქუჩუანისაგან მიწაჲ. და აწავის ეუწუა საფლავი მათი და აღაშწნა სამარტურს და ღასხნა მას შინა ნაწილნი იგი წმიდათანი მათ, თომელითგან ფრთადნი კუყურ-ნებანი იქმნებოდეს და იშუებდეს თვთლისა შიმართ და ამას იტყუა და მეფს იგი, ვითარმედ უყუანაჲსენელითა ამათი ჳაშოთ განმლიეუთება გუნდისა მის სომხთისასა გამაჩნდენ ნაწილნი მარაშეოთანი და აღესწოლების მუნ ღლეინდელად ღლედმდე საკსენებელი წაშებისა მათისაჲ სადიდებულად შამისა და მისა და წმიდისა სყლისა აწდა შათდის და უყურითი უყურისამდე. ამწნ.

ესე მე ანტონი მეუდაზნეუმან ჳრტმმან. ვწნატრდი ცხარებდას

და წაშვებასა შათსა. თათაშაჲ მესტბიერ ვიქმენ; თუ ვითათ კელითა
 დიდისა კასტანტინესითა განცხადნეს და ღირს მუჲ შე ღმერთთან
 შავნად შატინეთა შინა და აღკსწყსე ცხვრეება შათი.

ვითათ დაფართულად შტინ წმიდანი მონაშენი ვიდრე მუნ ეჲ-
 შადმდე. თდეს იგი ღმერთთან განცხადნეს, თომელნიცა მუჲხ ათ-
 იან ჩუწნთვს და შე შტანი კსენებულ მუჲვი და თომელი იტ-
 ყოდის სახელსა მონაშეთისა და აღასრულებდეს სახსენებელსა შათსა,
 თაჲცა ითხავის სახელითა მონაშეთითა, ეუავნ შათადის ზეგარდამა
 მონაშეთელისაგინ მუჲხებითა წმიდათა მონაშეთითაჲთა ეუავნ შას, ვი-
 თათცა ენებხს, ვითათცა ბრძანხს ქველისმარქმედმან ღმერთთან,
 თომელსა შშუენის შატვი და დიდებაჲ აწ და შათადის და უკუნ-
 თი უკუნისამდე. ამწნ.

(B: მაისსა: ა: წამებაჲ: წმიდისა: რომანოზ:
 ახლისა: მოწამისაჲ: რომელი: იწმა: მეფობასა:
 ეშმაკთ: მსახურისა: მეფისა: მაჟდისსა: რო-
 მელი: აღწერა: ნეტარმან: სტეფანე: დამასკელ-
 მან: რომელი: იყო: ერთი: მამათა: ვანი: ლაგ-
 რისა: წმიდისა: მამისა: ჩვენისა: საბაჲსა:

წელითა კასტანტინე მეფისა უმჯულთადათა, რომელ იგი აღ-
 ძმკითა ეშმაკისადათა აღადგინა ბრძოლაჲ და შეურაცხებაჲ ხატითა
 ზედა წმიდათა და არა მტარედ აღაშფოთინა ეკლესიანი ქრისტეს
 ღვთისა ჩვენისანი მთავლითა გუყმითა და შეურაცხებითა, განდევნა
 და ექუსთინა უნა კაცნი იგი ღვთის მსახურნი, რომელითა აღიწიეს
 ცხოვრებაჲ ანგელოზბრძოვი და შეიმოსეს წმიდაჲ იგი სქემაჲ მო-
 ნაზარებისაჲ. იყო ესე მოწამე ქრისტესი დადიდებული წმიდაჲ
 რომანოზ ნაიკსავითი ვალატელი, მს კაცთაჲ მოწმუნთაჲ და ღვ-
 თის მსახურთაჲ და აღზარდეს იგი კეთილად მსახურებითა, რომელი
 შეეტყუების და ჰმუენის ქრისტეანეთა მოწმუნეთა და ვითარცა
 მოიწია იგი ხისრულესა ჰასაკისასა, ესმნეს მას სიტყუანი საღმრთო-
 თა წიგნითანი წინაჲსწათ ვანშადებულთა მათი კეთილითაიუს, რომ-
 ელი ვლის ნების მუთავლითა ღვთისათა. მაშინ შეუკდა მსურველედ
 გარებისა მისსა ტრფილადებაჲ და სურვილი მკუდრთბისათუს სასუ-
 ფველისა ცათაჲსა, რომელი მათადის წართუვალ და დაუსრულებელ
 არს და შეურაცხელ და განიშავთა ეოველი შფოთი და უცალოე-
 ბაჲ სოფლისა იმის სწუთითრახსა და წარშავლისაჲ და განიყარა
 მისგან, ვითარცა მტყუთი სიუვართული საშუებლად და განსუენებათა
 და მწათელ ვანვიდა იგი სოფლითი და შევიდა იგი მონასტრად,
 რომელი მსწ იყო ქვეყანასა მას, რომელსა ეწოდა ტომანტიანი და
 ესე ტომანტიანი არს ტბაჲ ერთი, რომელსა შეუკა არს ადგილი ვმე-
 ლი და მას შინა აღმწნებულ არს მონასტრთი წმიდათა ქალწულ-
 თაჲ და კუალად კიდესა მას ტბისასასა სსუჲა მონასტრთი აღმწნე-

ბუღო აზს და მკვდრ აზიან მას შინა წმიდანი მამანი მანაზხანნი
 სასწაულოთა მოქმედნი. ესენი ჰმსახურებენ წმიდათა მათ ქალწულო-
 თა ყოველსა სამსახურებელსა ჯანთცილებელსა, ხალა თითოეულად
 თვისნი მათნი აზიან, და ვითარცა თავთა თვის ზრთუნვერ, ყოველსავე
 საკმარსა მათსა მარწათებით, რათა ყოველადვე უზრთუნველად იყვნენ
 წმიდანი იგი და ანა გამოვიდოდანი ყოველისავე თვის სასკმარსა
 ჯანთცილისა, და იგინი კუალად იყვნენ მოქმედ ჯელითა მათითა სა-
 მანელსა წმიდათა მათ მამათათვის, რათა აზს ცუდად და მოძალედ
 სხდენ, ჟამსა ჯელოთ საქმრისა მათისასა და კუალად რათა მოაგონ
 მანაზხანთა მსგავსად მსახურებისა და უთვრისა მათისათვის, და რა-
 თა დაცვენენ სულნი თვისნი განუკითხველად დადაუწყველად. ამას
 მანასტერსა შინა განთქმულსა და დიდებულსა ესე წმიდაძორომანაზ
 სიუბშით მისითგან მანაზხან იქმნა და დანსწავლა ფსალმუნნი და-
 ვითისი და ყოველი წესი მანაზხანებისაჲ, და იუთ იგი მოწათგლ
 კითხვასა წიგნთა სულიერთასა და ასუმიდა სულსა თვისსა წყალოთა
 მათგან სულისა წმიდისა განმაცხველებელისათაჲ და თქმულისა-
 ებრ წინასწარმეტყველისა იუთ იგი, ვითარცა ხლ დანერგული თანა
 წარსადინელსა წყალოსა, რამელმან გამოსცეს ხილი თვისი ჟამსა
 თვისსა, და წმიდათა მამათა ყოველსა სამსახურებელსა ჯელნი მათნი
 მოაწყუენებულად მარწათებით ჰმსახურებდეს. დაღათუ არნ იგი და
 მაშურალ და საკმარ რაჲმე არნ მსახურებაჲ ანავე დაყუენის მის-
 გან და ჟამსა ლოცვისასა უწინარლს ყოველისა შევიდის ველესიად
 და ყოველოთა უკუანაჲს გამოვიდის, და ოდეს გლახანი და უცხანი
 მოიწინ სურვილად ჰმსახურებნ და ჟამსა შფოთისასა ჰმსახურებნ
 მათ და სულგანძელებით მოითმენ და შეუთაცხებასა სიმდაბლით
 იტვრთავნ და სილაღესა სიჭაბუკისასა მარხვითა, შრთმითა, ლამის
 თევითა და მარადის ქეუენასა ზედა წალოთა, დაამდაბლებდა და შეშ-
 მისრვიდა და გულის თქეუმათა ზაროტსა და ნებასა ჯანთციასა სამა-
 გელსა კხენებითა სიკუდილისაჲთა განაქარეებდა და დანიმარჩილებდა
 და სამჯელსა მას, რამელითა ვერ თანა წარვალს წინაშე მართლო
 მსაჯულისა მეფისა და სატანჯელთა მათ საუკუენეთა, თუალთა წი-
 ნაშე მისთა გამოიწოდ და მარადის დაუვიწყებულად გარებასა იკსე-
 ნებდა და ცუდად დიდებასა და ამმარტავანებასა და გულის სიტ-
 ყუთა მწინკულოვენთა წინა აღუდგებდა და განაქარეებდა სოილო-

ბით სიმშვედითა მათ და სიმდაბლითა მისა ღვთისა მხალაჲსა გა-
 მათოთჳსჳმელისაჲთა, ოცმელი გმითა მალლითა წმიდათა სახარებათა
 მიერ ღაღადებს და იტყვს, ოცმელია ჳნებაჲს მსტავსებაჲ მისი, ის-
 წაჳკეთი ჩემგან, ოცმეთჳს მშვე ვართ და მდაბალ გულისთა, არა მთავართ
 ანგელოზთაგან და არცა ანგელოზთა, არამედ ასწაჳკეთი ჩემგან ყო-
 ველითა ღვთისა და მაცხოვრისა და ნებითა ჩემითა დაჳსდებ სულისა
 ჩემსა და ოცთა ყოველივე ვოქეთთა: ვითარმედ ყოველითა საბრწყეთა
 მტერისათა და ღვანეთა მისთა და ძლიერთად ბრძოლას მისსა სიმკნით
 შეჭყორტილი საჭყორტილითა ჳგვანისაჲთა ახვანად წინააღჳდგებო-
 და და ესრესთ აღესრულებოდა მას ჳყდა ნეშტი იგი სიტყვსაჲ მის,
 ოცმელმან გამოსცეს ხილი მისი ჳაჲსა თჳსსა. და ოცსა ყუყუ იტ-
 ყოდა, არამედ ამას დიდმე არსა ჩუენდა, ოცმელითა ესე დაგვჳკვდ-
 რებოეს ბუნებრივი სიმდაბლმ მინისა ჩუენისა, ყუყუეთჳს სულისა ჩუენ-
 თა ცხოვრებინათჳს, ჩუენთანავე მანათა დაჳმდაბლნეთ თაჳნი ჩუენ-
 ნი, ვინაჲთგან შეჳჳმ იგი მეჳჳეთაჲ საჳჳჳჳეთაჲ, ღმერთი ჩუენ
 მდაბალთა და შეჳჳრცხოთათჳს დამდაბლდა, და მისცა თაჳი ოჳსი
 სიჳჳდილსა საჳჳჳდრფელსა ჳგვანითა. ხალაჲ ამბარტკავანებითა ოცმელ-
 სა ეწოდა ჳჳჳჳჳ, ყუყუანაჲსკენელ ბნელისა მას წყუღაღისასა' დამბრ-
 ხელსა მისათჳს საჳჳჳჳჳჳჳ განვიგითხოს, ოცმელ არს ეშმაკი, ოცმე-
 ლიცა ვართ (მც) ვართ სიმაღლით. ეგრეთჳვე ადამი, ოცმელი იგი
 გვანებოთა განლაღნა ბრძანებულსა ჳყდა დამბადებულისა თჳსისისა,
 შეჳჳრცხებოთი განიდევნა იგი სამოთხისა მისგან სამჳჳჳჳლისაჲთ აბ-
 მარტკავანებისა მისისათჳს. ხალაჲ სიმდაბლითა და მლომინებოთა
 ნეტარმან იოზ მლოგო სახელი კეთილი და დაჳტყუა სახსენებუ-
 ლი სიწმიდისაჲ, და ჳჳჳჳჳჳ იოზ სჳჳჳჳ იგი სარწმუნოჳჳჳჳსაჲ,
 მრავალ მლოჳჳჳჳჳ სახს- ექმნა ყოველითა სიმდაბლითა და მლომინე-
 ბითა და სათნოჳჳჳჳთა და ეგრეთჳვე საჳჳჳჳჳჳჳ მლომინულითა და
 მლომინულითა დაიმდაბლნეს თაჳნი მათნი, ვიდრემდის ღმერთი თჳსითა
 თჳჳჳჳჳთა მწედგვიდა მათ ყოველითა საქმეთა მათთა, განჳჳჳჳჳჳჳ ნებისა
 ებრ, და ენებე ნეტარსა ოცმანოზს, ოცთა მსტავსად მათთა იჳჳჳ, ყ-
 ჳჳჳჳჳჳჳჳ იგი მისი სჳჳჳჳჳჳჳ იჳჳ სიჳჳჳდილსა ქრისტეს-თჳს
 მახვლითა და არა ცჳჳჳჳჳ იქმნა ნებაჲ მისი, ოცმეთჳს ჩუყუჳჳჳ
 ოცმან მლოჳჳჳჳჳ გვრტკვრსა ქრისტეს მით. და იჳჳ იგი მანახ-
 ტრესა მას შინა საჳჳჳჳჳჳჳ ყოველითაგან მამათა კეთილითა და სათ-

ნოვბათი მისიათვს, თამკელითა განბრწყინგებულ იუთ სიძდაბლესა შინა და მოთჩილებასა საქებელსა, თამეთუ ყოველითავე მსახურებნ ნებისებნ მათისა და იუთ ქალწულითა მათ მონასტრისა, თამკელ ზემო ვაკსენეთ დედოფალი მათ ზედა დედაკაცი წმიდა და განთქმული ყოველსა მას ქუეყანასა სათნოებითა მათსებითა და სიწმიდითა და შექმულ მადლითა ღვთისათა, თამკელსათა ეწოდა ანთოსა, თამკლისათვს მიუთხრობდენ მკვდრნი მის ქუეყანისანი საქმეთაგან განსაკვრებულთა. ამას ნეტარსა სულითა უყუარდა წმიდა თამანოზ, თამეთუ წინახსწარ ეყუწა მას ღვთისა მიერ, თამკელსა საქმესა მიწვენად იუთ იგი და ფრიად ასწავებნ მას და განაკრძალებნ მას შინაგანითა მით კაციითა. ქრისტესა შეუწარხეფადად გატყმწ ესე კაცი განსწწნილი, თამეთუ იგი იუთ ჟამსა მას თამკელის წლის ჰასკითა. მაშინ წაწავლინა წმიდაჲ ესე სანატრელმან მან დედოფელმან მონასტრისათვს დიაკონებად მოხურებულისა ვისთანმე წმიდისა და ყოვლითა სათნოებითა შექმულისა ქვეყანად, თამკლადმწ და ვითარ იყვნეს იგინი მსახურებასა და მოთჩილებასა ვიდოქს იგინი ყოვლითა კრძალულებითა სულითა მათითა შემინებისა და სარგებლისათვს. მაშინ მტეზნი იგი კაციცა ცხოვრებისაჲ და მშობლია წმიდათაჲ აღბორგნა და ენება შეწყსებაჲ სანატრელისა მის დედოფლისაჲ და შთაუარნა მათთანნი იგი განწითულებასა და მოუყვლინა ქრისტესს მსახურთა მათ საკუთათთა კაცნი სარგინოზნი მკეობრნი, და შეიზურნეს იგინი და შეკრნეს და წაწიტყუენეს იგინი მკელითა მათ ბოთოტითა ცხოვარნი იგი ქრისტესნი მდაბალნი, ვიდოქმდის მიიყვანეს ბაბილოვანად, თამკელ ათს ბაბდადი, მეთვისა მის ისმითკელისა, თამკელი იუთ ჟამითა მათ, თამკელსა ეწოდა აბდალა აბუკაჯარ. მაშინ უბრძანა, თათა შებოთკილენენ და შესხენ იგინი სიწყობილესა, მაშინ მოხურებული იგი მცირედითა დღითა შემდგემაჲდ სიბურითა კეთილითა და სლივითა სათნოეთა და მადლობითა ღვთისათა მიწვენულსა მას ზედა დაუტკვა ესე ცხოვრებაჲ და მიიყვალა ნავთისაყუდელად მყუდროდ და განსახურებულად საყუყუნად, და შეწითა ღვთისა მჭელიყული შთამისა მისისაჲ. ხალა ნეტარი თამანოზ თაჟამს დაშთა მათტოდ მოყუსისა მისგან მატრისნისა, შეწყსნა ფრთად დაკლებისათვს მისთანა წაწტყუენულითა მას შემწისა და ნუტყუშინის მცემელისა მისისათვს და დამძიდა ესე უფრთას ყოვლისა

ტვნიისა. და უფროსს შეაწყუხებდა მას ყოფაჲ მისი კაცთა მათ თა-
 ნა უკეთიყოთა და განძრობება ბერისა შეესატყუა მას მეტოდ ტყუფუ-
 ბად. და ამას ყოველსა თანა მადლოდითი შეიწყნარებდა ღვთისაგან
 იწინაგებასა ამას საზოგადოებისასა, არამედ ევედრებოდა ქრისტესსა,
 რათა მთავრდინას მას ნუგეშინის მცემელი, თამბოთუ ფრთად ფიცხელ
 არს ტყუფობაჲ და მიუწდომელ მწყუხარებაჲ მარტყოფობაჲ და სა-
 მნაყოფ უკეთიყოთა და უწმინდობათანა ყოფაჲ, და კუალად უფ-
 რთს ნაკლულეგანებაჲ კაცთათა საკმისათვის, თამბელისა თვნიერ
 ვერ ეგების ცხარებება. და იყუ წმიდაჲ იგი დიდსა შინა მწყუხარე-
 ბასა. მაშინ მთავრდინა მას ქრისტემან ნუგეშინის მცემელი, ნაცუა-
 ლად გაბრძოლებულითა მის, თამბოთუ იყვნეს ოთნი მონაზონნი
 ღვთის მთავართანი, თამბელითა ეწოდა ერთისა იგვანე და მეატყესა
 სუბიან, და ესენი იყვნეს ნათესავით ბიზანტიელნი და ოთნივე იგი
 იყვნეს წესითა დიაკონ. თამბოთუ იგვანე იყუ დიაკონი წმიდისა სო-
 ფიანსი, და ოთთავე შეიქმულებითი შეიყუათეს მონაზონება და და-
 ტუგებაჲ შვითათა სოფლისათა, და გამევიდეს ბიზანტიითა ქალაქით
 სამეფოთათა და დაუტყვეს დიდებაჲ და მატრი სოფლისაჲ და ა-
 ღირწიეს სწობა იწინასა მას გზასა, თამბელი მიიყვანებს სისუბო-
 ლესა ფართოებსა სიხარულითასა. და ვითარცა მიიწინეს იგინი სე-
 ლეგითი კერძო კათსა მას, თამბელსა ეწოდების ფარგანი, მუნ აღი-
 ლეს უღელი ქრისტესი კეთილი და სულმძღონი და შეიმძეს სქე-
 მად მონაზონებისაჲ და ისწავეს წესი მონაზონებისა მათგან, თამბელ-
 თა ჭეშმარიტებითი იცოდეს და განაზონეს სიტყვითა სხარებისაჲთა.
 და დიდეს გულსა თვისსა სისუბოლს და აღმატებაჲ, ვითარცა იტ-
 ვეს წანაქსწამტეველი, აღსლუაჲ გულსა თვისსა დაიდუა. ხალა
 უკუანასა მას დივიწუბდეს საინოგობათა მათათსა, დაწინაქსწათსა
 მისწოდებდეს, ვითარცა იტყვის მარტყოფი, ესე იგი იყუ ოდეს
 დანიშნა კონსტანტინე უხატომან მეფეებაჲ, მტერმან მართლისა სო-
 წმინდებისამან და აღადგინა ბრძოლაჲ და დევნულებაჲ მონაზონთა
 ზედა, განსრახვიითა ეშმაკოთათა, თამბელი დაევერთა და იქცედა
 იგი წყონიანობითა გონებითა. ამან ხატითა მათ წმიდათანად ბრძანა
 გარე განთხევაჲ და დაღუწაჲ და ცეცხლითა დაწყოჲ ხატი იგი
 უფლისა ჩუენისა, სიტყვსა ღვთისა განმაცხადებელითა, და ხატი
 დედუფლისა ჩუენისა წმიდისა ღვთის მძობელისაჲ და წმიდათა ყო-

ველოთ, ვითარცა მასცეს წმიდათა მამათა, მართალმადიდებელთა და მართლ გამოძეგუელოთ, წერ და სიმტკიცე ველესათა, და დაადგეს მათ შინა წმიდათა ხატნი მასაჲსენებულად კეთილთა საქმეთა და ღოუწლოთ მათათაოვს, მაშინ რომელნიმე ზატაკსეცემდეს და ემთახუეოდეს მათ, სახელ სდებდა მათ მეფე და მისთანანი შეცოთმლინი კერზო მსახურად.

ესე იყო თრად უგუყნურ და შეცოთმილი, რომელი საკმთოთათა მათ ხილვათა ანა ღირს იქმნა ხილვად, და ანცა სსუათა შეყნდებდა, ხალა საემშაკათა ცხენო საზბიელითა და თეატონთა და უმყნოთა სახილავთა და განსაცხრომელითა იძულებით აიძულებდა ეუგულოთ მისლვად და ხილვად. და ხატსა თვსსა შეგინებულსა უბრძანა ეუგულოთ ადგილოთ მათ მისუყნად და ზატკისცემა და რომელინი ამას დაეყნებდეს სატანგუელსა მისცემდა. ხალა ხატსა მას შეყნისა მის შეყნეთაჲსა და შშობელისა მისისასა და მარციყოლოთა და მარციამეთასა და ეუგულოთა წმიდათასა აგინებდა და შეყნაცს ზეფდა, და ზატკისცემელითა მისთა სატანგუელითა მისცემდა, თამეითა დასოთა მათთა მასწონითა და თელოთა მათთა აღმარგდინდა და ექსსორთიბად წარსცემდა და ზღუყვასა დაანთქმიდა და მთავალითა მახელითა მასწუყნდა, და ანა ეგორე ზატკისცემდა ქრისტეს ღმერთსა, რომელიმან მასცა მას ზატკივი იგი შეფუზისაჲ, ვითარ იგი ზატკისცემდა თავსა თვსსა, რომელი იგი ანა ღირს იყო ზატკისა შეფუზისასა. და მიიქცინა მთავალინი საწუთორთაჲსა დიდების მოყვარულინი და უყულის ხმანი და უმეცარნი და რომელითაჲ აიძულა და ვერ წინა აღუდგეს შისსა სატანგუელისასა და მოუძლოურებულნი ერჩდეს მას. ხალა მონაზონნი და წმიდანი ეზისკაზონნი, რომელინი მართლის წიგნთა საღმთოთათა და სწავლასა სულიერსა მარწათელ ანთან და განესნილო ანთან, საბრგეთავან ეშშაკისათა და საკრეკოთავან კაცოთ მონებისათა წინა აღუდგეს, დაკადნიერებით აშხილეს შეცოთმილიებაჲ თვსი. მიერთივან აღადგინა მათ ზედა ბრძოლაჲ ძლიერებით და დეგნურებაჲ სასტიკად ვითარცა მბრძოლითა ბრძანორთაჲსა ზედა, რომელი იგი ზემართიტად ბრძანორთი იყო გრნებითა და მთავალინი წმიდინი ეზისკაზონნი და მამანი სათონანი ღვთისანა ექსსორთაჲსა უგნა შორთა ქვეყნათა. და მთავალინი მათგანნი ვითარცა კსოქუთი სატანგუელითა მარყვინა და მთავალინი იძულებით განიბარსუყვიდეს სქე-

მასა მონაზონებისასა და ერთსკაცთა თანა სთავლად შოქცეულნი
 იქონწინებოდეს შიშისაგან და ზარისა მეფისა და სიკუდილისა, და
 მრავალნი და უბრძოლველნი ბოროტნი ქმნა, მონაზონი მან ეშმაკისამან.
 ვიდრემდის მკულა ზატრეაქი კახტანტინისაჲ, კაცი წმიდა და მამი-
 ში ღვთისა, თომელსა ეწოდა კახტანტინევე, და ამის ესე ვითარისა
 ჭირისა და იწოტეებისაგან იმყოფლნეს წმიდანი ესე მონაზონნი, თო-
 მელნი ზემო ვაკსენენით, იაკვანე და სუმეან განსლვად საბრძანებე-
 ლისაგან კახტანტინე მეფისა შეცთომილისი და ივლტოდეს აღმო-
 სავალით და მიიწინეს ციხესა ერთისა საბკინოზისა და საფიცო აი-
 ლეს მათგან და შევიდეს მათ თანა, ხოლო თომელთა იგი საფიცო
 მისცეს ერთყურეს მათ და შეიპყრნეს იგინი და შესხნეს იგინი საბ-
 უთბილესა, და ერება წარცემაჲ მათი ასურსატანად. და ვითარცა ესე
 იყო შევიდეს მათგანნი კაციანი საბკინოზნი საბეჭმეითად ტყუყურვად
 ქვეყანისა და მუნ შეიპყრეს ერთი ვინმე ერთსთავთაგანი მეფისათა
 მარტოჲ ხოლო, რამეთუ გამოსსყო იყო იგი ციხით სილვად ყან-
 ბნიგისა, და ზოგეს იგი და წარტყუენეს, თომელსა სახელი ერქვა გი-
 თარგი და მოიყვანეს იგი სიხათყლით ციხედ იუსსა, დაერება წარ-
 ცემა მათი მეფისა მათისა ამირმყმნისა და უნდა თავთა მათთა წარ-
 ჩინებულ ყოფად, ვითარცა დიდისა საქმისა შოქმედ წინაშე მეფისა
 მათისა. მაშინ გამოიყვანნეს მონაზონნი იგი და შეჭმალეს მათ სა-
 მახელი თეთრნი ერთსა კაცთაჲ ზედა კვამო სამახელსა მათსა და
 მიწურეს ამირა მყმნისა. ვითარმედ შეკვდიოთ საბეჭმეითად, და მრ-
 ვალსი ქვეყანანი და ერთნი წარმოკტუყურენით და მის საქმისა და-
 მტვიცებისა თუს: წარმოკტუცემიან მეფობისა თქუნისა ერთი ერთის-
 თავი, და შწიგნობაზნი მისი და გასშხნახნი მისი, და წარცეს წიგ-
 ნები იგი და ერთსთავი და მას თანა ორნი იგი მონაზონნი. და
 ვითარცა მოვიდოდეს იგინი გზასა მას ტყუყობისასა წარმხსდა მათ
 შორის სიტყუაჲ კსენებისათუს წმიდათა ხატთა თუს, მაშის იწყო
 სიტყვის გებად მათა გითარგი მთავარმან ხატთა თუს წმიდათა. და
 კვრებით სახელსდებდა მათ და თომელნი აღიღებდენ მათ კვრით მს-
 ხურად, და ბევრყოლითა გინებითა და ყუყედრებითა შეაწყესებდა მათ
 და აგინებდა ყოველსა, თომელი წინააღყუდგების ბრძანებასა კახ-
 ტანტინე მეფისასა და იყო კაცი იგი ბოროტის შოქმედი და საკს-
 ამმარტავანებითა და ყუყეთურებითა. ხოლო წმიდანი მაშანი ვითარცა

შეჭტავს ღვთის მთავარწვთა სიმღაბლით სიტყუიოა მუყდრთათა გონიერად ასწავებდეს მას, თათა მონიქეს ამის უსჯულოებინათგას და წვალებინათგან და სახსქ განიგას და დაეპტიცინეს წესსა ზედა მართლმადიდებლთაბინასა, ვითარცა მასრეს წმიდათა მამათა ეკლესიასა სამარციყოლასა, და მნავალსა სიტყუასა სამარციყოლასა წაშქვანასა მართოყმილეს წიგნთაგან წმიდათა და მადლიუთთა მიეტ თქუთყოლასა. ხალა უკუთოყთი იგი ათა ხალა თუ თდეს სარწმუნოკუბად მონიქა, ათამედ ყოკლითა ძალითა მისითა სიბოროტესა და სიხენესესა აჩუენებდა სიტყუთა ყმყოენითა თისხვით და გულის წყთმძით ჰბთძედა მით და ყუყუთოყმდა ვითარ შეყმლო მასწრადეს იყა სურვიელად სიყოდისსა მათსა. ვითარცა მტერთა მეფისათა ყუყუთოყმდა ათა შეკოყოლ იყა იგი კელით და ფერგით, თამეოყო ესე იყა ბოროტის ყოფად ყენება მისა, და მრკელითაგანცა შეკომბოყოლ იყა და ვერ შეყმლო აღსყოლოკუბად ნებაჲ თვისი ბოროტი, და ვითარ მინწინეს იგინი ბადდადს შეიყუანნეს იგინი მეკელისა მის ამითა მყომინასა, თომკელსა ეწოდა თაბია, და მას ვითარცა ყუყუა აბბავი მათი და განიხთახვიდა მათოთვს, ღაღადყუეს მათი კმითა მადლითა და თქუეს, ვითარმედ ჩუენ მანაზონნი ვართ და საფიცითა გამასყოლ ვართოქუეყნით ჩუენით და ათავის წართუტუყუენაკით. ხალა თომკელით იგი საფიცო მობტკეს ჩუენ, გუყერყოყნეს ჩუენ და აქა წართმობტკეს ჩუენ ვითარცა მკედართთაგანნი და დასამტკიცებელად სიტყუისა მათისა ყჩუენეს მათ წუყეტები გომკლეები და სამასელი სამონახნა, თომკელი მინაგან ემასა. თამეოყო ერთსაკუცით ესე ჩუეყოლებად აქუდნდა, თათა წუყეტები დაეყენეს ძირითოყთო, და ვითარცა აგომბა ესე მკეკლეებან მან. ვითარმედ თომკელით იგი წართმოსრეს ტუყუეს მათოთვს, ათღართ გამაყოცხადა საქმეს მათი ამითამყომნსა, ათამედ ბომბან შეყენება მათი საბუთობილესა. ებოკა მუნ შინა წმიდა თომბანოზ მონაჲ ღვთისათა, და ესე წინახწარ მონობელიმან ქრისტესმან ღმერთიმან მყოკლინნა მას თონი იგი მონაზონნი წმიდანი გულოთა და სყოლსი სარწმუნოკუებით. და ვითარცა იხილნა იგინი და ეხთახსა მათ, ფრად განიხათ და ჰმადლობდა ქრისტესსა ღმერთისა, თომკელმან ათა მისცა იგი განწითყოლებასა, შემდგომად განმობკომბინსა მყოყისსა მისისა მონაზონისა, ათამედ ნაკვალად მისა მყოკლინნა მონობლონნი ნყოტმინის მრემელნი. მამინ იხილნა იგილნი მობტვისკემდა მათ ვი-

თანცა მამათა, მშასხუტებდა და განყსუენებდა ყოველითავე, ომელი
 შესაძლებელ იყო მისა. და ესე სამნივე იქმნეს უთოიერთის ნუგეში-
 ნის მცემელ ერთითა ნებითა და ერთითა სულთა და ერთითა
 გულისსიტყვითა ღვთისა მიეტ ცხობდებოდაც, და მარადის ერთი იყო
 განგება მათი მსახუტებისათს ღვთისა ცხობელისა და ვითარცა
 სასძლესა შინა ცხობდებოდაც სიხატულით და მადლოებით საწყობ-
 ბილესა მას შინა, და ქმნეს მცირე ტალაყარნი მუნ შინა თუსსაგან,
 რათა კიდელ იყვნენ შფოთითა და განცხრომითა კრებულისა მისისათა,
 ომელ მუნ შინა იყვნეს, რამეთუ მრავალ იყო კრებული იგი მკი-
 რის მოქმედითა და უკეთითა კაცთაჲ მას შინა და მუნ შინავე
 შეეგნებულ იყო გიორგი მთავარნი იგი ბერძენთაჲ, ომელი წინაჲ-
 სწათ ვაგსენეთ. მაშინ იყვნეს წმიდანი იგი მამანი მართლად ტალა-
 ვარსა მას, ვითარცა ეკლესიასა შინა ღვთისასა, რამეთუ იგინი იყ-
 ვნეს ტამბინ სულისა წმიდისანი, ღოცებითა და მარტვიითა და ფსალ-
 მუნებითა ყოველსა ჟამსა. და აქუნდა მათ სურვილი განყმდებელი
 წიგნთა სიტყვისათს და ღვთისა მიმართ სთინაგებისა და მას
 უგალობდეს და იტყუადეს, რამეთუ ტკბილ ანთან სასასა ჩემსა სიტ-
 ყუანი შენნი, ყოფილა, ყოფთას თაფლისა ზირსა ჩემსა. და ანა აუე-
 ნებდა მათ სიხატულსა ტყუყობისა მას შინა და ღვთის მსახუტებად,
 რამეთუ იტყუადეს, რამეთუ ყოფისა ანს ქვეყანაჲ, საესებაჲ მისი
 სოფელი და ყოველი დამკვდრებული მას ზედა და ანთა ყოფაჲ
 მათი ავაზაკთა თანა, რამეთუ გალობდეს და იტყუადეს: სახელისა შე-
 ნისათს, ყოფილა, ვიდრდით და თუ შორის ანთდლითა სიკუდი-
 ლისათა ანა შემემინას შე ბოტტრისაგან, რამეთუ შენ ყოფილი ჩემ-
 თანა ხათ. კვალად მოიგსენეს თქმული იგი მარაქულისა: ვინ გან-
 მამოკონეს ჩვენ სიყუარულსა მას ქრისტესსა, ჭირმან ანუ აწოტკე-
 ბამან, დეკნამან ანუ სიყმილმან, ანამედ ყხატოდა მათ ამისთუს
 ფონად და მადლობდეს ღმერთისა, რამეთუ იქმნეს იგინი თანა ზნათ
 ვნებითა მათ ქრისტესითა, ვითარცა წყნილ ანს მისთუს, ვითარმედ
 ავაზაკთა თანა შეირაცხა და სასაებაჲ აქუნდა ვითარმედ იყვნენ ი-
 გინი ზნათ სუფუვისა მისისა და იტყუადეს, უკეთუ მისთანა ვიგნეთ,
 მისთანა ვადიდნეთ. მაშინ ყოველნი იგი მუთაბილნი განაკვირვნეს
 მართწმუნენი და უწმუნენი მუნედ დგომითა მათითა ღოცვასა შინა
 მათსა, ვიდრემდის მათ ძლით: ღმერთი იდიდებოდაც, და აქებოდა და მათ

ზედა აღესრულებულა თქუმილი იგი უფლისა, ვითარმედ ესრეთ ბრწე-
 ყინვიდენ სანთელნი თქუენნი წინამე კაცთა, თათა ახილნენ საქმენი
 თქუენნი კეთილნი და აღიდებდენ შამასა თქუენსა, თამელ ათს ცა-
 თა შინა და თუალთა წინამე შათთა აქუნდა შათადის ქრისტე აღ-
 მაგსებელი გულთა შათა სინათლითა და შხინთულებითა, თამელი
 იტუვს: ამინ გეტუვ თქუენ, სადა უკუე იუვენთ რთნი გინა საშნი
 მეკრებულ სახელისა ჩემისათვის, მე ვათ შორის შათთა, და ესრეთ
 ახწავა წმიდასა შინა სახათებასა და თქუა: იუვენით თქუენ შამელ-
 ბულ უაგელთადან სახელისა ჩემისათვის, ნეტათ იუენით თქუენთა
 ეამს გდევნიდენ და გუუედნიდენ, და განთქუან სახელი თქუენი ბა-
 რთად, გინათადენ და შხინთულო იუენით, თამეთუ სასუიდელი
 თქუენი დიდ იუას ცათა შინა. შამინ ნეტათთა შათ კეთთათს იდეა
 ესე ვითარ განგება, მტუტმან ეშმაკმან მლაშუნებან და წინა აღმდგო-
 მმან მოღვაწეთამან, ვითარმეცა ესე ვითარსა ადგილსა სამკვდრებულსა,
 ბართის მქმედთა და ცოდვილთასა, ბრწეყინვიდა სათრებდა და
 ღვთის მსახურება და შთაუგდო გულსა გიარტგი შთავთისასა, თა-
 მელი იუა ჭყუტყუნი კეთილი აღმსრულბელი ნებისა მისისა, თათა
 შეაწუხებდეს და აღაშფოთებდეს წმიდათა შათ და ღირსთა შამათა
 და აღახრხინნა შათ ზედა უაგელნი იგი ბერძენნი, თამელნი ზეთ-
 ბილი იუენეს მას შინა და ეტუოდეს შათ, ვითარმედ ესე შინაზონნი
 მტუტნი არიან მეფისა ჩუენისანი, და სახელსდებდა შათ ხატის შა-
 ხუნად და კეთთი მსახუნად. თამეთუ ესრეთ სახელ ზედბდა უმჯუ-
 ლთა იგი მეფე კლტანტინე და არწმუნებდა უაგელთა მდაბინთა
 და უმეცართთა, თათა სმულთბდენ შათ, ვითარცა კეთთი მსახურთთა,
 და სდევიდენ და ზუუედნიდენ, და ამისაგამო შემწუნებულ იუენეს
 და იგვემებდეს შათ შიეთ უაგელნი კეთილად მსახურნი და ღვთის
 მოყვანნი და უფრთხლა, თამელთა აღეთჩია ცხოვრება ანგელთსებ-
 რიგი და შეემთა წმიდა მქემა შინაზონებისა, უაგელთავე კეთ
 შემდლებულ იუა მეფე სმენად აშავსაცა შათთა და სახელ უკსენ-
 ბელ ზუაფდა ჭეშმანთად საგსენებელითა შათ, თამელი ჭეშმანთად
 ათა ღირს მავსენებად უგუნუენებასა შათთა. თამეთუ ესრეთ სდე-
 ვნიდა და მანსრვიდა უაგლითა სატანჯკელითა წმიდათა და უბი-
 წითა კაცთა და შეაბრტგნა კაცნი უგუნუთნი და უცემნი, თათა უა-
 გელთა ადგილთა ზუუედდენ და მანსრვიდენ შათ და თამეთუ ენება

მას გულის იდგინა, თათამცა ყოველათვე აჯარა და ასწევდა სქემად მონაზონებისაჲ. და ანა უწყოდა ესე ღვთისა მბრძოლმან მან, ვითათმედ ესე სქემად იოვანე ნათლისმცემელისაჲ ანს, და თომელი მისა მტრთ ანს, მტრთ ანს იგი იოვანე ნათლისმცემელისაჲ. და კეთილ ანს, თათა მოვაჯსენათ სქემე რამე ზინჯელ ყოფილი, შესატყუებელი ყოფნობდასა მყოფისა. თამეთუ იყო თდესმე ერთი ვინმე მათთ მოავანთ, თომელ ანს ზატრეაქი წმიდა ქალაქსა ზედა ილთსუსალიმს, თომელმან შეიბეთა მონაზონი ვინმე ცოდვასა შინა, და ენება ტანჯვად მისი და განქიქება მისი ყოველთა წინაშე, თათამცა მოაყენა მას ყოველნი იგი ქალაქი. მაშინ ეკედრნეს მისივს მთავალნი მეგობარნი მისნი, თათა ანა განაცხადეს სქემს მონაზონისაჲ მის, ხალხ მან ვედრებინა მათისათვის ანა ყუთ მას, თომელი ეგულეზოდა მისივს. ანამედ განსმარყო მას სქემად იგი მონაზონებისაჲ და განუტყვა იგი და მოიღო სქემად იგი და კუნკული და შემცხა ღონსა და ყბრძანა, თათა მოაყენონ მას ყოველი იგი ქალაქი ილთსუსალიმში. მაშინ განრისხნა ამისივს ფრად საყუარელი მეგობარნი ქრისტესი იოანე ნათლისმცემელი და მუნწყესვე გამაყენსა ზატრეარქსა და ზმთეა მას: კაცსა ვედრებოთა კაცთათა ზატრეაქი, ხალხ სქემად ჩემი შეუთარსეაჲ და განქიქე: ამისივს მოსაყულ შენდა ვან დღესა მას და ადგილსა სამშჯავთოსა ქრისტესსა. მაშინ შემწყუნდა ზატრეაქი და უნდა დაჯდომება წმიდისა იოვანე ნათლისმცემელისაჲ, მაშინ აღყმწნა მას ტამართ ფრად შეუნიერთი საკვირველად და შეამკო იგი ყოველითა შემკობითა და ეკედრნა შენდობისათვის შეცოდებისა მისისათვის. მაშინ ანა მიწხედნა მას წმიდამან იოვანე ნათლისმცემელმან, ანამედ ზმთეა მას: იმწმწყუნ ჩემი, ვ ზატრეაქი, თამეთუ ანა ანს შენდა შენდაზა, ვიდრემდის დავდგეო ჩუენ სამყელსა წინაშე ქრისტესსა მართლ მსაყულითსა. ამის სქემისა ანგელისათა მობამავისა მეფემან მან გულის იდგინა განქორვებად და წინააღმართ მონაზონმან ანა მიუძყო: დაღათუ მართედ ჟამ მიუძყო გამოსაცდელად მოღუაწეთა და მსახუროთა და გამარინებად თმყოლით. აწ კუალად ვიქცეოთ ზინჯელითა მათი თმყოლითა. დაღათუ ესე წინა სათქმელისა თვის ვითყოთ და დაუტყვეოთ იგი, თომელისათვის ვიტყუადეოთ. მაშინ მტრმან სიმართლისამან და მბრძოლმან მოღუაწეთამან ვეწთ თავს იდვა განტება იგი ყბარეა წმიდა-

თაჲ შაი მამთაჲ, უფროსლთა ესე ვითარსა ადგილსა, ვითარ ზირველ
 ვსოქყო და მარწრაფლ იყუ, თათაძეა გიორგი მთავრისა მიერ გა-
 ნიყუანნა იგინი ამის ცხარეობისაგან. რამეოყ დალაოყ მარწურებან
 მან სიძყოლითა მათითა განიყუანნა იგინი მარნსტრითი მათით, არა
 ხალთა იოყ და თაჲ აკოთ სიწმინდესა და მარყოწეხას მათისა, არამედ
 უფროსს განაძლიერნა და აღჭყურნა თავთა თვსითა ზედა მტერნი
 თვსნი და იგი უფროსს მარყოღყოღა და იძლია მათ მიერ და სირ-
 ცხვილი დამიჭვიდნა. რამეოყ არწმუნა გიორგი მთავრისა და ყო-
 ველითა ბერძენთა, თომელინი იყუნეს სანყრობილესა მას შინა და იყო
 მყნ სიმარჯულს ფრიადი მკედათთაჲ და ერთისა კაცთაჲ, თათაძეა მარ-
 კლნეს წმინდანი მამანი, რამეოყ ყოველინივე იყუნეს სნეულ სენითა
 ყხატარებისათა და მარვალი ჟამი აქუნდა ამას სარყოთსა შინა. და
 ესწავა სანყელი უმძგვაროთა და წინა აღდგოთაჲ ღვთის მსახურე-
 ბისაჲ და აღელესნეს ენანი მათი ზედა გულის წყრობით და რისხვიით
 და ვითარცა კერძო მსახურთა ზხედვიდეს თავყუანის სარემელსა ხატ-
 სა მკსნელისასა და წმინდათა მისთასა და მიერთიგან განკმხადნეს
 ბოროტის ყოფად მარათა მათ ქრისტესითა განზრახვიითა გიორგი
 მთავრისათა. რამეოყ ვითარცა ყხყესსა ზხედვიდეს მას იგინი, თა-
 თაძეა მარწვიდნეს მამანი, ვითარცა ვოქყო, არამედ თომელი მარ-
 თის სცავს მსახურთა თვსითა, არა მიუტყუნა იგინი ჟამსა მას ბო-
 როტის ყოფად მათ ზედა, რამეოყ იყო სანყრობილესა მას შინა
 მათი მართის ჭანბყო ერთი სარკინოზი, თომელიმან იცოდა ბერძელ
 მკრყოყელთაჲ ვითარცა ესმა ზრახვა ესე ბოროტის ყოფისა თვს
 მარნოზრახთაჲსა, აყწყა სარქმლ ესე მარყოთსთა თვსითა სარკინოზთა,
 რამეოყ იყუნეს მყნ მანა მევვენბულ კარნი და მერთხილნი და ერთი
 ფრიადი სარკინოზთაჲ და ვითარცა ესმა ესე ჭანბყისა მისგან, და-
 ყკვირდა მათ კადნიერებოთა იგი და უფურყრობოთა მათი. და მარყოყს
 ჭანბყესა მას, თათაჲ უმზინდეს მათ და დეს ენებოთ ბოროტის ზრახ-
 ხყოთა მათი აღსყოლობად მამათა თვს, აყწყას მათ. და ყო ვერსით
 ჭანბყებან მან. და ვითარცა იხილნა იგინი მემხადებად მარყოვად
 მამათა თვს თვსთაგან ტალავართა მათ შინა, კმა ყყო კმითა მარ-
 ლითა ჭანბყებან მან და აყწყა მარყოთსთა თვსითა: და იგინი მწრაფლ
 მარწინეს მათ ზედა და მათ თანა იყუნეს მრავალნი ქრისტეანენიცა
 ასურსტანელნი და ფრანგურნი და კყოთიხებითა და ქვებითა და

სხვია საჭყურველითა და განაზინნეს წმიდანი იგი ხელოვან მათთა. მაშინ გამოჩნდეს საზკინაზნი უცხანი საწმყუნაუბითა უმჯერბეს მათსა, ოცმელნი ჰგანებდეს თავთა მათთა ქრისტიანედ და შატრაქსცეს სქეძასა მონაზანებისასა, უფთხს მათსა, ოცმელნი საგანებელ აუვნეს მალაყაწედ. თაპიოუ უწყის ბოშატმან ზათი სიწმადისაჲ და უნდა საზკინაზთა მათ ბოშატის ყოფაჲ ბუშტყნთაჲ მათ უკყოითთაჲ. ოჯყოითუშტა ანა მესამუთბილეთი მთავართი იგი ანა აუთ ქრისტიანს' და სახიგთ და მრავლითა ვედრებითა და აღოქუშითა დააწყნართა შოფთი იგი მათ ზედა აღმთყლი. ხოლო აუთ ვინმე მახუცებულთი ფთად მოწმყუნე და ღვთის მთეგანს' ქალაქსა მას შინა. ესე ჰმსახურებდა წმიდათა მათ მაშათა სამუთბილეთსა მას შინა და განუსვენებდა მათ ყოვლითა მწწათეებითა. მაშინ ვითარცა იხილნა იგინი შოფთსა მას შინა და მწყუნებდასა შინა, ოცმელი შექმთხვევდა მათ დღითი დღედ, უხატოთა მათგან გინებდა და შეუთაცხებდა და სიქადული ყოველსა ჟაშსა, მთვიდა მესამუთბილეთი მთავრისა მის მწავლითა ქრთაპითა და ვედრებითა აწმყუნა, თათა მინსხნენ მონაზანნი იგი, და ოცმელსა ჟაშსა სოხავენენ, მიიყვანნეს მის წინაშე და უკყოით ესე ანა უახ, თავი მთეგგითახ. მაშინ წაწიყვანნა იგინი საყოფლად თვსა და განუსაკყოთა მათ სახლი თვსაგან და შეიყვანნა იგინი მას შინა, თათა მთიდალთა მათ ღვთის მსახურებდა, უშიდა და უმთოთველდა ლოცვისა თვს და ვედრებისა ჩუყულებისაებთ და წინა უყოფდა მათ ყოველსა მსახურებისა და განსახუენებელსა გოტციელსა უხუებით და ევედრებდა, თათა ულოცოთ მას და ყოველითა ქრისტიანეთა და წმიდათა ეკლესიათა მშვიდაობით დაცვისათვს. და ვითარცა იყუნეს ამას შინა, მთკუდა მეფეს' იგი მათი ამართა მუშინ საზკინაზთაჲ და დავდა მს' მისი მისწილ, ოცმლისსახელი მისი მაწილ და ბიწველსა წელსა მეფობისა მისისსა მაწიგუთნეს მას სხუანი ხუთინი მონაზანნი, ოცმელნი წაწმთეკუყუნნეს კვშოლთი, საშინი მთიგანნი იყუნეს ამოთველთნი და ორნი სხუთი ადგილით. და ესენი ექუთოთთა ევენეს კვშოლს კახტანტინე მეფესა უხატასა და ვითარცა მიიყვანნეს იგინი ბაბილთანდა, ოცმელ აწს ბაღდადი, შეიყვანნეს იგინი სამუთბილედ, ოცმელი ზემა ვაქსენეთი და კუალად მთხუტაბულმან მან კეთილად მთავსენებულმან შატრაქსანმან თაჟაშს მიელა საკმართი ჰუთბილთა მათთვს, ჰოვნა იგინი

სამყრთბილესა მას შინა და ესენიცა შოისხნა შესამყრთბილესი შოიკ-
 თისა შისგან და წაბრეკანნა თვისა ვანად. და შეკრიბნა ესენი ერთად
 და ზითველნი შამანი და თირცხუ მათი იქმნა თვა. მაშინ იუვენეს ყო-
 ველნი იგი ლოცვასა შინა და ღვთის მსახურებასა ღამს და დღს
 და ყოველნი ქრისტიანენი, თამელნი იუვენეს მას ადგილსა ადიდებ-
 დეს და ზამდლობდეს ღმერთისა. და ბრწყინვიდა მათი შოთის შონა
 ღვთისაჲ წმიდაჲ თომანოზ, ვითარცა შხს ტანმნათილუბელი შონის
 ვანსკულავითა სიმდაბლით, ზამახურებდა მათი ყოველითა და ესრესი
 აღასრულებდა ბრძანებასა მკნელისასა, თამელ იგი თქუა წმიდასა
 შინა სხანაებასა: ვითარმედ თამელსა ენებას თქუენ შონის დიდ
 ყოფაჲ, იუას იგი თქუენდა მსახურ, არამედ კუალადცა შომელს
 იგი ღვთის მსახურთა და თავი იგი ბოთრტისა ვეშამისაჲ შეესურ-
 ვა მათი და ვერ თავს იდგა ხილვად სათნოვებათა შის შართლისათა
 და ქცევას შისსა სულთითად უბრწევებით და კუალად შეიჭყუთა ბრ-
 ძელად შისა შიმართი და ყოთხათა მას მოხრებელი მეთოს, არამედ
 ყუფთოს შთავარდა იგი მოხრებლისა მას, თამელიცა ქმნა. ხლოთ
 წმიდაჲ იგი გვრგვნიითა შართალითაჲთა უბრწევითა და ყხრწნელითა
 ყუნებელად შისა გვრგვნიასა ყო და სანებელ სოცანებელი იგი
 შისგან თონიერ ნებისა შისისა სატკებელი ყუო. ამან შეშხადა შის
 თვის მეთოს იუდა შინა განმცემელი, ვითარცა ზითველი იგი იუდა
 შარხავთისა ჩვენისათვის, თამელი იგი შეთარცხლი იუო მარციყოლითა
 თანა. ეგრესივე ამან ქრისტესს მსახურსა განუშხადა წარსაწყმედელი,
 თამელითა ზოგა მან ერთი საწყალთბელი ვინმე, თამელსა ემას ხატი
 შონახონთაჲ, სახელითა იაკობ: ამან განებისა შისისაგან განაძო
 შინა ქრისტესსა, თამელიცა ყუყუნაჲსკნელ საქმითა აღასრულა, თა-
 მელითა უბადრყოფი ესე შემდგომად დღითა თათლენითა განდგა სარწმუ-
 ნოვებისაგან და იქმნა იგი ქრისტესს ყუათის მეთოფლი: ამას საშ-
 გვის საწყალთბელსა ენება წარჩინებულ ყოფაჲ წინაშე ამითა მუშ-
 ნისა. თამელითა იუო იგი ხილვითა ღმერთი შემასალი და საქმითა ეშ-
 მაკ შოსილ და შათადის შევიდოდა იგი წინაშე წმიდისა თომანო-
 ზისსა, ვითარცა შარწმუნს და ღვთის მსახურთი. ამას ეშმაკისა მთ-
 წაფესა ესმინა კარისა ვისთხსმე ემწელითა, თამელითაჲ სახელი თა-
 მანოზ ეწოდა, ვითარმედ შესრულ იუო იგი საბრძენითად და გა-
 მასრულ იუო და ეგრანა ყუყუნუთსა მას და უბადრყოფა, ვითარმედ

ესე თომანოზ იგი არს. მაშინ განეკზადა იგი, ვითარცა ჯოქიყო, თა-
 თაშცა წარჩინებულ იყო წინაშე ამითა მუშნისა და ღონე იმია და
 შევიდა იგი წინაშე ამისა და თაქა ერთგულუბითი თქვა მას: დაგი-
 ცევირ ღმერთობან, ამითა მუშნი, თქვენსა საბრძანებელსა შინა არს კა-
 ცი აქმაგი, თომელი შესრულ არს საბრძანებოად და გაძალთულ არს
 და იგი აწარბებს ბრძანებოა ამბავსა საიდუმლოთა შინისასა და არს
 იგი ნათესავითი ემელწელი, სახელითა თომანოზ. ხალა იყო მესა-
 მსწელი მაშდის მეფობისასა და ვითარცა ესმა ესე ამითა მუშნისა,
 იწმუნა შესმენად წმადისა თომანოზისთვის. ვინათგან იყო შე-
 მასმენელი იგი კაცი ქმისტრანე და მონაზონი და მუწ ქუესსეე მი-
 ავლინა თბბა ამითისა და უბრძანა მოყვანება შესმენილისად მის.
 მაშინ მიავლინა ამითმან და მოიყვანნა მონაზონნი იგი რიცხვით
 რვანი და შვითხვიდა მათი თითოეულად სახელებსა და მიადგენ და
 თვსატან უყვანა მსგენელ ფოგელითასა მოიყვანეს წმიდა თომანოზ, და
 ვითარცა აწწა მათი სახელი თვისი, მუწქუესსეე შეაყენეს იგი სახუთ-
 ბილესა სხუასა, და სხუანი იგი მაშანი მიაქინეს მუწვე, სადა იგი
 იგოფოადეს. და მახუცებულმან მან ზატოთანმან გულის მადგი-
 ნედ გაძალიწულია ადგილი იგი თომანოზისი და მადგინა იგი
 მისა და ზოგა იგი, შებრძნოლებული მშიშითა ბრძნოლითა და ფრ-
 ად შეწყხნა იგი, და ღონეასა დაწვედთა თადი თვისი. და დღესა მუ-
 საშესა მოყვანა წმიდა იგი მაშდის ამითა მუშნისა და ბრძანა
 მოყვანება მისი, და ვითარცა წარადგინეს იგი წინაშე მისსა, მაშინ
 ჭვითსა მან, უყუყოთუ ჭეშმანთი არს, ვითარცა იგი ეწწა მისთვის.
 მოიგო მას წმიდამან თომანოზ და ჭრქვა: მე კაცი ბრძმენი ვართ და
 ანადღეს მკვდრ ვუფოვი ვართ ემეწეს შინა და არცა ასურთატანი
 მიხილავს თვნიერ თდეს ტყუედ მოგმეწინადი ქუეყანითი ჩემითი. ხა-
 ლა ვითარ ესე თქუენ იტყვი, აქმაგი ანადღეს ფოფილი ვართ მე. მა-
 შინ ამოყლებდა მას ამითა მუშნი იგი, თათა შეიწამოს, და უბრძანა
 ერთიკაცთა, თათა განმარტონ იგი და განიზუთან გუემად, და კუა-
 ლად ბრძანა მოყვანება შემასმენელისა მისისა იაკობისი, თათაწი-
 ნაშე ზირსა მისსა ამხილავს მას, თომლისათვის შემასმენდა. და ვითარ-
 ცა შეიყვანეს იგი წინაშე ამითა მუშნისა და იხილა, თამყოთუ განე-
 უნა ნეტანი გუემად მტარვალთა მათი და სატარვკელნი მამადადულ
 იყვნეს წინაშე მისსა, შეიზუთა იგი შიმშან და მწწალამან და განც-

ვბზნებულნი დამთო იგი უტყუად, თამყოყ ვჳს შჳყძლო სიტყუად. მამინ ვითარცა იხილა აძითა მჳმზმან, თამყოყ ექცა ჟჳთი ზირისა მისისაჲ, გულის ხმა ეა, თამყოყ ცრჳ დანწაშა წმადასა მას, მიუგო და ჰმქუა მას: ე მტჳთა ღვთისაჲ და მტჳთა აძით მჳმზნისაჲ, ვითარს იკადრჳ ტყუვილი წინამჳ ჩჳმსა და შჳასმინჳ კაცია მართალი უმინჳნა? მიუგო უგჳნჳთმან მან და ჰმქუა: დაცრჳკინ ღმჳთომან აძითა მჳმნი, მჳ ცდჳს ესჳ მჳსმა, უნმა ვიუკ და ვჳს ვიცა ჰჳშმა-თიტო, უგჳუჳთჳ ესჳ იგი თაძანაჲ ანს, თაძლისათჳს მჳსმინა. მამინ ცნა ჰჳშმათიტად აძითა მჳმზმან მან და მჳინახეოა, ვითარსჳდ წმადჲ იგი მართალი იყო, და ბზმანა ვარჳ ვანმჳჲჲ შჳმასმენჳლისაჲ მის შჳყთარხებთი და თაძანახისი საჳყთარბილჳსა შჳეკანჳბაჲ, ვიდრჳდის კჳრად გამორიწჳლილჳს იგი მისიჳს. და შჳმდგამად მჳრთჳდთა დღჳთა ენება აძითა მჳმზნსა, თათა მარჯდჳს იწმჳსალიმად, და ილარჳს და მორხილჳს ჳყთარსტანი, და ვამარჯდა მიჳს ბაღდადთი და მორიწა ადგილსა, თაძჳლსა ჰმქუან ბანადინა, მჳთარსმტჳსი მირიარნსა, და იყო მჳნ კასრჳბი საჳდლოჳლები, ვითარცა მიიწია ადგილსა მას, მარჳსენა თაძანჳს, და ბზმანა მარჳენებაჲ მისი, თათა ვამარჯიოხჳს მისიჳს მჳარსჳდ. და ვამარჯჳნჳს მჳკადართა მათი მარჯლინებულთა საჳყთარბილთი, დამჳყთჳს თაჳსა მისსა და შჳკრჳს იგი საბლითა და ესრჳთი მარჯჳნჳს გზასა ყოჳჳლსა ზირდაბჳსვილი და წარჳდგინჳს იგი აძითა მჳმზნსა. მიწხედა მას თჳრალითა მარჯდინებულთა და სიტყჳთა სიქადჳლისაჲთა აძიჳლჳბდა წმადასა მას, თათა აღიარჳს, უგჳთჳთჳ ანს იგი აჳშაგო. მიუგო მანამან ქრისტჳსმან და ჰმქუა მას: მჳ ზირჳკლად ვარჳჳ, ვითარსჳდ ბჳსმენი ვარ და აჳშაგო არა ცდჳს ყოჳრჳ ვარ. მიუგო აძითა მჳმზმან მან და ჰმქუა: სტყუვი, ე მტჳთა ღვთისაჲ და მტჳთა სარკინაჲთაჲ და შინა ვანმჳრჳჳლო მჳფარბისა აძის ჩჳენისაჲ. მჳ კანნი მქარან, თაძჳლთა შჳგწამან მენ, ვითარსჳდ მსტჳრთი ხარ, ასჳრასტანელი. მიუგო წმადმან მან კადნიჳრბთი, ვანებთა მტჳიცითა დამჳქუა: უგჳუჳთჳ ყოჳელი სამჳყჳთაჲ მენი შჳწმბო, ერთიეა მათი ვანი ვჳს შჳმლჳბჳლ ანს მხილჳბად ჩჳმდა აძას, და უგჳუჳთჳ ვინმჳ თჳჳს ტყუვილი, მტჳთი ანს იგი ჰჳშმბარტჳბისა. მამინ ვანრისხნა აძითა მჳმნი იგი და ვანრისხნებულთა აღიძთა კადნიჳრბისა მისისა თჳს. და აღხლდნა საჳდლომისაგან თჳსისა, ვითარცა მჳეცა, თათა

შიანთქას კრავი იგი ქრისტესნი და შეიბურთ იგი ორითავე კელითა
 ოჯსითა და გაარდაზნა სამხელური იგი ზალკვარტნი მისნი, ვიდრე
 სარტულადმდე. მაშინ შეიბურთ წმიდამან კელი მისი და ჰრქვა: გე-
 ვედრები შენ და გაფურცებ სახელსა ღვთისა შენისასა, ომელსა შენ
 ჰმსახურებ, რად გენებას უფადად ჩემთა, მწრაფლ ჰყავ. რამეთუ ქაქს
 შე საბურთბილესა მას შინა, დღითგან მამისა შენისაჲთა დღეთა შენ-
 თა ცხრად წელი. მიუგო მას ამირამუმბან და ჰრქვა: არა ვითარ
 შენ გენებას, ზ უსჯელაგო, ეგონო გეუას შენ, აწ უფლისა ზირვე-
 ლად წარგიუვანა შენ ჰურთასტანად და მუნ წარმოვადგინე წინაშე
 შენსა მამხილებლური შენნი, ომელთა გარცხვინ, და მაშინდა
 ვითარცა მტუყვარი და მხაკყარი მეთობისა ჩემისაჲთა მოგაკუდინო
 შენ. მაშინ უბრძანა რაბია ამირასა, რათა წარგიუვანო იგი ასურთს-
 ტანად. ხალა მან მისცა იგი მკედართა რაბიათა განკრძალულად მამ-
 ყვანეს იგი მათთანა. და ვითარცა მიიწია ამირა მუმნი რაბად, რა-
 მელანს ქალაქი ვიზონისაჲ, ომელი დღემუნა მამასა მისსა მახლადგე-
 ლად მას. ხალა წმიდაჲ ომანოზ ვინაჲთგან არა იყო საბურთ-
 ბილესა მას შინა, რამქართსა მას შორის ჰრვიდეს ერთსა კანნი იგი,
 მაშინ დგან იგი დაუგდომელად დღით და ღამით ლოცვასა შინა
 ოჯსსა და მადლობასა ღვთისა შესწინაჲნ და ეკედრებინ, რათა ა-
 ღვსთულნენ ჟამნი მისნი ნებისაებრ მისისა. და მათ დღეთა შინა
 გამოიუვანეს საბურთბითი კანნი ვინმე წარტუყურული და ვითარცა
 შეიუვანის იგინი წინაშე ამირა მუმნისა, შიშისაგან სატანგველისა
 და საკუდილისა უკარ ყვეს საწულოთბელითა მათ ცხვრებდა ჰქმ-
 მართი და დაუტყვეს ქრისტეანობაჲ და შეეძინეს სარწმურებებსა
 სარკინოზთასა. და ვითარცა იხილეს საწულოთბელითა მათ მიქცეულ-
 თა წმიდაჲ ომანოზ ლოცვასა შინა ქრისტეს ღვთისა მიმართ
 ლობობით იქმნეს და შეიბურთ იგინი სინანულმან. იყო მათ დღეთა
 შინა კრთავისა ღამე და განათია იგი წმიდამან ომანოზ დაუკ-
 დომელად და უძილად ლოცვასა შინა გალობითა ღვთისა მიმართ,
 ხალა იყვნეს ბურთბენი იგი მიქცეულნი მოხლოთბელად მისა მდგო-
 მარენი ჰხედვიდეს მას და ჰნატრადეს და იავითა ოჯსითა ეგლოცვიდეს
 ვინაჲთგან განცვრეს კეთილთა მათგან საუყურეთა და განცვრეს
 ცხვრებდა იგი წარუყვალი მცითისა ამის ჟამისა წარმავალისაჲ და
 ვითარცა განიენა, მკვიდეს მისა ტირილითა და აღუკარებდეს ცოდ-

ვაიო მათიო და ჰკითხვიდეს, თუ რა გეცნო არს მათი უთავად და უარ. მაშინ აბრალო მათ წმიდად მან სიჩუქნი იგი გარეუბისა მათისა' და გარვრდომად იგი ზვეტმართიტებისაგან სარწმუნოებებისა, ხალხი შექმდგომად მისსა აღიყოფიყო მათი და განაპტკიცნა და ასწავა მათი, 'თომელი გეცნო არს უთავად მათი უმგვარბსნი სულთა მათიად და ჰმტკვა: აჯუყუთიუ ჰსცეთიოი სიღმბესა უღმთოაგებინასა შიასთხიენიოი თავნი თვისნი და ესე სარწმუნოთად ცხადვრება და განხსწნადი აღიჩინეთი ნაცვალად წათყუალისა მის, არამედ შიამტეცითი ღვთისა ცხადვრებისა და შეინანეთი თომელი ესე ჰქმენიო: და ცხადდენ სულნი თქვენნი, თამეიოთი იგი სახიელთ არს და კაცთმთაყუათრს შეგირწვალნეს თქვენ, და ესე იგი აღიარეთი კადნიერთად, თამეიოთი არა ჰნებაეს სიკუდილიო ცხადვრებისა, არამედ მოქცევად და სინანულიო. ამას და ესე ვითარსა ასწავებდა სანატრელი იგი კაცთა მათი შეცთობილიო. მაშინ მიწესედეს შცველიო მათი, ტირთადეს რა იგინი ფერთათი თინა წმიდისა თომარაზისთა. მაშინ აუწუგეს საქმეს ესე ამითასა. ხალხი მან მოუწოდა წმიდასა მას და ჰმტკვა: ვ- მტერთა ღვთისთა და მტერთა მკველეთი მისთა, არა კმა გუყუა, რა იგი ჰყავ ზაკუყვად ამითამუშისა 'ხედა და არტყულებ, არამედ არ მთწმუნეთი ამითი კაცთა სატკინარსთა არწმუნებ ქრისტესანე უთავად. მიუგოა წმიდად მან თომარაზ და ჰმტკვა: მე ვითარცა ესე მხედვითი შეგთყო და შებარტკილებული ვარ და კრებული ვარს კაცთა მცავს მე და ვერცა შექმლებული ვარ მისლავად კისსმე. აჯუყუთიუ ვინმე ჩემდა მოვიდეს და მკათხას სასაყებისა ჩემისაიუს, მარწათვლ ვარ მე უმგვარბსსა წყევად მისა თინიეთ უთავრისა შიშისა და შებარწმუნებისა, თომელი მისსა უმგვარბსს იყავს და სულიოა ცხადვრება. მაშინ ვითარცა ესე ესე, განთისხნა ამითად იგი და აღიტყინა გულის წყრთამითა, ვითარცა ცეცხლიოა და მუის უბთმანა განმუთობად მისი რთისთა მიერ მტარვალთა და ცეცხად მისი მარღვთიო ზრთხისთადთა კველიოა უწყვალად თხუთმტოთა მიერ ეთის კაცთა ცვალეობით. თამეიოთი თითოეული მათი მინამთხუყვად ხუთისა რდენ და ეცვალეობდა მოუყასი, თათა ძლიერად ჰტყუებდენ და შეგვარებდენ ტკივლნი მისნი. ხალხი ვითარცა არწევს გუყვად წმიდასა მას, ჰმტკვა: უთავლოა, შემიწვალე მე! სამ გზის შეცვალა ლაცვად თვისი და ღაღადებდა: ქრისტეს შემიწვი მე და სხუას არა მიუგებდა, მაშინ ვარტენი მისნი და მარცვადეს ქვეყანად სიმ-

ბაგონისა მისგან ცემისა და სისხლითა აღივსა ადგილი იგი და იქმნა იგი ვითარცა შკუდათი და დაეცა ქვეყნისა. ხალხი ამითა იგი სავსელა იყო გულის წყურბლითა. მაშინ აღდგა და შევიდა იგი ამითა მუშნისა და შეასმინა წმიდა იგი და ჰქმნა: უკეთესი იგი მტრის და წინააღმდეგუმი შეფობისა შენისა, თომანოზ, ანა დასახსნების უკუბრუნებად გულისად უმკურნალებად გულისა მარტყულითა მარტყულითა და იწინაგის განმარტყობად შათი მსახურებისგან ჩუენისა და მარტყეს ქონისტყანდვე, და ესე წამეს ჩემ წინაშე კაცთა დასტყოსთა და ამისთვის შემშურდა შუთი შველისა ჩვენისა და ვსწავლელ იგი და ვეც მას ტავრანტიგითა ვკრისისებრ. მაშინ ბრძანა ამითა მუშნ მან, თათა წარმოადგინონ იგი წინაშე მისსა, და ვითარცა მარტყანეს წმიდა იგი, ჰქმნა მას: ვერლათა თავს ვიდებ, შენსა, ვ- თომანოზ, ერთი ხალხი და შთომილი ანს საცხავრებელად შენდა, თავსეითი და მემართლითა ბრძანებასა ჩემსა, უკეთესი თათ-ბრ-ბრითა სიკურდლითა მარტყულელ, აწ და მემართლითა მკ, თათესი მას ვაწყვე, თომელი უმკურნაბსნი ანს შენის და დაუტყვე ცოთმელად და ვეც შენი და შექმნიე შველისა ჩემსა და შილელ ჩემგან ნიჭი უბრძუ და შტრივი შილელადმელი. და უკეთესი უბრ მემქმნი კეთილის მარტყანისა და შენსა, შილელ შენ სატანველითა მტრისათა და გვემართა უწყალითა და უკანახსენელ შწართითა სიკურდლითა აღესტყლო შენ, ვითარცა წინააღმდეგობი მლიერებასა კელმწიფეთისა და ანა შემწყანებელი კეთილსა თავისა თვსსა უკუბრუნებით, აწ უკეთესი და მემართლითა, შეკცვალნე შეუბრძანებანი შენნი, თომელი ვეც ჩვენთანა უმკურნებით და გითომენიან და ტანვენი ვეც უწებებთნი. და აწვე უბრძანა მკურნალითა ჩემთა, თათა ვკრისისებრ აღვარან კუბნებისა შენისათვის, და მწინაგო განიკურნენ წყლითა მემართლითა ვეც კაცთა შენთანა და მეთა შინა განგათავისუფლო შენ ტრევილითა მართგან. ესე და უმარტყესნი ჰქმნა ამითა მუშნმან წმიდასა თომანოზს. მაშინ მიუცა წმიდა მარტყემან და ჰქმნა: ვიდებ აქამოდვე ვიყავ შენთანა, ვითარცა მსტყათი და აქამოვი ქვეყნისა შენისა და მისთვის მწყლითა და მართლითა საქადულითა მიითყუებდი მკ, და თათა მართის-მით ჩემსა დაადგინე, თომელი წამებდენ ჩემთვის. ხალხი აქ შენვე და მკურნელი იგი სიტყვა შენი ვამარტყისა შენისათვის ჩემდა, და მიიცვალე სხუად მიხეზად, თომელი უმართლს

და უბოროტესს მისსა აწს. აწ უკუყვი ნუ განაძნაგლებ სიტყვათა შერთა, არამედ ვითარცა იგი ზიწველად გვევლეთ და აწცა კვალად გვევლენები, მიწხედვე შენ ღმერთისა შენსა, ოცმელსა შენ ჰმსახურებ, ოცმელი გვეტყულების უფადად ჩემდა, მწონათლ ვაჟ ჩემ ზედა, თამბიყო მადლითა ღვთისათა მე ქრისტეანს ვიძიე და ქრისტეანს ვაწ და ქრისტეანედ მთავრადე, და ესე აწს ნება ჩემი, მაშინ აღყოფიყმითა მას ამითა მუშნი იგი უფველთა ამის სოფლისა კეთილთა მინიჭებდა მას უკუყვიყო დაემოწაილთ მას და უგაწყოს ქრისტეს, და კუალად უკუყოფ ესე აწა ყუას, მწონითა სიტანგველითა სიქადულითი ამინებდა მას. მაშინ ვითარცა გულის ხმა ყუა წმიდამან მან, თამბიყო ჩემი მისი მთახლერებულ აწს, მიუგუა და თქვა მას: განძიტვევე მე ღვეს და განვიზნახუა უმჯობესნი ჩემი, და ხვალისა ღვს მთავრებთ, ოცმელი გვეწ იყუას ჩემდა უფადად. მაშინ წგონებდა უმჯობესთა იგი, ვითარამედ აწწმუნა მას ნებისა მისისა აღსრულებად, და უბოძანა განუგანება მისი და წმქვა ცხვრებდა კეთილი და ტვბილი აღიწრიე უფრთას სიკუდილსა ბოროტსა და მწონესა, და უკუყოფ ჰყუა ნებად ჩვენი მოწუალე ვაწთი ჩვენი და მოწონათლ უფველსა სარტებელსა და განსასუენებელსა შენსა აღსრულებად, მსგავსად შეძლებისა ჩვენისა, და ესწწთი გაბოვიდა მიწწ წმიდად მოწამეს ქრისტესნი ოცმანცხ. ხალთა ესე ამისთჳს ყუა ნეტამან მან, თათა წაწყოდგინეს უფველნი ღვცვანა და ვედწებანი მისნი ქრისტესსა ღმერთისა ზიწველ მიცვალებისა მისისა ვაწრთა აბადგან უძლუთთა და დაჯნლითა. მაშინ დაადგა იგი ღამესა მას, ვიდრე განთიადამდე, დაუკვდომელად ვედწებასა შინა ღვთისა მიმართი. უფველთა ქრისტესწნეთათჳს და კეთილად განტებისა მათისათჳს და სულისა მისისა მშვიდობითი შეკვდრებისა თჳს, და თათა განაწინცხ იგი მშვიდობითი კვლითაგან უღმბოთთაქსამის და უსჯელთაქსა მძლავრისათა და სულისა მათიგან უკუყოფთთა, ოცმელნი აწთიან წაერთა შინა, და ესწწთი განათიეს ღამეს იგი ცრემლითი და სულისთქუითი. და ხვალისა ღვს, მიცხნესა უამსა მიაკლინა ამითამუშმან და მოიყვანა წმიდად იგი.

და კუალად იწყო მთავრად და ღიქნად მთავალთა კეთილთა აღთქუითთა, და კუალიდ სიქათიულისთა სიტანგველითაქო და სიკუდილისაქოთა. მიუგუა წმიდამან მოწამემან მან და წმქვა: თაქსა ცუდად წმუთებნი, მ ამითამუშმან, და ეძღესთი თაქსა შენსა, ვითარამცა

უმძასა მცირესა თანა იტყუადე მე, დაღათუმცა დაუთმე ბევრყოლია
 სატანჯველოთა და სიკუდილისა ქრისტესთვის, შევწინააღმდეგე იგინი სი-
 ხარულად და მხარულგებად სუთვილისა მისთვის, თამელია მამეს მისა
 მიმართ, ვითარ უკუე ერთისა ამას სიკუდილისა, თამელია ესე უმწვე-
 ლად ბუნებასა კაცობასა თანა აც და ვერ სადა ვინ სიმბავლითა მთ-
 ნაგებობათა და სამინულებითა კელმწიფებისათა დაიწინა მისგან
 თაგი იყსი. ხალა ზატევი ეგე და ნიჭი, თამელსა ეგე შენ მე აღ-
 მიოქამ და ყოველი დიდებდა მეფობისა შენისა, ვითარცა თივად
 ანს ჩემიანა განკმელი, და ვითარცა სიხმართი განკსნილი და აჩრ-
 დილი განქარვებული და ვერ შემკლებელ ხარ შენ ამით დაჯგერებად
 ჩემდა უვარის ყოფად დაშადებელისა ჩემსა. და ღმერთისა იესუ ქრის-
 ტესსა და მამასა მისა გამაყოქუმელსა და სულსა წმიდასა მისსა
 მიუწდამელსა, სამებასა წმიდასა სწართსა ბუნებითა და თავეყანის
 ცემად ეშმაკთა, თამელია თქვენ წმინსუთები, აწ უკუე უკვ, თამელია
 გნებასა და ნუ ცუდად შთამასა შეამთხუეე თაკსა შენსა ამისთვის.
 ამისა შემდგომად მძლავრმან მან უკეთითმან მთავალი ჟამი დაუ-
 კედრებასა მისსა. თდექსე ქადებითა და აღოქუმითა კეთილითა, და
 თდექსე შინებითა სატანჯველოთა, და თდექსე წახდინ მამო-
 ბით, და თდექსე უწოდინ უღმრთოეებით. კუალად აღოქუმითა თა-
 თადა ყოველისა საკელმწიფოსა მისსა განაჩინა იგი, ხალა მან
 სიტყვად არღათა მიუგე უღმრთოსა მას. მაშინ ვითარცა იხილა,
 თამეოთე იყე იგი ვითარცა კლდე თეცხელი განუხეოქელი, გული
 მისი აღივსე გულის წუთობითა უფთოს ხალა ამისთვის, თამეოთე
 არღათა მიუგე მას მასუხი სიტყვსა მისისა. მაშინ უბრძანა, თათა
 მოიღონ ტუავი შეკეთული და დაჭინონ იგი მისსა და უბრძანა
 მეტმლეხსა, თათა აშინებდეს კრძლითა მით, ვიდრემდის სიტყვა მიუ-
 გოს მას. ხალა წმიდამან მან დაისხნა კელნი უკეთობით თავით
 თვისით და მოიქეა აღმოსავლით და წათუბურა ქედი თვისი მახვლსა,
 და გარებითა თვისითა ილაცხვიდა. ღვთისა მიმართ. ხალა მძლავ-
 რსა ანცა ერთი სიტყვად ინება მიცემად ვიდრემდის, და უკვრდა ა-
 შინა მიუხნსა და ყოველითა შეინავეთა მისთა კადნიერება იგი: სი-
 კუდილისა ზედა წმიდასა მის, მაშინ უბრძანა წათკუეითა თავისა
 მისისა: ხალა მეტმლექმან მან საცა და წამკუეითა წმიდა იგი
 თაგი მისი. მაშინ ბრძანა უმჯელომან მან, თათა შთაუბრენ კარც-

მისნი თავითიურთი მდინათესა ამას, თამელი იურ მახლადკლად მათსა, თამელი არს ეფრათი დიდი. მაშინ გამარცხადნა ღმერთიძან, საკვირველით მარქმედმან სასწაული უხესთაისი და არიუნა ყოველითა სიყვანთული იგი, თამელი მთავრად მისა მიმართი და აღიდა იგი, ვითარცა წყითლი არს. ცხარველ ვარს მუ, იტყვის უფალი: რამეთუ მადიდებელინი ჩემნი ვადიდნენ, ხალხა წყალთა მათი ვითარცა შეიწინათნეს ვარსნი იგი წმიდისანი, არა დანათენეს იგინი სიღობესა მას შინა, არამედ აიხუნეს იგინი ზედა ზუთვსა მათსა და მარვიდა წმიდა იგი თავი მისი და შეეკრთა და შეეკრწა თვისსავე მას გარდასაკნელსა და ეგობსთი ეტრთთა წყალთა მათი ზსწ და მიაქენდა მას უამსა, თამელინი დახობდეს ქრისტიანეთაგანნი, ვითარცა იხილეს სასწაული იგი ვარჯილი, წაწიყვანეს მათი თანა მთავარნი მართლმყენნი ქრისტიანენი, თამელინი დაეპოხვნეს, ვიდრე მდის მიწინნეს თაკად ქალაქსა მას მკელსა და მუნ გამარჯეს გუამი წმიდისა მარწამისა თამანაზისი. ეგობსთივე გუბულად თავითიურთი უბიწათი წყლისა მისგან, და მიიღეს იგი წმიდად კათოლიკეს ეკლესიად და შეკრთა მუნ ყოველი იგი კრებული მართლი მადიდებელითაჲ, და ეკეს ღამის თეკაჲ მის ზედა. და ხვალისა დღეს ეკლესიასა მას შინა დადვეს წმიდა იგი გუამი საფლავსა წმიდათასა, თამელინი იყუნეს მუნ და აღასრულეს მსხუფრთლი იგი საიდუმლო და აღადგებდეს ქრისტესა ღმერთისა და თანა წაწილეს სიწმიადს და მადლი ნეტარისაჲ. მის ეკლავად, თამელი მარენიწა ღვთისა მიერ ქალაქსა მათსა ახალი ესე მარწამს განთქმული და დიდებული. აღესრულა წამება წმიდისა მარწამისა თამანაზისი მირველსა დღესა თითიყესა მათსა, დღესა არსმადათსა, უამსა მერხნესა: სადიდებულად მამისა და მისა და წმიდისა სულითა აწდა მათადის დაუყურნითი უყურნისაჲჲ აძსწ.

ჩვესა აპრილსა ოცდსრულეობა ჩისა საჭა- კისი უარყოვესა, მისა დიდისა ნერსესი, ოცი იყუა მეექვსე ნათესავი ჩისა ურიგოლისი.

თუ ვაღ წესისაებთ მამათსა ქრთწინიბულ იყუა წესიერებით და
აწა ესეა მას წყლი ოცი დღი, ვაღ ეწითი ხ ახალი, ოცისა ოცსა მწყუ-
ხანე იყუა, ნუ უკვე ცოდვითა ჩითა ჩემბლითა ასწედა ოცელი მამათა
ჩემითა. თუ შეკრძალა ოცი ოცისა მოღვაწესა მას ქესს ეთადან ღელვითა
ამის სოფლისათა და მოეცალა ღოცებად, თლსა იგი უკანდეს მისთა
სამოცდა აინიძეწათენი და იქცეადა უდაბნეასა ანგლოა ხებთივი-
თა ცხრებითა. და ამის ვაღ ემისკომეს თა იქმნა, განაკუბდა წესი-
ერებით ვა მამანი ოცისა, თუ მთავარნი წითა ემისკომესთადანნი და
ღითსითა მღდელთადანნი აწა განეწმობდეს და უწყვედელისა მოძ-
ღვრებისა და სწავლის მისისგან. თუ ვა წყაბთა აღმოსცენდა სიბრ-
ძნითა და სულითა ჩისათა, თუ დაშვედებულ იყუა მისთა, ესე
მინა კეთილსა სიბრძნესა და დღესა ეწითსა ვადა თაე იგი წასა კეთი-
ლივე ეკელისათა მახლობელად წესსა ხაჯსისა და ეჩვენა მას ხილვა იგი
განსაკვირებელი და გაშოცხდა მას ანგოაზი ოცისა და ოქვა: ვაღ შენდა
მოკვირანე ვა დანიელისა, კაცთა გულისხმოქმელთა, აწა შენ შესცო-
დეთ ვაღ შეცოდებთა ოცს ეწითსათა აღიღო ნათესავი ოცენი მათადან
და ნუგეშინის სეა ანგოაზმან. თუ მთავარ იყვენეს საინერებანი მისნი,
თუ ვეთ მიგითხრეთი წიგნითა ამით და კადნიერთად წაბდგის წე
მეფეთათა. თუ წათიუვანეს იგი სხაბსეთი და წე მეფისა უხეგლოა მას და
კრებულისა მას სხაბსითა დბულოათა უმძიმად იტეადა, თლსა ვეთ
მივიწიენით ცნობად სიღმეისა სიტყვითა მისათა. და განკვირდა მეფე
იგი და ეწი სიმთავლე, თუ ვა თა აქვს შიში სიკვდილისა გულსა მასსა

ესრეთი დაწინააღმართულითა გარეებითა ზრთხავს სიბრძნესა და უბრძანა ვეცხლი მიცემაჲ მას ვა მამაკაცსა მხნესა და უშეშსა გარეებითა. ხ მან ანა მიიღო და რქვა: ვეცხლი ში შენთა იერ და წყალობა გაძა ითხავა მათის, თნი თისხვეულ ივენეს მისგან და ესრეთ წაბრძა იგზავნა, თ ნეტარსა მას ასული იგი თნი მიყდა ცალად ზამხანს მისსა მამკუენნითა უფლისა, თნი იყო სმადხეტი სომხითისა, და მან უშვნა ზამხანსსა სამი ძეჲ: **ჩ**ა უბრძან და **ჩ**ა ზუბიჲ და ნეტარნი ზამხანსსგან, თლოა მისა კაცმან მან **ჩ**ისამან სამკვიდრებელი თნი და სოფლები. თ მას ენა დეტეკვა საუღარნი თნი და იქცეოდა ნაწილსა იანთისა, თჟს იგი მთვიდეს მისა მთავარნი სომხითისანი და ევედრებოდეს მას, თამაჲ და დედა საუღარსავე თნი. ხ იგი ანა ვრძდა მათ, და იმყოლებითა აუწყა მათი ჩვენება იგი და დიდად მწყუხარე ივენეს მთავარნი იგი. და მისა მათ მტკელოად საუღარსა საკთალიკოსოსა **ჩ**ეტარნი **ჩ**ამტარ, თლსა ეწოდა **ჩ**ესრებ, და მას ანა ურდა განმართება მისგან. ხ კაცმან მან **ჩ**ისამან აუწყა მას და რქვა: წარვედ მამთათა და თჟს განვიდე მე ცხრებისა ამისგან განხვიდე შენა ცხრებისგან. და ამს შდ მართაწიწა ენი აღსრულებისა წის მის, აჰსნა უბრძანი იგი და ენი სამკვიდრებელი თნი მისა მათ და ნათესავსა მათსა სკნად. და მტკედა, თა მტკედა და იმართხნ მამდრებება იგი წის გრიგოლისი, თნი ასწავა და განუწყესა ენა სომხითისა **ჩ**ტებით. და აღიზურნა ხელნი თნი ზეცად მთი და ლოცვითი აღესრულა მშვიდობითი ქუანას ბატონკვანდისასა სოფელს, თლს ეწოდების ბლუთ, დაწყებასა მეართისა წლისა ეხდაგეთდ მეფისა, მისა ვრამის, მეფისა სმართისასა. ესე აღესრულა თვისა ნავარსართისასა, თლს ანს ანთილი 30, ენა მეართესა დღისასა, თ მასვე დღესა მასვე თვისასა შობილი იყო ნეტარნი იგი, თლსა და აღესრულა და აღახვენეს საწადლონი იგი ნაწილნი მისნი სიმთავრემან მდლოთა და აზნაურთამან და წართლეს ქუანად ტარტარისა ბუნსა თნი სამკვიდრებელსა საზემურთისა სოფელსა, თლსა უწოდინან ასტიმამი, და მურ აღუშენეს მას განსახვერებელი და ადგილი დააწყეს კანად განგებულებითა დიდითა და სიმთავრე მათთა მასშა, თლოა საზრდელი და სამხელეო საკსებითა აქნდა და დღესასწული სახსენებელისა მისისა დააწყეს, თლსა შემოკრბის სიმთავრე ეთისა შართილნი და მახლოებულნი და ნებსითი მათითი მთვიდინან აზნაურნი და სიმთავრე

მღვდლოცა სახსენებელსა ნეტარისასა და მთავალნი განიკუთნებულეს
 თითოეულსოგან სენთა მათთა მკაცრებითა მისითა და ყვრეთი წა-
 ვიდიან სახედ ოს საღიდებულად მამისა და ძისა და წმიდისა სუ-
 ლისა, ონსა ანს ღიდება ყუყუნითი ყუყუნისაშდე ან.

და აგვისტოსა ხუ ჩამება ჩ'ისა შუქმანივისა,
 ჩ'ისა ჟარღანის ასულისა, ონი იყო ასულის
 წ'ული წ'ისა საჯავისი. ოსე წ' შუქმანიკ იწმა
 ჟარღოს ქმრისაგან ოსისა, ონი იყო ანთიმა
 ტროსი და წინამძღვარი ჟარღოსა.

ჩანი და ნეტარნი ვინმე და ჰონი ნეტართა შ'ს და ზა მს-
 ტკეატნი ქუანისა სამხითისანი სამღვდლოაჟოა წესითა მიხეზნი
 განათლებისა ჩ'ნისანი, ოლნი შვილიყრებით სათნითა ც'სტებითა
 მიიწინეს ვე წ'ისა ხაჯავის'შდე, ონი იყო მე ღიდისა ნეტესკი, ძისა ა-
 თენაგენესი, ძისა ნეტარისა ოსიკისი, ძისა ღიდისა ოსითანესი, ძისა
 ჟარღალისი. ოსე ყლიათა სათნებითა მამათა ოსითა იყო და
 ლოცვითა ყფოცხლა წამბატებული, ონ ჰუკანდეს მისთა სხადიასნი
 სამეოცდა ათნი კაცნი მადჯაწენი და მმარსველნი მასილნი ხალყნიათა
 ყლოტე მასილ ყესამოთნი, ონი შ'დის მისთა იქცეოდეს და აღასთყოფ-
 ბდეს სამარადისას კანანსა, ვა ონი ჰყოფენ ყდაზნასა. და წ' სა-
 ჰაჟ წამბატებოდა მ'დის. ამის ონ დასთყოდა წ'ული შვილიყრება
 ნეტარისთა მათ მამათა მისთა. ამას ეთთი ხ' ასული ესვა, ოლსა
 ეწოდა საჰაჟ ანჟომ, ონი მიყეა ცოლად ჰამასანისდა მამკუყნითა ყფ-
 ლისა. ამისგან იშვა წ' ჟარღან, ხ' ვარღანისგან წ' შუქმანიკ, ონი
 მისცეს ცოლად ანთიმატროსსა, ქართველოა წინამძღვარსა, ონი მიში-
 თა კაცითა განათყო ნებსით ოსითი ასულისა ოსისათ'ს შეკვარდა
 მთვევებასა და აღიარა ზონა და მტანი შვეული, ოლსა ათა დაკემო-
 ჩილა წ' შუქმანიკ, ონ ამხილებენ მას და წინაყოფოდა ონა და სათ-
 ჩელსა სამართლისასა ბოროტის მოქმედით'ს, ხ' იგი ყფოცხლა
 აღევზნებოდა გულის წყომითა მხილებისა მისისათ'ს და ყსველ-
 ლოსა საწოლისათ'ს მთავალი ტარევა მოიწია ნეტარისა შუქმანიკის

45. გვეძიოთ, საბუნებრივია, შიშშილითა და წყურვილითა და ფე-
 რად ფერადითა სატანგლითა აჭირვებდა მას ექვს წყალ უფროთ იგი
 და განმარტებული ორსიგან და უისიგან სასაუბისა ქვანეთისა, ს ნეტარ-
 მან შუშანიკ ურვე თავსიღვა მთომინებოთა და მადლობითა, თლსა
 ვეშ მისწველების ენა მითხრობად, თნი დაითმინნა ნეტარმან მან
 დედაცემან სიძნითა ქმისიგან თსისა. ს თჳს მთაწინა ჳი აღსრულ-
 ებისა მისისა, მიაკლინა და მოაწოდა მღვდელითმოდკვართსა საშუელს
 და იაკვანეს, თნი განამლიერებდეს და ნუგეშინის მსცემდეს მას ჳირ-
 თა მან მისთა და დიდად დამამგვრალ იუვენეს მისთს სახლეულოითით
 მათით. ს იგინი მოვიდეს და ჳხევითა და მადლობითა წარგზავ-
 ნიდეს მას ნავთისუფდლისა უთასა ქესა, თნი განუხევენებს დამამგ-
 თალოთა სახელის მისისათს. და მათთა მოვიდოდეს მთავართნი და
 დფლნი აზნაურნი და უაზნანი ქვანისა ქართლისანი, თა ნაწილი მი-
 ღო. ნეტარებისა მისისათა, ჳა მხნესა და წარჩინებულსა ქეს შთსა.
 და უნი ადბდეს ორ და ითხროდეს მისიგან უნი ვედრებით: ემისგმს-
 ნი და მთავართნი, თა საკრველნი ფერთხთა მისთანი მოყენენ მათ სა-
 კურნებელად, თინა აუწყეს დფლსა. ს მან მიუცო და მირქვა მათ,
 ჳდ მუ ათა ღირს ვარ მავის უისა, ად ორს მოყვარებისა თქნისათს
 ტყუავრ ჳა ინებეთ, ანუ ჳთადლა შეგთარხნე ჳირნი ესე, თლო მთაწინეს
 ჩემ ჳა, ად თნი სხთა ათს უთა და ორი ილო ქე: შეგვიწუნარტენ ჩნი უნი
 ერთობათი სსფსა მისსა, და ტჳხენინ თქნ და დავამტკეყენინ და მო-
 ვანიჭენ სასუფდელნი შრომათა თქნთა. და ბრძანა დასხმად ნაწილ-
 ნი ხართათა თსთანი შლსაჳე მას ადგილსა ვანა იგი თრქვითი გა-
 ნიუვანეს შთ ადგილითი, უკეთუ ვედრტიჩს. და იფმნა ულოთგან
 ცრემლითა და მადლობითა ორსათა განამლიერებული იტყუდა: დბა
 შენდა, საძებთა წო, თნი იდიდები უთაგან დაბადებულთა, ხილყოთა
 და უხილაუთა, შემიწუნარტე მუ მოყვარეთა მენითათა, თა მივეწოფო მუ
 მამათა ჩემითათა წოთ, თლოთა შეგვიუვარტეს შენ და სათინა ტყუენეს წე
 ოფლუბისა შთსა, თლოთა მატრისან ათს სიკვდლი მათი წე შენსა ოთ
 ჩო ქე და შესავედრებელი ჩო, თნი მომეც მუ ძალი უთა მან ჳირთა
 ჩემითა და ვნებათა დათმენად სახელისა მისითს, და დამართხე
 მტკიცედ სასაუბა ჩი შენდამი, და აწ მომეც მუ ნაწილი მოყვარეთა
 შენთათა წარწყვალსა შენსა სასფლსა, თ ში ათს უფლუბა და ხელმწი-
 ფება უწე და უთა თქუენ ამენი. და განუტყვა სული კეთილითა

აღსარებია. და უნი ვე ადბდეს **წა**, თნი მისა მას ესე ვთი მათ-
 მინება, და აღთე-აღთე მათილეს ტილა წა და განბანეს გვაში წი-
 სა მის მატლოთაგან და უუყლათია, თნი დაეითმინნეს სამუთობილესა
 შა. და ემისკამოსთა ერთთვე აღილეს გვაში წისა მის და წათიე-
 ვანეს სიმბავლითა ერთისათა და მღედელითა და დგნითათა საკუძევე-
 ლითა და ფსნითა გალაბითა სულთითა, სანილუბითა და სულ-
 ნელთა საკუძეველითათა წას ეკკლესიასა, სადა დაჭმბლავს. და ნე-
 ტაზნი იგი მლოთაძლ'თნი სამუელ და იე უითა მით კრეპულითა
 ადბდეს **წა**, და განათიეს ღამე იგი უძილად, და დააწესეს სახე-
 ნებელი მისი წლითი წლად ღებითა და სიმბავლითა ერთისათა სა-
 დიდებულად მ. და მ. და წ. ს. აწ და მღის და უჭი უჭე ან.

წა იგლისსა **სა** ჩამება წისა **წი** იდ **წა**
წი დისი მეუთბასა ხვასროასსა, მისა კავა-
 დისა, მეუთსა სბარსთასა.

ოფთოს განბრწინდებოდა და განმლიერდებოდა საწმწინებო
 ქენებითა, და ათა მცირედნი მკნდებოდას ქენასა სბარსთასა, კარსა
 სამეფოსა. **წა** იუთ აღესმე კარი ერთი, თისა სახელი მანამატ მისვე
 ქენანსგან სბარსთასა სოფლისგან, თლისა ეწოდების ქნანსტანი,
 თლისა მშობელი იუვენეს ცეცხლის მსახურ და თვიო სიყმშიდგან
 ესწაჟა მოგვება, და უფთოს უთსა წარმეტებოდა და შესწავლებულ
 იუთ ცეცხლის მსახურთა მთ, თ ბრძენ იუთ განზრახვითა. და იუთ
 აღესმე და მიიწია ესე ბანაკად მეფის და დაემთხვია საქმესა ესე
 ვთსა, თ იტანგებოდა ერთი ვინმე მონამეთიანნი, თლისა ეწოდა
წა იგორიას. ს ამას დაუკვირდებოდა კადნიერება იგი ახლანისა
 მის და შეწყობდა მას კეთილი იგი შეთი გონებასა მათის და იტ-
 უოდა: **წა** **წა** ქენებითა, მამხედენ მე და მაუწყე მე გზა, თლის-
 ცა ვიდოდე და განმილე მეცა კართ წულაბისა, ვა წათწინებულსა
 ამას შენსა, თ ღიშს ვიქმნე მე სასუფეველსა შენსა, თ **წა** ხათ
 ცისა და ქენის. და მასვე ღამესა ერყენა მას ხილვა, თეცა იუთ წა-
 სა მან ეკლესიასა და გამაყრნდა მას კარი ვინმე სეტაკითა მახილი,
 თი ეტყოდა მას: ნეტარ ხათ შენ, თ ესე ვთს განათლებულსა ადგილსა

ლიონს იქმენ. თა აძის შ' თ' გრწმენეს შექმეძედი ცათა და ქ'ყანისა და მე
 შინი მხალთად შობილი და სულია წ' ა შინი თანა ანსი და თ' ა მძეძედი
 ყლისა. ხ' შენ წ'არვედ და ისწავე ესე წ' ისტან სახარებისა. და განწადგვიძა,
 გულის სმა ყო ჩვენიება იგი და თწმენა ყოთა გულისა და იტყუადა გულისა
 შ' ა თ' სხა, ვ' დ' ო' ი ქ'ყანეთა ანს ო' ი წ' ტი და შ' თიოტან იჭვითი აქვდა
 მატკეება იგი. **ჩ**არვიდა მუნითი ქ'ყანად სიწინეთისა და შაიძალა შან
 სმენად წიგნთა ხაღ'ოთათა და დაუგნა მუნ შერბენნი დღუნა და
 მუნითი შიდიწი სოფელსა ანთატიისს, დაეძვედინა დასტანსა სომხი-
 თისსა დვინს და შეეყუა მატკესა ვისმე წამარკანსა, თ' ღისა ყწოდა ხუ-
 ასრუ ვაქსრუხ და შეყუანდა მატკეებასა მას ჰეოჯდა. და იყუა ქ' ი
 ზამთონისს თვესა მკეკეანისასა წესისაებთ სმანსისასა დასადაში თითვეთა,
 და ჩეყულებიანებთ შათისა, ზარბეასა მას ზილწებისასა ადასთულებდეს
 მსახურებასა ცეცხლისს ანთანთა შ' წამაკანისათა. ხ' ნეტანი **ჩ**ამშობტ
 დგა ცეცხლსა მას თ' ა შათი შ' ს და შეკტა შინი თ' სი. ხ' აშალუ-
 ბასა აღისა მას ცეცხლისასა აღედგა ქართლსა სახლისასა და დეუტ-
 ყინა. ხ' მატკეთა დაუტყვეს ზარბეა იგი და ისწაოჯადეს დაშტეტად
 ცეცხლის მის და ვკრ შეუძლეს დაშტეტად ცეცხლის მის და განივლტადეს
 გასე და ხმაუგეს. და გ' ა ესმა აზნაბეტსა სომხთისასა სმა იგი
 აშბახისა მის, შიისწათა კართად ეკელესიისა და ასწაოჯებდა მსა-
 ხურთა ეკელსიისათა, თ' აღიღან ნიში გ' რის და მალკუად ანთანთა
 შათი, თ' დაშტეტან ცეცხლი იგი და ზინთისა მისტან აღიარებდა ყ-
 ნებლებით. ხ' მსახურთა შათი აღიქვეს შატიახანნი იგი გ' რი და აღი
 იგი დაშბაბლადებდა გ' ეძღის დაშტეტა ყ' დ და სასწლი დიდი
 იქმნა შატიახანისა გ' რის ქ'ყანასა სომხთისასა და სიხარული კეთილად
 მსახურთა. და იხილა ესე ცოლმან წამაკანისს, შადლოება დიდი მიუყ-
 ლინა მსახურთა გ' რისათა. ხ' ნეტანმან **ჩ**ამშობტ გულისსმეფა ესე
 ვრთი საჭრთილება დაურთა იგი, თ' ითა იზმინინ დასცა იგი ქ'ყანასა
 და შემუსნა და ეგტრე საკვრელნი იგი შინისანი და თუთი შიეხლა
 დქნსა და შინებნა მისტან სარეცხურნი და დასსა საკუმეკელი წ' ე
 გ' რ და განაწადანა საწმენთებთა თ' სი, თ' აქვდა ქ' ეს მთ' თ. **შ**
 წანაგლინა მსახურთაგანი გ' რისათა ეკელესიად და შინწქვა, ვ' დ ითხ-
 ვეთი ჩემთ' ს ო' ისტან წყალობა, თ' მყუა ქ'ყანე ვათ. **ხ**ილეს თ' ა ესე
 მატკეთა შათი და ეტყუადეს მას, ვ' თ' იკადესე ესე ეოჯად. ხ' ნეტან-
 მან რქვა შათი: მე შინაგლითი ყრმიდგან მწმენა ქ' ე და მატკეება ესე

იჭვიითი შექენდა, ს° აწ ცხადად აღვიანებ მე 'ჩ'ა და არღანა ვჭმასხუ-
 რებ მე ცუცხლსა. 'ხილიეს რაჲ საკვირთველი ესე მოგვთა მათ, აღრე
 მისწრაფეს და აუწყეს ერთისთავსა მას, თლსა ეწოდა ნიხორაკან, და
 შეასმენდეს ნეტარსა მას და წინადგინეს იგი წ'ე მძლავრისა მის.
 ს° მძლავრმან მან რქეა მას: კაცო უბადსუკო, რანისა თს დაუტყვე
 მამული [მამული (?)] მოვგუება და უცულისხმაჲ წინსწემიდე აღოქმა.
 მიუგო წ'ნ მან და რქეა: ჭ' ტიდ იტყვი, მსავეულო ჩემო, თ' ესე ხუთი
 წელი ათს ვინაიოგან ცუდად და აძაოდ ვიქცეოდნი, ს° აწ ვიძან ჭ' ტი
 ია და ვიგმნი მამულისაგან მრავალ ღ'თისა, თ' სათსცა ამის
 ცს'რებია მიზეზია ვერ განმამოთონ მე სარწმუნოებისგან ჭ' ტისა,
 თ' განმხადებულვით თავსდეზად სატანჯლოა. და განრისხნა მთა-
 ვარნი იგი და უბრძანა გვემა მისი ათარმეტ გზის. და მჯვევრეს
 თმანი და წვერნი მისნი. და დაწეა ესე ენი, ვ'თ იგი განიკითხა და
 შეუყრნა ნეტარს მას ხელნი მისნი და ფერხნი და წარსცა იგი სან-
 უთბილიესა. და ზევა ვინმე ნეტარმან მან თ' მხრთველი თსი სან-
 უთბილისა მას შ'ა, თლსა ეწოდა ნეტსს', თ'ი მრავლითი უამაიოგან
 თაუვანისცემდა ქ' სანუთბილიეს მასშ'ა და ისწავა მისგან ჭ' ტი სარწ-
 მუნოება და ფსნი ღ'თისი. და ესრეთ დაუცხბრძელად ილოცვიდა,
 და მცირედისა ენი შ'ად გამოსვალეს ნიხორაკანი, და მთავლინე
 მის წილ ნახაქტი და დავედა ატიანსა და მოაწოდა ნეტარს შანა-
 მოტს წ'ე თსს და რქეა მას, ვ'თ იკადრე დატყვება მამული მოგ-
 ვება და გრწმენა უყრათისა 'ჩ'ნი. რქეა ნეტარმან: ერთი ათს ია
 შემქმედი ეთა და ხედავს გარებდას კეთილის მოე'თეთისა. თ'ნი იხი-
 ლა გული ჩი' დახსნილად უღ'თოებისგან მრავალ ღ'თისა თაყნის
 მცემელთისა და წარმოდგა მე ჭ' იტსა ია'ს მსახურებას. და განრის-
 ხნა ნახაქტი იგი და უბრძანა გვემა მისი სასტიკად და შევეთა მთ-
 აოვე საკვრელითა რგინისათა და წარუვანება სანუთბილიედ. და დაუო
 სანუთბილიეს მასშ'ა ვ'დ სხვა წელიწადი სამი. შ'ა მოიღო მურ შ'ა
 წაიკლი და ითხოვა მლოდლისაგან, თ'ა უწოდეს მას სახელი 'ხიტ-
 ბოხიტ, თ'ნიითგმანების გამოზნდილი ია'ისა შ'თი. ესე იგი
 ათს ხსნილი ია'ისა. თ'ი განამლიეთა სულმან რ'ნ სანუთბილიესა მას
 შ'ა, და შ'ნიოგან განიძარცვა სამსელი თსი და მისცა გლახავთა
 და თვითი შეიმოქა ტყავი თსისა და ცანდალნი და იღვიძებდა ლოც-
 ვითა და მათხვითა ფსნებნ დაუცხბრძელად. და ესე ვ'თითა სანითა

შეცვალვებიოა მოწესებდა შევნიერთად. და აღსრულებას შესამის წყლი-
 წადისასა გამოცუალეს ნახაზეტი იგი და სხვა დაადგინეს მისწილ,
 თლსა ეწოდა ქნაზ ანიდ ზონიან და ესე მივიდა საზეთობილესა და
 ეგულვებოდა თაშა შეიტყუა ნეტარი იგი და თქვა მას: შენ მარ-
 ტასა ვერ კმა გყუა მართა სოფელი, თლსა ესე კრად შენთობილ
 ხაზ თავი თსითი მოგვებისგან და ტყვე ქმნულ გუნდისგან სწათსოასა.
 მიუგა წონ და თქვა: ეი შექმნულნი მოქმედსა თსს მსახურებს
 და ცხარელნი გამომზნდელსა თსა მანებენ, ესრეა კაცთა მისა
 შემოქმედის თსის ვლართს მანება, თისა თს აქამომდე უდებებს
 ვაჰსახურებდი. ხ თეს მომხედა მე ოინ და შემიწყნათ მე შემშ-
 ჭყალა მე სწოლსა მენებთა თსთასა, და შემცვალა მე მადლითა
 სსხეობითა თსთასთა, თს სგან ვერ შემპლევბელ არიან მიღრეკად განსა-
 დელნი ცხტების ამის ამოაქსანი. ესმა თა ესე ატიანთ მოძღვარს,
 ზეადღვა გულის წყრთობით და გვეძდა მას უწყალად. და ფეშად
 ფეშადნი სატანჯელნი მოაწინა წასა მას ზა, თაშა დაამართნილა
 იგი მოგვებას მას. ხ იგი უფრთაქლა წარქმეტებოდა კვითის მოღ-
 წებასა. მას ჟამსა ესმა მეფესა მთავალი მძლავრება და უბადრფევება სომ-
 ხითისა ზე მოაწყვრული და მოაგლინნა სამნი მთავარნი საწმყრ-
 ნი: სახელი ეთთის მის ატადრთვანდაკანი და მეათისა მის ზეოზ,
 თი იყა მოგვითა მთავარ ქეანისა თეუსი, ხ შესამეს ეწოდა ზატა,
 თი იყა მსახურნი მეფისა, თნი მოვიდეს სომხითის და განაგებდეს
 სამართალთა.

ხ დღესა შა ეთთისა უთავბანაკსა ზა კრება ვეეს და დასხდეს ატიანსა,
 ბზმანებისაებზ მეფისა და განიკითხვიდეს მათ, თლნი შეუენეს
 საზეთობილესა შა, თლთა დაუტყვეს სჯული რნი და ქეანე იქმნეს,
 ნეოსე ვინმე სახელით თეიკი და საჯატრკანით და იხიტ ბოხიტ
 სწათსი. და ბზმანა მოუვანება მათი და თქვა მოგვით მთავარბან ნე-
 სეს, თისათს იქმენ შენ ქეანე. ხ მან თქვა: დედა რი ქეანე იყა
 და სიჩქოთობანვე ჩემით ვარ მე ქეანე, და არა ვიცი ედ სჯული
 თქნი. და განიკითხეს საჯატა და მანცა ჳრქვა, ვედ სიყრმითა ჩემით-
 გან ქეანე ვარ მე. ხ ნეტარი იხიდ-ბოხიდ დვა უყანა კეომო მათსა
 და მდაბლითა სიტყვითა იტყუდა: უა, ნე გულის წყრთობითა შითა
 მასწავლი მე. და წარმოადგინეს ნეტარ ესე და თქვა მას: ე უბადრფეკ,
 თასა თს დაუტყვე განათლებული სჯული და შეუთარხი ეგე ქეანაბა

გრძენა, თნი ოდესმე სხვათა აიძულებდი ზოთვად ცეცხლისა. ჰმქვა
 წინ: ეგრეთი არს, უზოთვიდი ოდესმე მოგვებითა და უფოთს შენსა
 ვიუჲ შენნიეთ, და უკეთიუ მიბრძანო, ვიტყოდე და გეუწყოს შენ,
 რაოდენ უმჯობეს ანთან ქეანობა ვქლა ანა უნი იგი მსახურობანი, თნი
 განვიცადენ და ვიხილო, თნი ქეანობა მართლად შემქმლებელარს სხნად
 სიკვდილისგან სქენს. და ესმა რაჲ მოგვითვითავარსა მას, უბრძანა მსა-
 ხუროთა თსთა დაპეზად პარეგავტი მისი. და მოჰკადეს კუკუელი თავსა
 მისსა და უბრძანა ცემა თავსა მისსა და დაჰფხურეს წყურნი მისნი
 უდ. და სამთავე მათ ნეტართა უბრძანა დამარხვა სამ დღე, და სამისა
 დღისა შუდ ჰედ მოიყვანნა იგინი და ვეო შეუძლოა დამოთრიალეზა
 მათი. და ბრძანა შეგრა მათი სახლსა შა ერთსა და ანა მიცემად
 მათა საზრდელი და არცა წყალი სასუქელად. და ღამე ულ კვამ-
 ლითა ამოიბდა მათ. ხ წინი იგი მოუძლოურდეს და ღაღადებდეს მისა
 შო და იტყოდეს: ღო, შეწევნასა ჩინსა მოგვხედენ, უო შეწევნად ჩინდა
 ისწინაჲ. და ესრეთი დაუცხრობელად ფსნებდეს ვე ცისკრათმდე,
 და ვოტ გარდახდეს ათნი დღენი, ღამესა ერთსა კვირთიკისასა, თლსა
 განმზადებულ იყო წა ზიტობოზიტ ოღსთყოლებად, ხილვა გან-
 საკვირვებელი იხილა: კაცი ვინმე, თლსა აქენდა შალტი ხელითა
 მისთა და უხეთიქნ თავსა მისსა და გარდაშლიდა სისხლი შო
 თვალთა მისთა. და სხვანი გამაჩნდეს კაცნი სამნი შემოსილნი ნა-
 თლითა და წაბდევნეს კაცი იგი, თნი სცემდა შალტითა და მოათ-
 თვეს გვირგვინი მარტალითთაგან პატრიარხთთა და დადგეს თავსა მის-
 სა. და ვოტ განიღვიძა, აუწუა მოუვასთა თსთა. ხ მათ გულისხმა
 უვეს, ვედ მოიწია უნი მისი და განრადოენა, მოიწინეს მტარვალნი
 მისნი საზურბოლსა მას და წართყვანეს წა იგი. ხ იგი იგდნიდა მძა-
 თაგან და იტყოდა ფსნსა აძას: ხადილსა ჩა ესმა ჩემი ღა სიმათოლისა
 ჩსს, და ვოტ ოღსთყოლა ღოცვა იგი და მიიწია ზტრანსა მას სა-
 ხილავისასა. და ესმა რაჲ ესე ქენეთა, უნივე სბრით მიიწინეს ხილ-
 ვად სიძხვისა მისსა. ხ ნეტარნი იზიტობოზიტ დგა წე ოთხოთა მსა-
 გულოთა და შემზადებდეს ოთხოთ ძელოთა სსიკვდინეთა და მოიხვენეს
 წე მისსა. და ჰმქვა: მოგვით მთავარმან წასა მას: იხილენ ძელონი ესე,
 თლსა ზა მახიკუდიდ ხარ და ჰმდიე თავსა შენსა, და ნე მასვე
 ცილობასა შენსა ზა დაადგრები. მიუგო წინ და მქვა: მე უფოთ-
 სად განმტკიცებულ ვარ ქეს შოთ. ხ შენ უაჲ, რაილა გნებავს

ჩემსა. და ბრძანა წაიყვანება მისი ძეგლი, ს' წა იგი გულს-
 მადგინედ მხიარულობა ზირთია მივიღოდა. და მინაიყვანეს ძეგლი,
 განსძირცვეს სამასელი ოსი, თ' ლ ემოსა და ოქვა წ' ნ: სამართლად
 ესრეთი განგო, თ' ო, ჩემი და მე ღისა ნემსით ოსითი განმიშვლე-
 ბული დაემშვალა გ'ა ზა, თ'ა ზ'ლ შექმნილისა მის კარისა სი-
 მიშვლე დაფართას. და დღეს განმამოიერთა მე, თ'ა შემიყვარენ
 მხაკვარებანი ემშაკისანი, და განთაჯათისეს ძეგლსა მასსა, იწყე-
 თსადმყენს ამას: აღსდევ ღ'თ, შემეწიენ ჩ'ნ და მიხსნენ ჩ'ნ სახელის
 შინის, თ' შევიტაცებნით ჩ'ნ გ'ა ცხაკვარნი კლავად და აღთაჯ
 მართებდეს ძეგლსა მას. მოუყვლინა მოგვი ზეტმან მან და თქვა: შეინა-
 ნე და მსახრანდე.

ს' მან შეუთარცხელ სიტყვა მისი და ანა მიუგო მას ზასუხი. ა'დ
 მისმჭვალული ძეგლსა ზა შ'ს სიმრავლესა მას სახილველისასა იუც
 და მსცეს ისრითა გვერდსა მისსა და ორნი ვინმე სიკვდი-
 ლისა თანამდებნი მისთა' გ'რს აცუნეს: ერთი იგი იუც ხუ-
 ყითა კრებულისგან, თ'ი მოიყვანეს გ'რსმად. ს' იგი ამ-
 ბოთს უყუთოდა წ'სა მას მოწამესა ქ'ესსა, და აღიღო მიწა შესვრული
 გათდამადინებულის სისხლისა მისისგან და შოთასსა უბოთა.
 ოსითა. ს' მტარვალნი იგი სცემდეს თაკსა მისსა და გ'რსსცვეს
 მარგვერითა მოწამისა მის და სცემდეს ისრითა და ესრეთი შევედთა
 სული ოსი ქ'ა. ს' ერთი იგი ჰუთია იუც და გ'ა მიიყვანეს იგი და-
 მოკიდებდა ძეგლსა, უხმობდა მსაგულისა მთ'ი და იტყუადა: ნუ წარ-
 მწყემდე მე და აღვიართ მოგვობა, და ანა მიითვალნეს სიტყვანი
 მისნი მსაგულითა. დამოკიდეს იგი ძეგლსა მარცხენითი წ'ის მის. და
 გ'რსმულ იუც ნეტანი იგი და შ'ს ორთა მათ დამოკიდებულთა,
 გ'ა მტგლიად დასაწყელ წ'ე მისსა და უ'ის მის კრებულისა, თ'ლსა
 აქვრდა განზნახვა საქ'ველი, თ' მოინ'ნა ნიჭი იგი საუფლოაქსა
 გ'რს მსგავსად აღიქმულისა მის ჯ'ტისა მის ღ'ისა, თ'ლსა თ'მენეს
 ჩემი საქმესა, თ'ლსა მე ვიქმ, მანცა ქმნეს და უფთარს ამისსა უას. და
 მოციქული იტ'ეს: თ'ნი იგი ზ'დ იცნნა, ზ'დლა უწოდა ო'ა ხატუა-
 თა მისა ოსისა. შ'ა ესრეთი სიმხნით დაითმინა წ'ა მხიტ-ბოხიტ
 მეორესა წელს ხუასრთს მეფისა სმთსთასა თვესა ივლისსა ორსა,
 დღესა ქ'კესა უ'ა სამსა და ბრძანა დამონხვად გვამი წ'ისა მის. ს' მო-
 წმუნეთი მათ ღ'ისა მ'თ განმარგვებითა აღიღეს იგი და ზატარს-

ნითა სამხალისოთა წარგონაგუნეს და ღლესასწაული დიდი ეყეს და
 ადბდეს ღა, თის ანს ღა აჟუ ან.

თვესა იკლისსა იმ. ჩამება ჩთა მღვდელს-
 მძღვარითა სომხითისათა არისტარქესი,
 ართანესი, არსიკისი, ვრიგორისი, დანიელ-
 ლისი.

შაკება ვიეთიგანმე მეფეთა თრდატს წისა გრიგორის თს, თ
 შა მიაწიეს იგი, ვდ ღლეთა სწიჭაბუყისა მისისათა, თდეს იეთ იგი
 ერისკაცთასა შა, ესეა ცალი და ესხნეს მას არნი ძენი: შიშმში-
 სა მას ეწოდა ორთან და ცხანდებოდა იგი ერისკაცებით, ს
 უკანასკნელ შატვი მღვდელთბისა მიილო. ს მეორეს მას ეწოდა
 ჭრისტარქე, თი სიყრმიითან ღის მსახურებით ცხანდებოდა მართლდ
 მეთაფებით მითათა შა იქცეოდა ყითა წესიერებითა, და მთავალითა
 ნათესაჲთა თა მხრყრველ ექმნის სულიერითა წვთთილუებითა, ყითა
 თა ევგებინ, და ყა ღწლსა თავი თსი მისცა შიშმშილთა და წყურ-
 ვილთა და მხლისა ჭამითა და შესაყენებულთა ბნელთა შა იეთ
 ჯგორჯა მხალი. ქეანასა შა წევნ და ყდვე განუსკენებელ იეთ, და
 მღვიძარე ღამით, და ძილისა ხარკი სედგამით გარდაიხადის და
 წამსა შა თლისას განიშრის და ამის შდ ზოგნა ვიეთინმე, თნი
 შეეყვნეს მას და დაემწაფნეს და ესრეთ სათრად ღისად და კაცთა
 ცხანდებოდეს. და ვა ეყწეუ ესე მეფესა თრდატს, ადრეადრე წარაჟ-
 ლინნა კაცნი შეწარხილნი და შატიახანნი, თა არნივე ძენი
 ჭრიგორისნი მსაწათლ მთაყვანენ მას, და მიწაიწინეს მივლინებე-
 ლნი იგი სთჯლად საბადუყიასა და ზოგეს დიდი ართან ქალაქსა
 კესათისასა. ს არისტარქე უდაბნესა მართლდ მეთაფებით თსსა
 მანასტერსა და ათა ერთად მათ გარდამხალჯად უდაბნეთ. და მე-
 კთბა კრებული მთავალი ქეანეთა, და ვტყოდეს მას უმჯობეს მენდა
 მუშაკობა სულიერით, ვე დაშკვიდრება შა მართლუებით, და ესე ვთი-
 თა სიტყვითა არწმუნეს მას და წარმოგზავნეს არნივე და მთ-
 იწინეს ქეანად სომხითისა და წარადგანეს არნივე წე მეფისა. და
 მეფე გარვიდა ძიებიდ გრიგორისა, სადაცა იზავლს, და არნივე იგი

ბენი გრიგორისნი ჰყუანდეს მასთა. და ზოგეს წა გრიგორი ქყანასა დაწანალობასა მთასა, თლსა უწოდებდნენ მანეს ქვაბი. და ეკვდრებოდა ნეტარი იგი მეფე წა გრიგორის და ეტყუადა მას, ვიდრე მენ ათ ინებე ჩინ შს ყოფა, და გამომჩიე უდაბნას მკრება. აწ ნაცვლად შენსა დაახენ ხელნი არისტაკეს ძესა შენსა, თლსა დაახსნა ხელნი ნაცვლად თსა მსგავსად წყობისა, ვიდრე მამათა წლ იყვნენ შვილნი და დადგინენ იგინი მთავრად უა ქყნს ზა, თნი უფროს მამას თსის აჩვენებდა მოძღვრებასა თსს მამისაჲ თსისა ზა.

და წა გრიგორი წით შვილით მისითიუთით და უთა საჩინათო შექმნეთა მისითათა და მოწაფებულთა მისითიუთით იქცეოდა უთა ადგილთა და ამტკიცებდა საწმყნობასა ზა ჭტსა ქესსა.

ხოთჲს მოკვდა არისტაკე წის მისგან კრებინა ნიკიასა, მთჲსა მითგან არლარავის გამაგრებადის წა გრიგორი და თ უთა მკრის მოქმედთა და ათა წათა კაცთა ფიცხელ უჩნდა წა არისტაკე, თ ათქელაჲს, თლ დაეღვინა მთავრად ზა მეთობესა სომხითისა, კდე-მყო იუხ ნეტარის მისგან და დაემთხვია მას გზასა ზა ქყანასა მას წოჯობასა, დაჰსცა და მოკლა ნეტარი იგი მახვილითა და თჲთი მე-ოტ იქმნა ტარსენს კილიკიასასა. ხოთჲსი წის მის აღიღეს თსითა მოწაფეთა და მიიღეს ავანსთილ. და დასჯდა საუდათსა მისსა უხეცესი მშაჰმისი თთან. და ესე წაბრძობდა წესსა ზა მამისა თვისსა დიდითა კრძალულებითა. და მიებასა ყოფდა საწმყნობისასა ნეტარი მეფე თრდატ უფროსს, ხოთჲნი შერთილთა ადგილთა იყვნეს საბთ-ბანებელისა მისისა, თლისათსცა მოკიდეს მას საქმისა მშყრბელნი აღმასავალიანნი და ჩრდილისა კერძოსა ზა მდგომნი. ქალაქისა ფაქტავანისა, თლ ათს ტფილისი, და ეტყუადეს მეფესა. უყვითუ გრებაჲს, მეფე, თა გზათა სიმართლისათა კიდოდინ საზღვარნი იგი და ეგრენ საწმყნობით, მოეც მათ ეზისკაზხისი შვილითაგან წის გრიგორისთა, თ ფიდ წადიეთ არიან და სუფილითა ითხოვენ. და ესე უწეთით, თ ჭიდ განმტკიცდენ და შეიკდამინ სახელისდებინაგან წის გრიგორის და შვილითა მისითასა. ამას დაემართ-ჩილა ნეტარი თრდატ და მისცა მათ ურმაჲ გრიგორის უხეცესი მე-ართანისა. დადაცათიუ უსთყო იუხ ურმა იგი დღითა, ად სთყო იუხ იგი სყოლითა და მოეხსენა მას სელამანისი, თ იბ წლისა იუხ იგი, თჲს იქმნა იგი მეფე ისრაელსა ზა. და წათავლინა იგი, თ

აქვდა მას სისრულე გარეებისა და თა წარმოეკანა მან სანატროეკ
 გინმე ნათესავი თნი აზმბაკანი და მინ აიწია წა გრიგორის სახე-
 სა მას კეთილად სლავის^ს მამათა თსითასა, აღასრულებდა სათნოებით,
 ს^ს ქალწულებითა უხესთიესა მამათასა იუთ, და ანა თავს იღებდა უ-
 წესაობასა და უშიშ იუთ ვა მუფუ. და ვ^ს მორწია ამბავი აღსრულ-
 ლებისა ნეტარისა მეფისა თრდატისი, ზაკვიითა მისვე სანატროეკისითა და
 სხვათა ვიეთმე მატყუყვართა კაცთა ჭერთითსათა, მთაკლეს ნეტარი
 გრიგორის ფერხთა ქვემე ცხენთასა ბაზბაზრასთა მათ ველსა მას
 ვატენანსა მახლობელად ზღვასა კასპთასა და აღიღეს გვამი მისი
 ღვრთა და მიყვანეს მცირეს სიგინიეთსა და დამარხეს ველსა სოფელ-
 სა ამარენს ნეტარი გრიგორის. ს^ს წა ცართან აღსრულებისა ნეტარ-
 რისა თრდატისასა დაემთხვია საწამებელსა წ^სის ნათლის მკემლისს
 და ათინაგენისასა, თნი აღემენა მამას მისსა ქუანას ტარტანისს, თ^ს მზაკ-
 ვართა მითსა მის მეფეთა ბირებითა ნახარათათა ინებეს დაკლვა
 დიდისა ცართანესი, და შეიკონეს თვინიერ ხელისა კაცობრივისა, ვა
 ს^სლო ელისეს^სე. ს^ს წა იგი წარვიდა დაუბრკალელებლად ქუანად
 ეკლესიისა, სოფელსა თილს. და იგლოვდა ქუანასა სომხითისასა, თ^ს
 ანა აქვდა მას მთავარ და წინამძღვარ და მეთაშვიდმეტს წელსა
 მღ^სლმამდღვრებასა მისისათა მიიკვალა ამიერ სოფლით. და წარმოეკანეს
 იგი სოფელს თარდანს, თ^ს მუნ ბზმანა დამარხვა თსი. და დაგდა
 საუდარსა მისსა მე მისი ე ს ი კ, მეათხეს წელსა მეფობისა ტირანისსა
 და ვიდდა გ^სხასა მამათა თსითასა ეთათა სათნოებითა. მას ე^ს დასგდა
 იზრთა წა მეფედ უსველთა ივლიანე და აღადგინა ბზმალა ემე-
 ლესითა წა ქესთა, და წარმასცა ხატი თსი სომხითის და
 ბზმანა აღმართება მისი ეკლესიისასა შ^სა აღმოსავალით კერძო. ს^ს
 ხატსა მას ამიერ და იმიერ ისხნეს ხატნი ეშმაკთანი და უნდა, თ^ს ზაკ-
 ვით თუნის ცემა იგი აღმოსავალით შეიწირთვადეს ეშმაკთა. და ვა
 მიიღო მეფემან ხატთან ხატი იგი და ბზმანა ეკლესიისასა სამეუფოსა
 აღმართება მისი. ს^ს წ^სნ ცსიკ გამოტარა ხატი იგი ხელოთავან მე-
 ფისათა და დაგდა ქუანასა წა და დათმეყნა ფერხითა თსითა,
 და შემყსრა იგი და აუწეა მეფესა შზაკვანება იგი და განრისხნა
 მეფე მას წა, თ^ს შექმანა და თქვა, ვ^სდ მოგვლა მე ვა დამთმეყნ-
 ველი ხატისა სამეუფოთისა. და შესმინა სიბოტრესა, თნი აქუნდა წ^სის
 მის შ^სთი, თ^ს მდის ამხილებნ მას გარდასლვისა მისისათს მცნე-

ბათა ღ'ისათა. და ბძმანა კვეთიხითა გვეძა მისი მეთკატ განგომბობილად, ჳდის განუტყევა სული გვაშა მას შ'ა და მადლობდა იგი ღ'ა ჳე აღმოსაღვადმდე სულითა. და შ'დ აღსთყლებისა წ'ისა მის **წ'ნ** შანთელ მახუტებულმან შ'დნ, თ'ი მარჯვე უთავილ იუთა წ'ის გრთი-გორის, შეუთარცხებით ავინა და დაწევეა მევე იგი, ხ' მან ბძმანა მარჩობით მთკლეა ნეტარისა მის. და აღიღეს იგი მარჯვეთა მის-თა და წ'არღეს მანასტერს თ'სს, თ'ლსა ეწ'ადა ჰაქეც დონახტ, ხ' გვაში წ'ისა თსივისა წ'არღეს სადა ემარხა მამა მისი თორღანს, თ'ნ დაუთა ემისკომოსხაბას შ'ა ექესი წ'ელი, და ესე ჳრითა წ'ამებითა მი-იკვალნეს ნეტარნი და მივიდეს უწ'ის თ'სის სადიდებულად მ. და მ. და წ. ს. აწ და მდ. უწ'ან.

თა მისსა **წ. წამება** ჩისა ჳელთულისა სავ- დუხტისი.

წა სანდუხტ იუთ ასული სანატრუყ სომხითის მეფისა. და იუთ იგი ქალწული, და ქადაგებითა წ'ა მარციულის თადეოხის სიტყვა იგი ცხ'რების გულისმოდგინედ შეიწენათ, მითხობითა თ'ს-თადან მსახუროთა, და თწმენა **წ**ი ღ'ი წ'ხლი, თ'ნ ქმნა ცაჲ და ქენა... დაზოკა ჳი და იხილა მარციული და გულის მოდგინებითა დიდითა იხმინა მისგან სიტყვა ცხ'რებისა, თ'ითა იხსნა თ'ვი თ'ლი მსაკვარებითგან მტერისათა და შეერთა მულობისგან მამათასა და ენება დადგომად მტკიცედ საწმუნაებას წ'ა და ქეს მწ'ს ხსნა გან-სცადელთადან. თქვა მარციულმა: ჟთიხილ იუთ და ეწევე კეთილად მაჭინებულთა და თ'ნი დაგამხობენ შენ და დაიდევ ქე გარებთასა შენსა და ხადადე მას, თ'ა შეგეწითს შენ და განგაძლიეროს შენ, თ'ა ათცხინთა ხდამსა, და ნუ დაგტებდინ შენ სიყ'ლი ამის სჯელისა, თ'ი დღეს აწ და აღთე წ'არწემდების და უჩინთა იქმნების, ად გან-მტკიცენ საწმუნაებით და სიყ'ლითა და სისუებითა ღ'ისათა, თ'ა ათა შეგეხოს შენ ბოთტი, და ნუთა შეგათევეენ შენ ღ'ნის მიებანნი ეშმაკისანი სისუებისათ' ს'კნის და წ'არუვალის კეთილითა, თ'ა მხიარულ იუთ მთუვითთა მისთათა სატანგეველთა მწ' ამის სჯელი-სა, თ'ნი თავსდებდა თ'ნ შენდა სახელისათ' ქესისა. მას ჳა მიწი-ნეს წ'არჩინებულნი იგი სომხითისანი, და ევანდა მათ თ' სიმძავლე

ღ'ა, შემინუნათე მე საყაფელითა მათ ს'აკნეთა, თ' მსურის ღ'ა, გან-
 სლავად ხაზრეთადან და ხილვად შენდა და შვეიდრთაფად გაძაფეთ-
 მელითა კეთილითა შენთა, და მიხარის სატანჯველითა მათ და სიკვდი-
 ლის სახელისა შ'ისა თ'ს წ'ის, თ'ა იდიღას სახელი შ'ი, თ'ლითა,
 განმაძლიერთა მე ძლივად, თ'ნი მერეთდეს, თ' შ'ი ათს ძლივად და შენდა
 შვეინის ღ'ბა უყვე ან'.

მას ჟ'ა წ'ულმან ვინმე ჰსცა მკერდსა მახვილითა წ'ის ქალწუ-
 ლისასა, და გამაზდა სისხლი და წყალი და სული სულნელებისა,
 და მუთონქვესვე შეგედონ სული თ'ნი ქ'ა კეთილითა აღსაბეზითა მ.
 და მ. და ს. წ'ისა. გარდაძაზდა სვეტი ცეცხლის ზეცით და იქ-
 მნა მკონ და სმა საშინელი ძალითა ზეცისთა, თ'ლნი აკს'ევედეს ღ'ა,
 და ღაადგონ სვეტი იგი ნათლისა სამ დღე და სამღამე 'ხა წ'თა ხაზ-
 რთა მისთა. და მას დღესა შ'ა სულსა სამ ათასსა თ'შენა მამათა და
 დედათა და ათ გარეშორნეს ადგილსა მას, სადა ისხნეს ნაწილნი წ'.
 მანამის სენდლუხტისნი. და მკვიდა მარცაიყული ღამით და ნათელსა
 მათ სახ. მ. და წ. ს. და აღიხვნეს ნაწილნი წ. სენდლუხტისნი და
 დასხნეს მასვე ადგილსა, და უქმნა მას განსასვენებელი ფართულად
 წ'ის ღ'ჯლისთ'ს. იქამა წ. სენდლუხტ, თ'ა მათსა 5 შეწვენითა წ'
 საძებნისთა, თ'ისა ათს ღ'ბა უყუ 5ნ.

თ-ა მათსა იბ სიტყუანი წამებისა თ'ს ჩისა ი.ს'კისი და მყვასთა მისთა.

ვზავე სხვაცა უწეუბა კერძოთა იონთასა. კაცი ვინმე სწავლის
 მათ'თე, თ'ლსა სახელი ეწოდა ტატინას, თ'ი იყო დღეთა ვალენ-
 ტინას კეთისნითა. მთავალი თამე მითხთა მან ჩ'ნ იონთა მატ-
 ანისგან, თ'ლითანი წიგნი მთავალ ათიან და აწ' ჩ'ნ შატის იბუბიან,
 თ'იწა თვითმებთმე მთ'ლ გ'ზის აღმავკითხეთე, ვზავე საკითხვითა შ'ა
 მისთა ვ'დ კარნი ვინმე, თ'ნი იყვნეს მანაფეთადან თადეაზ მარცაიყუ-
 ლისაჲ, უმთავრეს მათთა ეწოდა 'თ'ივისი ნათესავით გონიკი, თ'ნი, შ'დ
 აღსრულუბის მარცაიყულის წათვიდეს და მანქესეაბდეს მითთა სამე
 შ'ა ჩრდილოთისთა. ვინა იგი თვალნი მდინარისა ეგფრატისნი გა-
 მადიან შემარსთავსა ხვეისასა თ'ლისამე, თ'ი იწყებს და წათმარსთ-

ვის, თ'ღოს ეწოდების წალკე და მისგან სჯულთა ეწოდების წალკატრი ღლინდელად ღლიდმდე. ერთი მოწინეს წინაშე მეფის არტამესისა და ეტყუადეს მას ქვეს ღ'თაების თ'ს და კეთხოთა შეუტრებების თ'ს, ვ'დ არა არ'ნ. ესმა თ'ად მეფესა არა უგულუბელს ყვნა სიტუნი მათი და ეტყუადა მათ, ვ'დ სმენილ იყუა ეგე ჩემდა, თ'ღოთა შ'თ ჟ'დ უსჯალთ ვიყუე წუთბათიან. და უბრძანა მათ, თ'ა სხვასა ჟ'ა ვისმინო შ'ი. ხ' კაცნი იგი წ'ანი ამის შ'დ ეტყუადეს ღღჯ'ღოს მას და მეთა მისთა. თ'ღოთა ისმინეს ესე მახლადგლოთა დ'ფლისთა, თ'ნი მახსოვლო იყვნეს მისთა ჰეწეთით, თ'ღოთანი ღ'ნ განაბთწყინენა გარეხანი მათი და შეწყნარებად სიტუთა ცხ'რებისთა. ხ' ერთი ვინმე წ'თა მათგანი, თ'ღოსა ჰქონდა მადლი მღუდელობისა, ვ'ა იხილა სათწმუნეობა მათი მტკიცე, შეუღამეს აღგნ მოუწოდა მათ კიდესა მდინათისასა და ნათელსა მათ ქრისტეს მიერთთა ნათლითა. და დაიწერა სახელუბნი მათი წიგნსა მას ცხარებისასა, ესეთ'ა ესმა მესა თყინინისასა, აღიძრთ მათ'ხა გულისწყრამითა და გარეხითა დიდითა, და განდევნა იგინი სამეფოისა მისგან კართისა. ხ' იგინი წ'თვადეს სიხმოსლოთა და დასხდეს თითოეული თ'სთავე მათ საუფლოთა მარტოდ მეფეთობისათა. ხ' კაცთა მათ, თ'ღოთანი განუხენა ღ'ნ გარეხანი მათი და შეიწყნარეს სიტუთა ცხ'რებისა, შეიწყნარეს და შეუდგეს კვალს მათ წ'თას სთწმუნეობითა მხუთვალითა და მოკიდდეს მათთა ღლითა ღლიდ და დაქმტკიცებდეს სათწმუნეობასა. ხ' იყვნეს კაცნი ესე ღ'ბულო და ჩინებულო და განწყესბილ იყვნეს ზ'ა დასთა და საქმეს წუთბათისა მალვანე. და ვ'აცნეს მეთა მეფისთა ვინინ და ვ'რინ, ეკედრებოდა მათ მეფე, თ'ამცა განემოტნეს თ'ენისცემას ქ'ა. ხ' იგინი არა დაემოტნენ და არცა თავსიდვეს მიქცევად წ'თმართობასა, და ვ'ა სცნეს სიმტკიცე და შეუთყველო სათწმუნეობა მათი მიაკლინეს და მოუწოდეს წ'თა მათი მონასტრითაგან მათთა.

და იმულებდეს მათ სიტუთად კაცთა მათ მიმართ, თ'ა განემოტნენ სათწმუნეობასა **ჩ**. ხ' იგინი არა შემოწყნდეს, ად უფოთლად შესმინეს სათწმუნეობასა მათსა, და თვით წ'თვადეს ფართულად და ვ'ა ეუწყუა გულოთ მათი ვ'ა ანდამატ შეუჭრეთილო და მოუდრეველო და განხრისხვასა თ'თკურთხევე წ'თა თ'იდეს კაცთა მათ და ეთთიგზის და ეწოდნეს ღდასა თ'სს.

ხ **ჩ**ა ჩ'თიგისი მოუვასებითერთი თ'სით არა მიწევნულო იყუა

ადგილად. მითაიწვევს იგინი და მისონეს მახლადელად სენაკებსა
 მათსა, და შ'დ ღლითა თაღდენთაჲ გულისხმა ევეს კაცთა მათ წოა,
 ხელდევს, თა შინსა ნათესავისა თისის ღ'გლისა სათენევისსა, თა
 ათა ეგრე იუთ მათდა მ'თო, კ'ა გუშინ და ძოღან, შექვჯდეს, ნუ-
 ყუვეკ საბზხესა თ'ასმე განსადელისასა შეცვივენ და შეიზბახნეს ერ-
 თოზნო, თა განეშოთნენ მისგან. წათვიდეს და დამკვიდონეს მათსა
 თ'ლსა ეწოდების შვეთბაძტი, მახლადელად წუთოსა, თა უხვად
 ალმისცენდა, და მადლითა სულისა R'ისათა იუთჟებდეს მუნ შდ
 წელ. X შ'დ სიკვდილისა სხვანი ვინმე მოვიდეს მცნაიერებთაჲ მე-
 თა მისთათა, და დამკვიდონეს მათ, და გამოვიდეს წოა მათის
 კაცთა და დანსწავეს ადგილი იგი, სადა დამკვიდრებულ იყვნეს,
 თ'ლთა თ' მივიდეს და აიძულებდეს მათ, განიზბახადეს სიტუკითა
 ცუდითა და იხილეს სიმტკიცე და მიუდრეკელთა გულის მათისა. თ'
 X ე აქენდა მადლის მ'თო გონებანი მათნი და კ'თმცა განება თაჲ-
 თა თისთა შეთანესეს, თ'ლთადა მახსწევდნეს მხვილითა, კ'თ აჲნი
 და აღიხნეს და შოთაყაზნეს მიხსნებლსა და ქვა შეკრბიბეს მათ Xა.
 შათსთეო აღისთყონეს წ'ნი იგი, და დაუვეს საფლავსა მას შინა კ'ე
 უამადმდე წ'ის გონიგალისა, თ'იდა აუწყა მას სულმან წ'ნ და აღაშენ-
 ნა მათ Xა საწამებელნი, და წინამძღვრად ვანისა მის მადელი ვინმე
 დაადგინა აბა, მანაჟეთიდან თ'სთა. X ოთნი ვინმე მათგანნი, თ'ნი
 ვერ შემძლეულ იყვნეს უსთყონი ღლითა სიჭბაუკისათა, ივლტადეს
 და დამალნეს მათთა შ'ა, და შ'დ ღლითა თაღდენთაჲ მივიდეს
 ადგილსა მას, თა შეგონბნენ გვაშნი წ'თანი და ათა ზოვეს მათ-
 განი გონა ადგილი იგი მოკლვისა მათისა და დაფარნეს მიწითა
 შეწითყონი იგი სისხლნი მათნი და მეგლი ქვათაგან აღმართეს,
 Xა თითოეულსა მათგანსა ადგილითა და ვერ იკადრეს დადგომად
 ადგილსა მას. წათვიდეს დასუალით ვერმე მითსა მის მათსასა და
 ზოვეს ადგილი კეთილად შეხავებული მახლადელად ველისა შინსა,
 თ'ისაგან გამადლიადეს წუთნი მრავალნი და შეიპყრეს ადგილი იგი.
 და იქმნეს თაჲსა მათისა შესავსენებელად საუთჟელნი გამათხთლო-
 ნი მიწასა კბოღისასა და დამკვიდონეს მუნვე აღისთყობადმდე
 მათდა, თ' იზოვეს მწვექსთა ვიეთიმე. და დაკრძალნეს მასვე ადგილსა
 კ'ა სწყულოთა ვიეთიმეგანი, თ'ნი განიდევნნიან საფლავით. X მცა-
 რდითა უამთა შ'დ ადგილი იგი აღაშენეს მანასტერნი ვანაშის მ'თ

მეფისა, და მუნ დააშენა მე ოსი კეთილად შეზავებისა ოს ად-
გილისა და უწოდა ადგილსა მას ვაჰაშკეოტი სახელად ოჲსა. ხ'
შოი იგი ვაჰაშკეოტი სახელად უძოთავრისისა შაოისა სექინისა ეწო-
და სუკავი, სახსენებულად წოთ, თლო დღეინდელად დღეადმდე შიწა
აშთავე შაო ადგილთა საკუთნებულად სენთა ანს ლოცვითა შაოთა
მოკმადლა ქვის იესას მიერ ორისა ჩნისა, თნისა ანს დბა უყუ ან.

ნა ივლინსა წ ჩამება ჩისა ჩერსე შთაჲარ ებისკობოსისა სომხითისა და ხადისი ების- კობოსისა, მოწაფისა მისისა.

ჩელსა მესამესა ანშავის მეფობისა დადგა მოწმებისკობოსად
დიდი წერსე, მე ათინაგენისი, მისა ნეტარისა ოსიგისი, მისა ნეტარისა
ოსთთანესი, მისა ნეტარისა გრიგალისი. მოთაქეფილ იყუ ბიზინ-
ტიო დიდი წერსე კესართად და მუნით მოიწია სომხითად, და უი წე-
სიერება შამთა ოსთა განახლა და განაგუ სიმართლითი მსგავსად
საფლისა მის იანთასა და უფროს. ხ' თნი იხილა სამეფოსა მას
ქალაქსა კეთილად განგებულება განკაოტა ქეანასა სომხითისას და
შეკრიბნა ერთად ებისკობოსნი და უნი სომხითი და განუსახლეთ
შაო კანონი, თა განამოთოს შაოგან უეჲაროლობაჲ და დაამტკიცოს
სიწლოი. თ უწელოცება აქენდა უდ ქეანასა ჩნსა: და კეთორკანნი
განიდევნებოდეს ვა ბილწად შთაქხილნი სველთისაებთ ურთათასა და
ივლტოდეს შაოგან ნუ უკვე სხვათაჲა გამაედვას შაოგან, თლოთოს
საუთფლად უდაბნონი და მიუჲალნი ადგილნი აქენდეს და საჲარველად
შაოთა იუენეს კლდენი და ეკალნი და ათავისტან ვბოკებდეს ნუგეში-
ნისცემასა უბადოუკებისა შაოისათა და ეგოტი ვნებულნი ათა შეწ-
უნაშებულო იქმნებოდეს კაცთა შთ, და უესხოთა შეწუნაშებაჲ ათა იყუ
შაოთა. ხ' წერსე უბრძანა ხეჲად-ხეჲად, თა აღაშენენ საგლასაკარნი
ერთკერთათა და მიუჲალთა ადგილთა, და ნაცვლად სასწელოთათა
შაო იანთასა ეეგენ ხაოწათა შაო სწელოთასა ლხინება და განუკ-
ვეთა ხაოწი ზა აენთა და საფლავთა ნაუთფიერთა, თა მსახუ-
რებდენ შაო ნაუთფიერან შაოთა, და წველისაგან საცხაკართათასა და
ზნახხითასა ნაწილი გამოსცენ შაო ხაოწი ვე შენებადმდე სახიდ

თქვენდა და განსცენ მათი ნაწილი ხარკით და თქნ ნუ შივხსლებით
 მათი ჭა ინებეთ. და მკვჭედნა საქმე ესე ხადს მთავართ ღკნსა ოსნსა, ონი
 იყთ ქუანითი კართინითი სოფლისაგან მარტოასა. და ყბრძანა, თა ენ
 სოფელსა შა დადგან ვანი და იყოს იგი მესაწყნარებულად ყუხს-
 თა და ადგილნა სახმდოდ ცბოლოთა და ქვარგოთა და ყუხვართთა.
 და აღაშენეს ყუდბნოთა ადგილოთა საკრებულოანი მამოთათს და მონას-
 ტერნი და მესაყენებულნი და სენაკები. და დაადგინნა მათი ზედა მამად
 და მოღვაწედ შალიცა და ყვფთქმ და ეტჯფანე და გიად, ონი იყო
 ნათესავისაგან სლკუნითასა, და სხვანი მთავალნი ვეიონიძე მათითა.
 და ოთი ესე აიღოა შს მთავართთა ზდ ოთი და მახლოდელი მზახს-
 ბა, ონლსა ანგარებოთა საზემთოთისა აზნაყრებოთა იქმოდეს. და
 მეთრედად, ო წარმართოთა მსტკსად იქცეოდეს მკუფდართთა ზედა ტყუ-
 ბოთა ჩ'ლებისაებრ ზ'ლისა. და ამის გამო იქმნა ქუანა ჩ'ნი აღსაგსე
 სიხარულითა ვეიოდად წარმატებოთის ხელითა ნეტარის ნესსე-
 სითა. ხ' ათშაკ ათა წყისაებრ სამართოლოთასა მეთოდდა და ათ-
 ცა დაემართნილებოდა კაცსა მას ონსასა, ო ჟამსა ამხილებ მას და ასწა-
 ვებნ. ხოლოა წ'ნ ნესსე განაშოთა თაგი ოსი მეთვისაგან და ყვფულვა ჭა
 სამოელი საყოლს და ჭა იხილა ათშაკ, ო მტყმ მისი ათს საბყო მეთვე
 იგი სზარსითა და ველის მეთვე იხართა და ოსნიცა მთავართნი, ყორვასა
 მეთვართ და ეთი კვრძოდე და მიუგლინის ვედთი მთავალუზის ნეტარსა
 ნესსეს და აღყოქვამ მას მიქცეჲად ეთოგან გზათა ბოთოტოთა და
 ყუფად ნებისაებრ მისისა, და შენანებად ნარითა და მამოთა. ად
 მოახლოდელეს მისითა და ყუხს მშვიდობა და იხსნეს იგი ხელითაგან
 მლოყოთასა იხართასა. და ყვრეთივე მთავართნი მოუგლინდეს ზოთ (?) ზა
 ვედებოთა დიდოთა, და ეზისკომბონი შეკრბეს ეთოთად და ყვედებო-
 დეს. თა ათა ყუფულბელს ყუხს წარწემედა სოფლისა ამის და ისწოფელს
 ნაწილის ოსნისა ოს. მამინ დაემართნილა მათი ნეტარნი იგი და მი-
 ვიდა მათითა და ყო მათითა მშვიდობა, და ეთრდეს მას მეთვე და მთა-
 ვართნი და აღყოქვა მათი, თა ვვიდოდინ გზათა სიმართოლისა და
 ჭ'ტებოთათა, და მეთვე იქმოდის სამართოლოსა და იგინი მონებდენ მას
 ეთოტყოლებოთი მსტკსად ბმძანებოთა წ'სა მის. ხ' ნეტარნი ნესსე წათ-
 ვიდა ძალითათა იხართასა და ყვედნა მათი, თა ათა ავრან ქუანასა ჩ'ნ-
 სა და ეთრდა მათი მშვიდობის მოქმედი და კაცოთა მოყოთი თვედელნი
 დიდი, ო იყო იგი ჟამსა მას ზოთვართ ძალითა ზა იხართასა და წყა-

ლაბა უცა, და მოიქცა მუნგე კეისრისა: და მისთა წაბიყვანნა მძე-
 ვალნი და ნეტარი ნესესე და მე მქევისა, თ' ლისა ეწოდა ზაბ, და წიგნი
 მისთა მქევისა აბშაკისგან. ხალა კეისრისა მან კელის ათა მოილა წიგ-
 ნი იგი მქევისა, და აბცა მოაწოდა ნეტარსა ნესესეს, და ბობანა
 ექსართა უაჯა წისა მის უმძენსა კუნძულსა. მაშინ მკეველან, მგმა-
 ბარნი სჟულისა წისა, ეტყუადა ნეტარსა მას: მუწილადი მე და გიხსნა მენ
 ბოლოტთა მგაიათგან და გჟულისწუთქმისაგან მქევისა. ხ' წ-ნ ათა
 თავსიდვა, და წაბუქართა ექსართაბასა მას. ხ' მეშან მქევისაშან და
 ნეტართა შვილეშმან, თ' ნი მძეველად უვანდეს ეთწდეს მას და ათა
 შთაყანწეს იგინი ზღვასა, გ' ა ებშმანა მათის. და კიდელა თა ნაკვი
 იგი, სადა აღიყვანეს ნეტარნი იგი, სიფიცხლის მისგან ზაქართა ზამ-
 თონისათა შვიმუსთა და კუნძულსა თასმე განყარნა იგინი და შთა-
 მითა განვიდეს და ახარდებოდეს მკუნართისაგან მადრართისა. ხ' მთ-
 ხედვითა მის მართთა კაციისა მის მის გამთაიხარდნეს ენი ვთ თვა
 თვე აღენ თვეშთაგან, თ' გამთსეშმდა ზღვა ცაფხალთა. და გან-
 შთარქმასა წის ნესესისა, განარსჟუა ენი აღიქმა თ' სი აბშაკ და მუს-
 თა და ტარანნი თ' ნი მთავარნი მენძეჟულის მისგან თ' სის უწესთა-
 ებისა აბშაკავანის. და უფთოს ხ' ნათესავი კამართაგანთა ედვე აღ-
 ხელა მის, თ' ნცა დედანი უთმებითიუთი მახსნა. და ათავან განეთა
 მათგან გარნა სზანდის, მე აშაკითისი, თ' ა ივლტად დედა წჟული-
 თიუთი იანთა სჯულად. და ნეტარნი ნესესე წაბშაკილად ექუანითი
 ჩ' ნით. ხელნი ღაასსნა წ' ასა ხადს ემსკელაქსად ზა ქუანას ბაკრე-
 ვანდისასა და აშთარნისასა და მას მქეველთა ენი სომხითი გე მთ-
 ლკადმდე მისა. ესე ხადი ეითიუთი ემსგავსებოდა ნეტარსა ნესესეს,
 უფთოს ხ' მთლკაწებითა გლახაკითათა, თ' ის საყრდენი გ' წაბთარნი
 უხვად აღმთსენდეს განსაკვირვებულად, გ' ა ელიასზა და ელიესა და
 ამხილუბდა მქევესა უთიდად და სასტიკად და უშიშად ედვე და გე-
 თა თაჯ ზაკა ემშაკმან მისთა სადგუთი, გარნა ესე ხ' თ' მთმკაჟულ
 იუცა სომსლითა და მოყვარე სახედართა, თ' ლისა გმადოდეს მის მთ
 მხილუბელნი იგი, თ' ისა თ' სცა დაუტრევა ნებადცა თ' სი გჟუთგმთ-
 სილ ხალენითა და ვალნ კართაჟულითა, გ' ე დღედმდე სიკვედარისა
 თ' სისა, და ამხილუბდა მქევესა სიტუგითა უწყინად გარდასლკვისა
 მისისა თ' ს მენებათასა კდემნენ მას. და უბშმანა მქევეშან განათრევა
 ნეტარისა მის და ქვისა დავთება მას ზედა, ხ' მთავართა აბშაკისა-

ოთხი ახალნი მხარეები მათი და შეერთების მათ, ოღონდ ხელი მიუყვებ
 ზედა წასა მას და წყლულგებანი დასხნეს მათ ზედა და გამოიტაცეს
 ნეტანი იგი ხელითაგან მათთა და წარიყვანეს მათთა ქუანად მათთა.
 და არმაკ ვერ იკადრა გულისწითომისა გამოჩინებად მათთა ზედა
 ნუყუკვე შფოთი აღიმტას მისთვისა ოს მთავართასა, ოს იყუა ზღ.
 მას ჟამსა მიაგონა საბუთ შეფუძან სმარსთაგან ლაშქარი დიდ ძალი
 ქუანად სომხთისა, და ოღ შეწრა არმაკ და წარვიდა საბუთისა
 არა ნებთა ოსითა. ხ საბუთ ბრძან შეკვრა არმაკისა საკვრელი-
 თა რკინისათა და წარსცა იგი ხუყასტანს ციხესა, ოღონდ ეწოდებას
 ხუყასტან. ხ არმაკ მსგავსად საყლისა მთლილ სიკვდილი, ეგროცა
 კეისარმან ველის ღირსად განზნახვისა ოსისათა სენო იგი გეგენია
 აქავე მთლილ, ო ცეცხლითა დაიწვა ანდრია ნუქალეს. ხ გვირგვინი
 მისა მისი მთლილ დიდმან თქვალისა და დაარღვინა ტამარნი კეთ-
 თანი, და უყუძოაქტინა უნი წმინ მისნი მამანი, ონი მართლისა სარ-
 წმუნუებისა ოს განიდევნეს და მიეცნეს საბუთობილითა და ექსორ-
 ია უვნეს, ოღონდ უკუ მოიყვანა ნეტანი ნოსე და დაიყენა იგინი
 მისთა მატრიკითა დიდითა. და ჟამ ეყწყა წასა ნოსესს უნი ონი მთ-
 აწია შეფუძან სმარსთამან სომხთისა ზა და სიკვდილი არმაკისი,
 ეგვლან თვით მშურთბელსა თქვალისის და ითხვავა მისგან შეწყე-
 ნა, ო შეფუ უას ზამ, მე არმაკისა. და ერთად მას დიდი თქვალისა და
 მისცა მას ლაშქარი დიდ ძალი, ონი მთანიწიგნეს სომხთის, ეწყენეს
 ძალსა მას სმარსთასა, და ჟამ აღეშხადებოდეს შეწყენად ბრძოლისა,
 აღვიდა წა ნოსე თავსაზა მთისა ნომატისასა და აღიმუთნა ხელნი
 ოსი ზეცად მით და ითხვავდა შეწყენასა მისგან მსგავსად მასე
 წწლისა, ვდის იძლია მეორე იგი ამალიკი და მდ გარდასლვისა
 ბრძოლისა მის დაწინარებისა ქუანის სომხთისა და დაჯვა ნეტარმან
 ნოსე აღიქმა და წამება მის მეფისა და მის მთავართა მისთა, ოთ
 ვიდოდან გზათა სიმართლისათა, ოთ ეწამებოდან საქმენი მათნი
 სარწმუნოებას ზა მათსა და არაწყვიდ დეწად სახელი ქონე და
 მეფე. ნუ ემსგავსებინ მამასა ოსსა უსკულულებასა, ად ვიდოდეს მარ-
 თალსა და ოღედებოდეს მთავართა ოსთა და მთავარნი ნუ იკადრებენ
 წინააღდგამად მის, ად მთარჩილებით და ერთგულუბით მარებდენ
 მას. მამინ შეფუძან სომეხთამან ზამ უკუნსა უნი, ონი მოეტარა ანგა-
 მარებით მამასა მისსა და ოღ უხვებად იქცეოდეს საფასითა ზა

და უხეკობით მისცემდა გარნა სასიონცხვინთაო გულისთქმითა მის-
 დედა და კლემით ემხილებოდა ნეტარისა ნეტსეს მ'რ. ხ' მუფესა გულ-
 სედა ბართტი წ'ისა მისი'ს და ჰვეთ იკადლებდა თვითი მხოთ-
 ბელისა თუკდასისიგან ცხადად უთავად თანისაჲ მისი'ს. წამალი სასი-
 კვინე შექმნა და იღუძალ შეასვა მას. და განვიდა ცხათებისაგან ნე-
 ტარნი ესე, თ'ნ იგი საუღათი საეზისკოაქსთა ცადა ცამეტ წელს იმუნა
 და მიიწვალა ზეცისა იერუსალიმსა, აღესრულა ქუანას ეკლესიასა
 სოფელსა, თ'ლსა ეწოდებოდა ტახ. და აღიღო გვამი მისი მუფეშან ზამ
 და ღამთსა აგანსა თიღსა, თუცა უმეტათი იქმნა საქმის ამის, და
 იკლავდა წი სომხითი აღსრულებასა მის კაცისა ო'ისისა. და შვი-
 რედისა ჰქონა შ'დ შეიბურთ იგი ზომჯანმან და წათსცა იგი დიდი-
 სა კეისრისა თუკდასის და ღამსად წამმდებებისა მისისა თ'ს, თ'ი თა-
 კაცისა მის ო'ისა, მახვილითა აღესრულა, თ'ი აღესრულა შვიდ წელს
 და კაცნი კინძე მუყდაზნურნი, თ'ნი მუთჲ იუვენეს მონასა ზ'ა ეთისისა
 მისი სახელი შალიტა ნათესავით ასურნი, თ'ი მუთჲ იუთ ზ'ა მონასა, და
 სახელი მუთისა მის ეტუჯანე ნათესავით იფნი. ესე იუთჲთადა მონა-
 სა ზ'ა დიდსა, თ'ლსა ეწოდებას ანასოიტაჲ, და წ'ნი ესე იქცე-
 თდეს ანგულო ზებთავითა ც'ხურებითა აღ'ხთდილნი უდებნთაო, და შექ-
 მლებელ იუვენეს ნამების უთავად, და საცნაურთ იუთ ეთი მ'თ ც'ხურება მ-
 თი. ესენი მთწაფე უთფილ იუვენეს დიდისა დანიელისი და თვის-თვის
 მონასა ზ'ა იუთჲთადეს, და თაჲს აღესრულა ნეტარნი ნეტსე, ამითი ი-
 ხილეს დღისითი თვალითა ხილულთა კაცნი იგი ო'ისა წ'ა ნეტსე
 ღმრთობითა აღტარებულნი, თ' ანგ'ხოთ ო'ისათა აღიუქანდა იგი ზე-
 ცად და გუნდად გუნდად მოეგებუთადეს მას ბალნი ცათა, და ჰ'ა ი-
 ხილეს ხილვა ესე მამათა მით, დაუკვირდა. ხ' თ'ლსა ეწოდა შალიტა,
 შათიდგან მხედველი იუთ ბერნი ესე, გულის ხმა თა, ჰ'დ აღესრულა
 წ'ა ნეტსე და აღუქანდა სული მისი ანგ'ხოთ. ხ' ეტუჯანე გონებდა ჰ'დ
 ხორციითა აღიტარა წ'ა ნეტსე, და წინათითა დიდითა მონაწინეს ქუანად
 ეკლესიას ვანსა თიღსა თითოეულისაგან მონათასა და იხილეს ადგი-
 ლად განსვენებისა წ'ის მამათამთავრისა, წამოაყოხთეს თი-
 თოეულმან თ'სი ხილვა წ'ე ეთისა, თ'ი აუწყა მათი ო'ნ წ'ისა მის-
 თ'ს, და ღ'ბითი აღასრულებდეს სახსენებელსა მისსა და ნეტარის
 ხადისსა. სადიდებულად მ. და მ. და წ. ს. აწ და. მ. და უ'ყ ან.

ძვესა მარტსა ყნ ჩამება წისა ვარდანიისი
 და ძმათა მისთა ო. ჯმაეგისი, 'საჭანიისი, საჭა-
 კისი სომეხთა ბატონიკისა და მათ თა ასო-
 და ჩვიდმეტთა და სხვათა, რომელნი მონსრ-
 ნეს დიდსა მას წყობასა ეხდაგერდის შრ ყს-
 ვრყოლოთისა მკეთისა და რომელნი სხვათა-
 ცა ადვილთა ბრძოლითა მონსრნეს სარწ-
 მყნოებნისათს იო ქა.

ჩამება წისა ვარდანიისი და სხვათა ნახანათთა და ძალითა
 სომხითისათა კით ევლოგისიან. შიდათს სიყთ'ლი დ'ისა ყუთრას
 და ყმეცობეს ენსა დ'ბის წათმავალისა, თ'ნ ყმ'მ' ყვინის მასხაგნი
 თ'სნი კ'ა ყხატარანი, თ'ნი დლიჭყონიან ქ'ეს მ'თითა სათწმუნოებითა,
 კ'ა საჭყოთკელითა მტკიცედ. თ' ანა მიხედნეს სიკვდილსა თავთა მათ-
 თა, ანცა მიტარებასა საყნეციოთსა და მხსნებასა მკუთაროთსა და
 ტყვედ წათქცევასა სახლეყოლოთსა, ანათად შეტარცეს ენივე მარწეგნუ-
 ლი მკონტონითა მათ ბოთარტოთა, ა'დ თ'ა ერთობითი 'მეყუგნენ ქ'თა.
 ს' ახკანმან მან და მავთად მონსათმან ვარდან ანა მკონტონი ბრ-
 ძოლა ეო მისითთა თყითი 'ს'ა წათთა ევლოგისითა ძალითა ქ'ესი-
 თა, თ'ლცა მ'დ ესეღქნითა წყობითა და ბრძოლითა სძლიეს ე'ა ჟამსა.
 ს' ყუანასკნელსა მას წყობასა ანა მკონტონი მხნდა და ერთად ად-
 გილსა მას დიდსა თა'ზმისასა, თ'ლსაცა თვითი დითს იქმნა მიღუ-
 ბად განსყოლებელსა მას ღვაწლსა სიმხნით. და განტომობასა მას
 ბრძოლისასა მისდრკა დღე და მიეხლა მმწყობით, თ'ლსა შინა მონს-
 რნეს ყონტონი და ითქვანეს სისქითა, კ'ა ძელი მადნათისა მკაფე-
 ლითაგან, და მყნ იხილვეებდა 'მემყობსა ლახვართთა და განტყუხილუბა
 მშვილდითა, თ'ლისათ'სცა ვყთ სანათყთ იქმნებოდეს ხოტარნი წ'თანი,
 თ'ნი ქონსტეს თ'ს მონსრნეს და ყდმთოთოთანი თ'ნი დაცნეს მას-
 ვილითა და ხასტივი განბნევა იქმნა თრკეთობითა მათვე: და თ'ნი

მათი. მაშინ ბრძანა უსჯულოებან მან მოსტვა მათი. ხ° იუვენეს მო-
 წმუნენი ესე 253, თნი ღაღადებდეს და ატოვდეს. გმადლობთი შენ,
 ოცნა ოცნა ჩნდა, თ° გეუ აბლა დაბლა უსჯულო იუვენეს ეკლესიანი შენნი და
 დახსნილ ტაძარნი მოაწამეთი შენთან და უი აღთქმა ეკლესიანთა
 შენთა მტკიცედ, ღიოს მუყენ ჩნ წოდებასა ზეციასასა და აწ
 შემტარებენ ჩნ სიკვდილსა თა მხნეთი მათი ახვანთასა და წაბრინე-
 ბულოთა მანათი შენთასა, და სისხლნი ჩნნი შემტარებენ ხისხლითა
 თა მათთა, თნი დაბრუნეს და სათნო გინდინ შენ სამთავლე ესე
 ზვანტად ეკლესიანთა შენთა თს ქე და ესნეთი აღესრულეს. და უ-
 რიდად სმებნიდეს უსჯულოანი იგი მოწმუნეთი მათი, თსა თს-
 ცა გუნდი ერთი სწათთა ზეკა ქეანასა ტაძარსასა და სოფელსა შინა,
 თლსამე დაწუნეს ოთნი ეკლესიანი, და რა ახილეს ესე გუნდმან
 სომეხთამან მიეტევენეს ზა მტეთთა მათთა და სძლეს ზეგანდამათი
 შეწვევითა და მოსტნეს მთავალნი მათგანნი და თლნიმე შეატ-
 ევენეს ქეანით და მთავალ გზის მტევებთად განუხდინ მათი, და უ-
 რიცხვითა მათი ბრძოლათა შა ნეტათი იგი ზემავე, მმა სომეხთა სმა-
 ზეტისა განუხდა მათი და უსაზომითა სიმხნითა ბრძოდა მტეთ-
 თა მათი. და აღესრულა ზლსა გეუ მასზედა აღთქმასა, თნი აღთქმა ზედა
 წთა ეკლესიანთა, ხ° სხვანი მოაწმუნებულად სდევენეს მტეთთა მათი და
 რა ესე უი იქმნა, დასტრეს გუნდნი სწათთანი შეწვევითა ღმრთა
 ეთადან ადგილითა, თ° მთავალგან სხვანი მთავალნი ეთოდეს მათთ-
 ღისა საწმუნებობისა თს და მოიღეს გვიტგვანი უხმწმუნებობისა
 ქეს მთ ქამსა, თლსა წა გართივი ქადაგებობისა თს ქმნისა წათსდვა წე
 შეფისა და განუთისხნა მას შეფე და ბრძანა შეკვთა მისი ხელითი და
 ფეხითი დასაჯა იგი ობწელო, და გამოყოლა უფლება მისგან და
 მოკლა იგი სახელითა თს ქა, და მთავალნი აწამნეს ქეანასა სომ-
 ხითისასა სადიდებულად ქმნა, თლთა სახელები წერთლანს წიგნსა მას
 ცხმებდასა აღსართებითა მართლითა წის სამებნისათა, თლთა ათს
 ღმა უფუ ან.

და მათსა ესე ჩმიდათა ყრმთა ორთა მმა
 თა დაგით და ტირიჭანისა.

ზეფობასა აწმამისასა და საბერძნეთის ეთავლისა იუე შეწინავა

იგი წაითა ხორციით მსხვერპლად ღმისა. კაცი ვინმე იყო ხეკსა ბა-
 სიანისასა სჯულსა რანკაჲს, წარჩინებული და ერთისთავი სახელით
 ჴარდან და ცოლისა მისისა თაგინე, ორნივე ესე ნათესავთაგანი
 სამეფოთა, ონი იყვნეს ფედ მოწმეყენი და ღმის მოძიებნი. და მას-
 ცა მათ ონი ორნი შეიღონი ესე ყვაველნი შეყენიერნი, ნეტგნი სამ-
 თოხასა მის ედემისანი, და განიხატეს შმოდელითა, ო შეისმინა ონი
 ლოცვანი მათნი. ზღოსა უწოდეს დაგვი, ხალხი მეორესა ტირიჭან, და
 აღიხარდნენ ესენი საწმეყენებასა ზა მართალსა და ჳ'ტსა. და იყო
 მმა დედისა მათისა თევდელსი, კაცი წარმართი და უთგეყოლა, ხ
 მოკვდა ო მამა ამათი ვარდან, მაშინ უღოთამან თევდელსი მძლავრ
 მისტარნა ობოლითა ამათ ყი სახელმწიფოთა მამისა მათისა და ყი
 სამკვდრებელი. და ვთ იხილა ბოროტმან მან მხეცმან შეყენიერება
 უთმათა მათ წოა, გარნებდა განმლიერებასა ჰასაკისა მათისასა აღ-
 დგომად და ბოროტის ყოფად მისა ანა კმა იყო მიტარება ეის
 სარხოვრებელისა მათისა, ად იმპარვა სდ მასხალუკა მათი. ღმისი
 და ნეტონი თაგინე გულისსმა ყოფდა ფართულად აღმყოფსა ბორო-
 ტისა მის მმისასა, ოლსაე აიძულებდა უსგეყოლა იგი თაგინეს და-
 ტევებიდ ქან შეიღებოთითი და შედგომად სგეყოფსა მისსა. იხილა ო
 სიმტკიცე ნეტონისა თაგინესი ჴეს სიყვარულითა ოის, ანლანა
 შესმინა კდ ოქმა თამე. ჴდ უდელად მიიყვანნა უსგეყოლამან ბი-
 ძამან დისწულნი თვისნი წანი უთმანი და ღიქნიდა მათ და
 ეამბორობდა ოცა სიყვარულითა და მთავალს ჰატისს აღყოქმი
 და მათ, უკეთოე უთყოფენ ქა და შეიდგებიან უთგეყოლასა მას.
 შდ დუმილისა ოქვეს, თაე მამა ჩ'ნს სგეყოლი ქანდა, მას სგეყოლს
 ვერ გადავსდებოთ, ხალხი სიყვარულით ვა მამასა ჰატისს გცემო
 და გმსახურებო მენ.

იგონა ო ესე თაგინემ და მოიგო ზოგი თაოდენიმე და
 ივლტადა შეიღებოთითი ტაკოჲს ქეანად ვაქვანად წოდებულსა ნა-
 თესავისა მისთა, ოლი იყო მთავარი სახელითი ვანტენე და შევედრ-
 ნეს მთავარსა მის ადგილისასა გულმეორბილი იყვნეს დეენისა ოის და
 ცხოვრებდეს ღმის მსახურებოთი და კმაყოფილნი მერიესა მას საფასესა
 ზა ოისსა. ხალხი ყვანდა მათ მერიეცხოვარნი და კონაენი და მწესი-
 დენ მათ, და განსცხოვრებდენ ორნი მმანი ესე.

ჩანმოკლიანი შხაკვარმან თევდელსი მსახურნი ოისნი და განი-

მსტავრ ქცევა იგი უმბოთა მათ, და მიეოსნა მხეცსა მას მთისა მისის მალღისა და წყვედასა. შეკრბზნა მთავალნი ერთნი და მავიდა კრბალუღლად იდუშალ და დანიდაზანა მთისა მას შა ურწყუღუსა და ვერხვანოსა. ნეტარნი ურმანი იგი გავზავნა დედამან ხილავად ცხავართოა თოსია. და წარწვიდეს სიხარულითი და განცხორბითი და აღეს მინწიეს შუა გზასა, მძლავრნი იგი იუვენეს მხირთედ ვა ლომბნი და ხმა უუვეეს. მაშინ მინწიეს ურმანი იგი და დედისა მთისა მძა მორბიოდა მათ ზა მლასწევედად. ხალა ურმანი იგი უბიწარი სჭამდეს ზუოსა და სძესა, შესმწყრდეს და განკრთიეს ურმანი იგი უბიწარი, და იწყეს მიმხედვად და ანა უწყადეს მიხეზნი. ნეტარმან დო იცნა დედის მძა იგი თსი, ნუგეშინიდა და მხირულითა ზირითა და წრფელითა გულითა მირბიოდა და შეკარდა ხელითა დედის მძისა თსისათა, ხალა მან მავენა ხელნი იუსნი და აღიქვა იგი მკლავითა ზა თსითა, და ამბორებისა წილ მიადეება მახვილი, მსცა და მავლა იგი და სწყო იქმნა წამება და მავა მან მსწრადელ გზა ზეცისა და მინღელ გვირგვინი იგი მინამკობისა. ს არგანი იგი, თა განეტა ხელითგან მისია, ნიგვზისა იუა, დავარდა მიწასა ზა და იქმნა ხედ დიდ მთისა მას ზა და დიუა ხემან მან კრ 200 წელი, და წარბილეს იგი ევლავად მლავავითა.

ხალა ტირბზნი, ვა იხილა სიკვდილი უწყალად მძისა თსისა, შეკმინა და ისწრადე სივლტლად, მიემართოა დიუღად დანავალად სლფელისა, თლსა ქვიან დიფრთი. და ვა იტმბნა ამბახი ესე მთავარმან მან და იხილნა კანნი სავწყურელითა და მახვილითა აღმხედლინი, იწყელ ღაღღებად და ერის კრებად, გარებდა, თყ მისდა მირბიან მავლავად.

ხალა მდევარნი იგი მიეწინეს წასა ტირბზანს და მავლეს იგი, და თვითი უყურნიქეს. ს მთავრისა მის ადგლისა კანნი მიეწინეს და იხილეს ურმა იგი ქეანას ზა მდებარე და წყლულია მწართია წყლულიებითა და სული მისი აღმწყურ წარსლავად დამბადებელისა თსისა. შეწყალა სიყრბე იგი მისი და ანა უწყადეს სიკვდილი მახეზისა მისისა.

მაშინ მინწია მთავარბიდა იგი დივრისა და იხილა ხისხლი იგი უბზალა დიხეულია და უკვირდა და განკვირვებამან შეინყურა თჯდ, და მუის მინწინეს დედანიდა მის ადგლისანი და იუა

ტირლი დიდი ყოფილა მის ზედა. ხ მკლაველნი იგი ტირაჭანინნი ჳრ მ.ა.წინეს და აღსდეს მთასა მას, ზოგეს ყოფილა იგი მათი თუკდლანი მწყხარე, თ დაუბნელდეს თვალნი მისნი და ვეღარ ხეჯედა, ამის თს დაეცა შიში და მწწალა, და შეშფოთონეს მისთა მხლეობნი, ვერცა სიტყუად უძლეს, ვერცა სილტალუად, და მყნოქვესვე მთაჳანი იგი დივრისა ყოფილათი აღვიდა მთასა და იხილა ერთი უყვითუზისა მის, და გულისხმა ყოცა მიხეცნი იგი შფოთისა მის.

მიაწია ბავთმან და აშოხმან ნეტარს თაგინესთა, და აღსდგა მისვე წამსა და აღიკლტოდა მთად და მოვიდა ზირის ცეპითა და გეოღენსა მის სიმბაფრესა მას ცვერდისასა არა დაშვრა იგი ტეივილითა მით შვილითა თსთათა. ხმობდა იგი ტირილითა და განმწარებულთა სულთა და იზო სამახელი თსი და თქვა მძასა თსსა თუკდლანის: თად მიმხვენ ნათელნი თვალთა ჩემთანი, არა კმა იყთა გლოჳად ჩემდა სიქვრთვე ესე ჩემი, არა კმა გვეთა სამკვიდრებელი შვილითა ჩემთა და ყოფა ჩემი წუკდიადსა ამას ქენანსა? ვერცა გვეთა სამკვიდრებელი ქმრისა ჩემისა, და მოხვედ უდაბნოდ და მახსუვადენ კრავნი ესე უბნალანი თრნივე ესე მწყემსნი და დამთეს უდაბნესა ჳა სამწესანი იგი მათნი უმწყემსად. თუკდლანი მხეცოა უწყალა, თანივე მერთი შკვაშოხვიეს შვილითა ამათი ჩემთა? თად დამიბნელე მხე ჩემი ჳამსა თდეს მლსა დღისასა. ჳემდის არა და სცხერთი დევნად ჩემდა. არა კმა იყთა მენდა ნადითად ყოთი ესე, მხეცო ბოთოტო, და ერთიძეამე დამიტყვე და შეიწყალეცა ქვრთვობა ჩემი? არ ვითაღა ვინ იყთს იმედი ჩემი თწყსთა ჩემი? მოძკალ მყთა უფოთ და განმეხი სისხლითა, ვეფხთ, სისხლის მოყრყო. თრღათა წათვიდე ამიერ მითი, თდ ჳა იგი ცხთვრებისა შვილითა ჩემთასა ვინ ხარებდი ხილვასა. მათთა თა იყავნ ჩემი სიკუდალი. მოკვედინ სული ჩემი სულითა თა მართალითასა, და იყავნ გვაძნი ჩნნი სამართესა ყოთთა, ჳა ესე ცხთებისა ქვრთობისა ჩემისა იყთ ჩნდა ცხელათი ყოთი! თუკდლანი თრღათა მთახსენეა სანი იგი მშობელისა შენისა და ჩემისა და მოყმანი იგი, თლოთა განტკ ჳათდეს შენ და მე? თდ მედგათო, თანისა თს ესთა დენითა ყოთთა გამოხვედ წუთბად უძლუთისა დედაკაცისა თს და ნინველოთა ყოთთა მისთა თს თად დამიკსენ სანიელნი ესე ჩემნი, ვ უსჯულთაჳთ? ამათ და ესე ჳოთა სხვათა მსგავსთა ეტყოდა ნეტარნი თაგინე. თა თი იგი სიმბაფრე ყოთისა სტიოთდენ ცრემლითი და გო-

დებოით და უსგულთა თევდელსიდა. იხილა თა თაგინქმ ძე ოისი და-
 ვითი მკალული და ეძიებდაცა მელტესა და ვერ იხილა იგი, ჭირთისა
 მისგან და იწონებინა განუთითებლო იუთ გ'ი მისი. მას უამსა სიტყუად
 იწუთ თევდელსიმ: ვ დათ ჩემთ თაგინქ, თ ბნელმან დაძვართა მე წყ-
 ვდიადმან და აწ შენ ნათელი კამოგობრწყინდა და აწ უკ ჩემსა
 უწყალთა წყალთბი შენი, და ნუ მომაგებ საქმეთაებრ ჩემთა, ად
 ევედრე შენ წ'თა მონაძეთა, თა უან ჩემ ოის წყალთბა, თა უდიოთი ესე
 ვიქმნე დის ბეჭედსა მის მონყალისა ქეს ო'ისა, თი იგი მოკვიდა
 ცოდვილთა ცხვენებად, მწწამს მე ჭ'ტი ო'ი და ვა მოკვთვარებს
 ოისსა და იხითა, თ' დ'ის მსხეტლად შეიწინეს შეყნიყინი იგი სა-
 კვეთთხნი შვილნი მისნი, მსწთაფლ განიძარცვა მწყხარება იგი
 ტვივილისა, ეწია სიყვართული, აშბოთსყუთ მძასა და რქვა: იუთს დ'ი
 მიმტყვებელ შენდა და ნუ შეგირთარხს შენ მონყალუმან ო'ნ სიკ-
 ვდილი შვილთა ჩემთა და დისწყლთა შენთა. და იტუდა ლოცვასა
 თაგინქ: შენ ო'თ, ყ'თა კვრძევე მონყალუთ და ყ'თა მწყალუბლოთ,
 მამთა თბოლოთა და მსაგულთა ქვრთვითა, თნ მდითნი ესე და მდა-
 ბლნი ყრმანი ესე ათა უტყულებელს უკენ და ზიარ-ყვენი იგინი ნა-
 წილსა წ'თა მონაძეთასა შვილნი ესე ჩემნი, თ'ლოთა იგი შენი ოის
 მთავალი ტანგევა დაითმინეს და მიღეს ზეცისა იგი გვირგვინი და-
 უჭკარბული და ცხარება იგი წათყვალი აპითი ესე სიჩ'ჩესა წამება.
 დისწყენ ესენი მათ ოთა შვებისა და სიხარულსა და მათ ოთა განს-
 კენებასა მათ ოთა განყურებასა ვნებულოთასა, ვა იგინი, ეგტყოვე
 ესენი, თა უწყადე თუ სათინ გვევენეს. მოვეც მძასადა ამას ჩ'ა
 კყურება, თა ხედვიდეს. და აღილო მიწა იგი, თ'ი შესვლოთულო იუთ
 სისხლითა მით დ'თისათა და სესთ თვალთა მისთა და მეთს აღი-
 ხილთ თვალნი თვისნი. ესე ოთი სასწაული იქმნა წ'თა დ'თისა ზა.
 ს' ქდცა გვერძინა კაცთმთყვარებან დ'ნ, თა ყ'თა კაცთა კა-
 მთყვარადს სიმხენ მათი და აუწყეს, ვდ სათინ. ეთ დ'ნ მსსკე-
 თმლი იგი წამებისა მათისა. მას დამესა გამთყობრწყინდეს ნა-
 თელნი ვა მთიებნი სვეტის სახედ ნათლისად, თ'ლოთა თავი მიწ-
 დამილო იუთ ცად, თ'ლოთა ყ'ნი ქყანისა ეწნი ხედვიდეს და აღიდებ-
 დეს დ'ნ და მართელნი ხედვიდეს ნათელსა მას და უკვერდებდათ
 და გამომიძებდეს ყრთითითს.

თამინ წ' მამა ნურსე კათოლიკარზი სომხითისა, თ'ი ხედვიდა

იშხნით საკვირველებასა და ბრწყინვალებასა მიუწოდებელია ნათლისასა,
 თ'ღო იგი O-ნი აღიდნა ღირსნი მისნი, გულისხმა უა საქმე ესე სუ-
 ლისა მიერ წ'ისაჲ და სრბით მოიწია დივრის და თა წარმოაიყვანნა
 მღვდელნი იაკანე და სანაკ და გრიგოლო.

ზ-თვედღისი შეუერთდა თქონსთა ქვეშე წ' ნეტსე კაიჭზისთა, აღაუბრა
 შეცოდებანი მისნი და მიიღო ქვეს მისი ბეჭედი და რწმენა უნთა
 გულისთა O-ნი ი'ა ქვე და წ'ნი მისნი.

ზ-წ' ნეტსე თ'სითა ხელითა წარგზავანნა გვამნი იგი წ'თა,
 დედისა მათის თაგინეს თა დგომითა და დასკვნა ერთი იგი მათსა
 ზ'ა და ერთი იგი დვერის ქვეშე კვრძო დასავალით ხეკსა მას ნა-
 ლკარევისასა. და თვედღისიმ წარაგო საფასე და აღაშენა ეკკლესია
 დ'თის ზ'ა და იზურა და დადგა სახსენებელი მათი.

ხ-ლოა დივრის მთავარძან მოიხგნა ნაწილნი წ'თა ძეაღთა ტირი-
 ჭანისანი, აღაშენა მანცა ეკკლესია ვენახთა მათ შ'ს საწამებულად
 მის, თ'ი იგი იქმნა საზღვართა მისთა.

ხ-ლოა ნეტარნი თაგინე წარვიდა ხეკთა მამარგანისათა საფელოსა,
 თ'ღსა ქვიან ტაძართანი და მუნ შეისვენა და საფლავი მისიდა აღმო-
 აცენებენ კურნებასა. სადიდებულად შამის და მისა და წ' სულისა
 აწ და უუ ან.

О П Е Ч А Т К И

НАПЕЧАТАНО:

СЛЕДУЕТЪ:

Стран.	Строка.		
1	2	სვერხუ	ღაჯწლითი
1	5	„	სიძხნე
1	8	„	ნაცკალად
2 и 3	9 и 5	„	სტრატოტ
4	18	„	იღწენდეს
6	8	„	დაკომალუელს
8	3	„	შეუთულო
8	13	„	შენს
10	10	„	ჭტად
11	3	სნიзу	ბაგწეგანისასა
12	2	სვერხუ	მეკლა
12	3	„	მეფესასა
12	5	სნიзу	ბორტო
14	3	სვერხუ	მას
14	5	„	ეფასს
14	9	სნიзу	აბით
16	2	„	შეათა
22	15	„	კოსტანტინეს
24	1	სვერხუ	მეცნიერ
27	1	„	მით
30	2	„	წეს
31	16	„	წარტყუენეს
31	10	სნიзу	განმზახი
33	1	„	იდეგბოდს
38	9	„	მისილაკს

ღაჯწლითი

სიძხნე

ნაცკალად

სტრატოტ

იღწენდეს

დაკომალუელი

შეუთულო

შენსა

ჭტად

ბაგწეგანისასა

მეკლა არტაგან

მეფესა

ბორტო

მას

ეფასა

კაბით

შეათა

კოსტანტინეს

მეცნიერ

მით

წესა

წარტყუენეს

განმზახი

იდეგბოდა

მისილაკს

Стран.	Строка.		
45	3	სვერხუ	შხაწყლეკედად
45	7	„	თჳსი
47	4	„	ძაძაოსა
49	10	„	ნეტრატოა
52	8	სნიჳ	და ყუთო... იწმინნი
58	8	„	საწმყენებოა,
59	12	„	ეგელესიოა
68	7	„	საწმყენებოს
74	14	სნიჳ	ძმისა
V	12	„	ვრახსკაგო
VI	12	„	წჳ
VII	1	სვერხუ	Αλλ' οὐ παζῶν
IX	16	„	(Μαξιμοσῶ)

